

Universul cărții

GUTENBERG

• ANUL XIV • IUNIE, 2022

• NR. 51

MAGAZIN CULTURAL ARĂDEAN

GUTENBERG UNIVERSUL CĂRȚII

Anul XIV, Nr. 51

Iunie 2022

Serie nouă

PUBLIȚIE TRIMESTRIALĂ EDITATĂ
DE EDITURA GUTENBERG UNIVERS ARAD
ROMÂNIA

COLEGIUL REDACȚIONAL

Florica R. CÂNDEA - Redactor șef
Carina BABA - Redactor șef adjunct

COLEGIUL CONSULTATIV

Eugeniu CRISTE
Anton ILICA
Valeriu ILICA
Iuliana PINTEA
Horia TRUȚĂ

REDACTORI

Lucia BIBARȚ
Mira ODAGIU
Loredana TUDORESCU

IMAGINE CONCEPTUALĂ ȘI CORECTURĂ

Camelia BELEI
Adina MATEI
Ioana NISTOR
Ioan TULEU

Constantin AVĂDANEI - membru onorific

FOTO

Mircea BORAN
Mircea IRIMESCU

REDACTORI DIN DIASPORA

Vasile BARBU
Teodor GROZA DELACODRU
Daniela GUMANN
Daniela FORCOȘ
Ovidiu CORNILĂ
Smaranda KAFKA
Vanghea STERYU
Hans DAMA

CUPRINS

EDITORIAL	3
DOCUMENTAR-Aradul în timp	6
RESTITUIRI...	31
LITERATURA DE SERTAR	48
GAZETE ȘI GAZETARI	66
SALON-SPAȚII DE LOCUIRE ȘI DIASPORA	72
LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA	92
CU OCHIUL LIBER	94
ARIA DIVERSITAS	96

Design-concepția grafică a copertei

DTP-Ecaterina MEHESZ

DISTRIBUIRE

Turnul de Apă

Chioșc ziare str. Meșianu

Magazin de prezentare, Calea Victoriei nr. 41

Mica publicitate Jurnal Arădean,

B-dul Revoluției nr. 62

*Revista Gutenberg Universul Cărții
fondată în 2009

Revista Gutenberg Universul cărții precizează

Toate materialele publicate pe parcursul anului 2022, vor fi ierarhizate la sfârșitul anului și vor face obiectul Galei Excelenței (ediția a V-a), conform segmentelor cunoscute ca generice.

Notă: total semnături 2847 (an XIII)

total articole 2974 (an XIII)

Revista se distribuie gratuit. Avem și o pagină de facebook (Salon Cultural Gutenberg).
Vă invităm să accesați pagina web: www.edituragutenbergunivers.ro

Responsabilitatea asupra conținutului textelor aparține autorilor

EDITORIAL

DE CE SCRUI FEMEILE ...

Florica R. CÂNDEA

Sau... cum să numeri prieteniiile ca foițele de tutun pe ața timpurilor! Așa e! La început am fost singură! Cuc! Apoi ... fire... fire se depăneau și formau mănunchiuri. Unii au ajuns sus! Se tot întâlnesc în alte cercuri și caută roata pătrată! Alții se caută încă spunând... fără tine... nu miroase... Floare!

De fapt cred! Am așa o nostalgie!

Fiul meu declara undeva: "*Fără mama mea, eram un nimeni!*"! Dar nu despre asta ar fi vorba! Ci despre critica prieteniiilor! Cu folos! Cu folosit! De nume! Apoi... delete! Și, a trecut furtuna! Gala Galelor! Ce zi frumoasă! Au curs apele pe noi?! Pe mine sigur! Și la propriu și la figurat! Căci ... figurile ca și neamurile nu ți le ceri! Le capeți!

Ce de cărți! Primul Salon de carte! Cu ofertă de dus acasă! Așadar, Jubileu 50 a fost ca la jumătate de veac! De-ar ști cucul să vorbească!!! Pardon...Taxi... Noroi... Bulgări... Cum? bulgări!? Așa bine! Și încă... se mai lucrează înspre mine!!!

Revista este un fel de Pecete! Pentru Arad! Și de dincolo de oceane! Mări! și zări! Este un mesager al unor voinți cumiști care s-a încăpăținat să nu lase deșirarea șiragului!

În cuvântul său, unul, poate chiar primul meu sfătuitor (au mai fost... cei care au recomandat personaje "literare" care de fapt nu se ajungeau decât citind propria fițuică sau se doreau în Caseta de redacție) deci e vorba de profesorul Horia Truță, care și-a exprimat bucuria unei "Rezistențe" în care nu a crezut decât foarte puțin. Pentru că, spunea dânsul, *în Arad se începe, dar nu se percepe un demers cultural!* Mulțumesc!

Gloria mea?! Zero! Ultimele două Gale arădene au atins cote de valori! Va urma Terasa sufletelor!

De ce scriu femeile... Acum aș lua-o de la început! Certificatele de Gratitude sau de Mulțumire nu s-au ajuns! Nici n-am mulțumit deajuns! (dar nici feedback-uri nu am avut decât infime!) Să stai pe un cald fotoliu cu spatele și să nu dai binețe ori mulțumire, într-un for public e chestie de bun simț). De fapt sunt ecourile primite dinafara țării și unul publicat aici în această ediție! De fapt... veți întreba ce e cu atâtea editoriale?! Nimic! Simple cugetări care nu se citesc! Citește fiecare ce a publicat! E bine și așa! Intrăm într-o nouă etapă! Începem o altă numărătoare!

Și totuși... Fără, chiar și așa, o mică Foaie culturală, nu eram (mai) nimeni scriitori și nici dimensiunea noastră fundamental-culturală, nu era aceasta! Cam ca și cum am întrebat De ce fierbe copilul în mămligă sau De ce scriu femeile (editoriale pe care nu le citește nimeni!) Și, decât să fiu "tot mai tăcut și singur" ca Bacovia și să-mi fi măsurat infernul bășcăliilor vreme de 50 de ediții, mai bine mi-am ținut de creionașe și m-am tot rugat de unul și de altul (cum o fac și acum că! Deh! Tehnologiile...) și am scurs (chiar și cu scursuri) mii de pagini, mii de articole, ca să rămână, nu pentru mine, un Act adițional de lectură accesibilă în pagini!

Recent mi s-a pus o întrebare (cam) incomodă, cum dacă merită și (cam) ce fac alții pentru mine! Am răspuns (stupid people): alții?! sunt eu! Și, folosindu-mă de empaticul oximoron al Departelui de Aproape, nu m-am lăsat pradă (în) josnice maculaturi și... am

dat de lucru: recenzii, creații, evenimente, documentare, idei ori opinii ș.a într-un fel de Magazin cultural arădean, ca un prilej de afirmare, mai mult sau mai puțin rodnice! Că, degeaba se spune și se pune /între scriitori și scrietori, noi...cerem Drepturi de autor!

De ce scriu femeile...

De multe ori aș fi putut să pun virgule, paranteze, acolade în ceea ce privește evoluțiile așa zise literare, dar nu am dar nu am făcut-o! Am știut și am crezut în singura sită! Timpul! Să fim serioși! Să publici șase/șapte cărți în câteva luni (după ce ai trecut prin Gutenberg si vrei și Bookfest) e ca și cum găina (pe ouă) clocește zilnic șapte din șapte! De fapt(cred) pe toți ar fi trebuit să ne bântuie angoasele și temerile unui început (fie și timid literar) și să ne prefacem a fi modești fără bicepsși la vedere sau să ne punem pecetea(ne) modestiei pe rănilile altora! Elev versus dascăl sau veleitar versus talent!

De ce scriu femeile? sau „cine sunt eu?” De vorbă cu mine...

Îmi pun a doua oară și, de-acum mult înainte, această întrebare. Pentru că, iată, am decis să mă autoconfesez / cosmetizez, aici, deși acum reversul Out/In e In/Out și e bine să fim la zi cu știrile! Care știri sunt mai altceva.

De ce scriu femeile? (pseudo palimpsest)

„Când am să fiu Mamă
La ceas de pendule în glas
Am să iau, fiule,
Un strop de culoare
Și am să o pun
La perna bibliei nescrise...
Când
Tot mamă am să-ți fiu,
Fiule,
Am să ajung departe
Depart
Am să îmi cumpăr o haină de
Țărână
Să nu pot dezbraca
Pe nimeni
Am să mă răstignesc
De culoarea ta numită
Pânză de păianjen
Și am să mă zbor...
Când iar am sa fiu Mamă
Am să mă flutur
Printre aripi
Și am să cânt odisei din piei
De timp
Să nu mă fure somnul...”

De ce scriu femeile? La vocativ plus sau la imperativ minus? Sunt, desigur, jocuri de stil, dar fără emfază. Am ales confesiunea din drag pentru acei câțiva ani care s-au scurs de

la prima „operație estetică” pe hârtie. Între timp, și alte cărți în proză poetică sau irizări lirice, bușite, unele, de pandemia anului 2020, zac, undeva, în sertarul secret al vremii. Eh... conspirații! Astfel că se impunea o continuare. Așa, de „deja-vous.”

Tăceri albastre îmi sfâșiau trupul muzei care, iată, se tot întreabă: De ce scriu femeile? De fapt, cine sunt eu și când? In /Out sau Out/In? Când Pagini trăite sau Clipe din pagini sau Clipe retrăite sunt capturi de viață/ecran pe film existențial. Atât. Nu am să cer niciodată premii! Înăuntru sau dinafara mea, sunt omul care are la îndemână o foaie albă și un creion pustiit de ascuțit, mă identific cu rațiunea să îi iradiez vieții un alt sens. Iar simțurilor le izgonesc acele temeri și le slujesc talanturi. Scrisul îmi conferă un dialog cu mine, dar fără poftă atemporale care, în acest veac, face ca inima sa bată. In extenso...

De vorbă cu Tine... Femeie... De ce scriu femeile? Ființe aparte. Categoriile de o sensibilitate foarte vie, lăsată să se teamă de apă, foc, ingrediente, condimente, preludii și postludii, dar supuse nestatornicului credul pendul. Înclinată spre lux, când scrie, femeii îi intră întunericul în ochi și zarea o străpunge. Ele, femeile, se ard în metafore și își devin stăpân suprem pielii, pe care o deodorează cu apa de ploaie a lacrimilor. Am fost, de atâtea ori, călător în propria carte, dar nu mi-am rătăcit inside-urile nici outside-urile. Am rezistat drumului, unic, la fir întins, și nu m-au ajuns zorile metaforelor din urmă. Hiperboreul vânt nătăng are azur în petale și rotonde de corole suficient de înspicate să-i poată înnobila ei, femeii, pâcla de sens, senzualitate, supunere. Femeile, când scriu, rezistă la negrul nuanțelor pământii și zboară ca un stol de iluzii peste catapeteasma muzei.

De ce scriu femeile? Când societatea este dominată de imagine și tehnologie, Ele vecuiesc lectural printre plăceri și impresii, interferează cu licențe poetice, biografii, jurnale fantasy ca reale încântări, pasiuni ori esențe tari. Mulți dintre ai mei se cam tot întreabă în ce stil scriu, dar scrisul meu e unul natural. Atât.

De ce scriu femeile? Aceeași întrebare mă tot frământă. Pentru că scrisul nu trebuie să însemne Zburat de baloane cu săpun. Nici vași scrieturi ori mângălituri gen... „pune mâna și (te) scrie”, când tu... femeie... ești când pictor ambulant, zgâietor de pietre, când maculatură de bucătărie, când reporter stradal sau mai grav, un (ni)mic din toate acestea.

SEMN DE CARTE

UNIRE

Lazăr MAGU

Răvășită harta țării !
Hai s-o așezăm în cui !
Încă un râu pe ea să pui
și puțin din malul mării.
Doamne, să ne-ajute cerul
să tocmim iar adevărul.

O DIPLOMĂ CU SIGILIUL DIN 1702 AL ORAȘULUI ARAD. NOI DATE

Augustin MUREȘAN

Referindu-ne în mod concret la sigiliile orașului Arad, conform datelor introduse în circuitul științific de specialitate, constatăm că cel mai vechi sigiliu provenind de la acest centru urban, cunoscut până în prezent, datează din 1702, când orașul avea 3000 locuitori iar magistratura se compunea dintr-un primar, ajutat de un jude, doi consilieri și un notar (Márki Sándor, *Arad vármegye és Arad szabad királyi város története*, Arad, II, 1895, p. 273; Lakatos Otto, *Arad története*, I, Arad, 1881, pp. 46-47. Sigiliul este reprodus în desen).

Desigur, dacă ținem seama că, în 1131 așezarea se dezvoltă lângă castrul regal (G. Kovách, *Documente referitoare la începuturile Aradului*, în „Ziridava”, VI, 1976, pp. 118-124) iar în 1214 în documente a fost consemnat Paul, comite de Arad (Ștefan Pascu, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, Ediția II, Editura Dacia, Cluj, 1972, pp. 134-135; *Aradul permanentă în istoria patriei*, Arad, 1978, p. 107), ca atare, urbea era importantă căci aici se afla sediul unității administrativ-teritoriale căreia i s-a împrumutat numele, pentru instituirea sigiliului data menționată este deosebit de târzie (Maria Dogaru, Augustin Mureșan, *Sigiliile orașului Arad*, în “Historia Urbana”, Editura Academiei Române, tomul I, nr. 2, 1993, p. 2060).

Considerăm că, această situație poate avea explicații multiple. După opinia noastră este imposibil ca un centru urban cum este Aradul, implicat frecvent în circuitul economic, ca și în evenimentele politice, să nu-și fi instituit, în perioada anterioară veacului al XVIII-lea, un tipar sigilar cu care să-și autentifice actele emise. Credem deci că așezarea a folosit cu mult timp înainte de 1702 tipare sigilare (chiar dacă acestea nu erau recunoscute expres de oficialitate iar din punct de vedere al reprezentării erau mult mai modeste), însă documentele pe care s-a aplicat s-au pierdut ori au rămas fără mijlocul de validare.

În cazul Aradului, deși o oarecare întârziere în obținerea dreptului de sigiliu poate fi acceptată, datorită vicisitudinilor vremurilor, confruntărilor militare (respectiv invazia tătarilor și ocupația otomană), rolul social al așezării ne face să stăruim în căutarea vechilor documente și studierea lor amănunțită, cu speranța că, acestea conservă sigiliul orașului anterior secolului al XVIII-lea. Până la identificarea acestora rămâne totuși să considerăm sigiliul din 1702 al orașului Arad, ca cel mai vechi sigiliu cunoscut până în prezent (Maria Dogaru, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 208; Augustin Mureșan, *Cel mai vechi sigiliu al orașului Arad*, în “Adevărul”, (Arad), anul VI, nr. 1144, din 13 aprilie 1994, p. 7; Idem, *Despre sigiliile orașului Arad din secolele XVIII-XIX*, în „Adevărul” (Arad), anul IX, nr. 2140, din 17 iulie 1997, p. 6).

Privind retrospectiv împrejurările instituirii acestuia, constatăm că gravarea tiparului sigilar din 1702 care ni s-a păstrat (În prezent piesa se păstrează la Muzeul Național de Istorie al României) este legată de perioada istorică în care aici se

stabiliseră grănicerii și se luaseră măsuri pentru refacerea cetății Aradului pe baza planurilor provizorii din perioada prințului Eugeniu de Savoia (Vezi *Istoria României*, III, București, 1964, pp. 225-255 și *Arad monografia orașului de la începuturi până în 1989*, (prefață prof. univ. dr. Nicolae Edroiu), Editura Nigredo, 1999, pp. 77-79).

Tiparul sigilar din 1702 al orașului Arad este confecționat din metal, gravat în incizie, destinat validării cu ceară (Fig. 1). (Augustin Mureșan, *Sigilii de târguri și orașe din comitatul Arad și împrejurimi (secolele XVIII-XIX)*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2010, p. 38, fig. 1).

Cunoaștem totodată și unele impresiuni sigilare realizate cu acesta, pe diferite documente, în deceniile ce au urmat instituirii sale. În acest sens, menționăm, diploma emisă de autoritățile arădene, în limba germană, la 7 februarie 1745, lui Johannes Ritter, de profesie fierar având următorul conținut (Fig. 2). Traducere: „Johannes Ritter, de profesie fierar, s-a înfățișat Consiliului public,

Fig. 1. Tiparul sigilar al orașului Arad din 1702.

Fig. 2. Diploma emisă în 1745 la Arad.

solicitând respectuos să devină cetățean al orașului nostru. La rândul nostru, am constatat că el este un om loial. Drept urmare, astăzi, data înscrisă mai jos, i s-au prezentat articolele pe care un nou cetățean al orașului nostru trebuie să le cunoască în mod obișnuit și să le respecte, iar el, pe măsură ce i-au fost citite, nu numai că le-a acceptat fără excepție, promițând să le respecte întocmai, dar a și jurat apoi, în fața magistratului orașului, că le va respecta. După aceasta el a fost acceptat concetățean al nostru, urmând ca el să se bucure de toate drepturile ce-i revin, dar să-și îndeplinească și obligațiile de cetățean. Drept mărturie stă sigiliul municipalității. Arad, 7 februarie Anul Domnului 1745, Judecătorul orașului și Consiliul”; (Complexul Muzeal Arad, fond Muzeu oraș, nr. inv. 4507)

O atenție deosebită merită, ultima frază a acestui act, întrucât în cuprinsul ei se scoate în evidență importanța sigilului, faptul că acesta are menirea de-a întări înscrisul respectiv, fiind „drept mărturie” veridică a celor menționate. În partea de jos a acestui document s-a aplicat în ceară roșie sigiliul Aradului din 1702, de formă ovală, cu dimensiunile de 28 mm x 30 mm. (Maria Dogaru, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 208).

În emblemă, într-un scut dreptunghiular cu baza rotunjită, încărcat cu un zid de cetate terminat în partea superioară cu trei creneluri, dotat cu o poartă deschisă și două ferestre rotunde. Scutul menționat este timbrat cu o coroană deschisă, formată din cinci fleuroane și un cerc frontal împodobit cu pietre prețioase. În partea superioară, ieșind din coroană și dominând întreaga imagine, o pasăre (acvila), cu zborul deschis. Un ornament, sub formă de panglică, separă reprezentarea din partea superioară

Fig. 3. Sigiliul orașului Arad (1702)

contribuind la conturarea semicercului în care s-a scris legenda cu litere majuscule, în limba germană: **SIGIL DER STAT ARATH** (SIGILIUL ORAȘULUI ARAD). De o parte și de alta a acestora, anul 17-02. Fig. 3. (vezi și Dimitrie Stoi, Berecz Gábor, *Cetăți și turnuri de semnalizare în sfragistica arădeană*, în „Tribuna Universității”,

Arad, Anul III, nr. 5(20), septembrie-octombrie 2005, p. 8; idem, *Várak és erődítmények Arad szfragsztikájában, Arad (III rész)*, în „Szövétnek” (Arad), XI, évfolyam, 4(59) szám, 2007, augusztus, p. 18). Sigiliul este descris de cei doi autori după desenul din lucrarea lui Márki Sándor, *op. cit.*, vol. II, 1895, p. 273;

Tiparul sigilar din 1702 a fost utilizat mai mult de un secol. Conform informațiilor ce ni s-au păstrat, autoritățile administrative ale orașului Arad și-au confecționat un nou tipar sigilar în 1834. Adoptarea unui nou sigiliu a fost motivată de transformările ce au avut loc în perioada cuprinsă între anul 1702 și primele decenii ale secolului al XIX-lea. Creșterea numărului locuitorilor în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea (A. Caciora, E. Glück, *Evoluția demografică a comitatului Arad în secolul al XVIII-lea*, în „Revista Arhivelor”, nr. 2, 1973, p. 316), dezvoltarea economică a urbei au creat condiții în vederea răscumpărării principalelor drepturi - de târg, cârciumărit și măcelărit (*Aradul permanentă în istoria patriei*, Arad, 1978, p.173), în 1783 (ibidem) și în 1794 (*Ibidem*, p. 174), făcându-se demersuri în vederea înlăturării stării de dependență, statutul juridic de deplină libertate fiind obținut în

Fig. 4. Emblema sigilară cu stema orașului Arad (1834).

1826, când arădenii plătesc ultimele sume pentru răscumpărarea totală și definitivă de sub servituțile feudale (*Ibidem*, pp. 174-223; *Arad monografia orașului*, p. 95).

Ca urmare a acestei situații, orașul Arad devine „oraș liber regesc”, schimbarea titlaturii corespunzând unor progrese importante în domeniul vieții economice, fapt ce se va răsfrânge și în ceea ce privește tiparul sigilar.

Cunoașterea modului în care s-a compus noua emblemă sigilară, ca și semnificația elementelor incluse, ne este facilitată de diploma emisă în 1834 sub semnătura împăratului Francisc I, al Austriei (Complexul Muzeal Arad, *fond Muzeu Feudal*, nr. inv. 218). Fig. 4.

Acest document este important prin faptul că se referă în mod expres la înfățișarea noului sigiliu al orașului Arad.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

200 ANI DE ÎNVĂȚĂMÂNT TEOLOGIC LA ARAD

Anton ILICA

Dacă într-o comunitate au existat credincioși, ei s-au străduit să aibă un locaș de rugăciune, o biserică. Preotul devenea centrul vieții bisericești și chiar al localității. Parohia și Școala au reprezentat nucleele de păstrare a identității credinței ortodoxe, precum și instanțe ale coerenței morale. Nu știm cum s-a organizat, în Transilvania, modalitatea de pregătire, numire și gestionare a funcției preoțești, înainte de reglementarea Împărătesei Maria Terezia, din 1743, privind numărul de 90 de familii de credincioși care aveau dreptul la un preot. Selecția și pregătirea acestora pentru a fi titular de Parohie se realiza prin *cursuri de preoțime* de scurtă durată în care se învăța probleme specifice de organizarea și desfășurarea slujbelor, precum și alte atribuții ce derivă din tipicul bisericesc și cântări biblice (scris, citit, catehism și rânduiala slujbelor). Statul îi scutește de serviciul militar, oferă stipendii, precum și obligații pentru credincioși de a oferi fiecare anumite danii anuale. Mai apoi, după 1790, aceste cursuri de preoție (Timișoara, 1790, prin grija lui Mihai Roșu) au fost dublate de Seminarii clericale, organizate după modelul școlilor, cu admitere, profesori, programe didactice și program școlar coerent.

În zona Arad, după înființarea **Înaltei școli preparandiale ortodoxe** (1812), primul senior fiind preotul Dimitrie Țichindeal, în 1822 se înființează **Școala Clericală**, de doi ani, având profesori pe Gherasim Raț și Gavril Guliani. Școala avea rang seminarial, primind absolvenți de școală trivială ori de gimnaziu. În același timp, se înființează la Școli Clericale Ortodoxe la Timișoara și Vârșeț, unde a predat viitorul Mitropolit al Transilvaniei, Andrei Șaguna. Abia în 1785, preoțimea poate dobândi studii superioare, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Universitatea din Cernăuți (acum în Ucraina) și Facultatea de Teologie ortodoxă din Vârșeț.

La zece ani de la înființarea Preparandiei din Arad, întâia școală de pregătire sistematică a învățătorilor în limba română, în "întâia zi" a lunii noiembrie 1822, se înființează la Arad, **SCHOLARUM CLERICALIUM ARADIENSIIUM VALACHICARUM**, cunoscută ca Școală Clericală, Seminarium Clericesc, Institut Teologic, vizând pregătirea clerului pentru parohiile ortodoxe din această parte a împărăției habsburgice. Cursurile pentru cei 68 de elevi au început cu profesorii Gavril Gherasim RAȚ (1793, Roit – 1850, Arad; studii teologice la Viena și Episcop al Aradului) și Gavril GIULIANI (1791, Curtici – 1852, Buteni, "unul dintre cei mai distinși și învățați membri ai clerului român de pe acele vremuri" – T. Botiș), în vremea când Episcop de Arad și administrator diecezan a fost Iosif PUTNIC. Școala Clericală va funcționa în clădiri închiriate, fiind organizată de cei doi până în anul 1835, când elevii vor fi învățați de Grigorie CHIRILOVICI, Petru VARGA și Petru POPOVICI. A urmat Patrichie POPESCU, Iosif BELEȘ, Miron Moise ROMÂNUL, Andrei A. PAPP, Vasile MANGRA, apoi Ioan RUSSU, profesor prim pentru Institutul

unit pedagogic – teologic. Până în anul 1876, Școala Clericală a întâmpinat multe dificultăți de funcționare, din lipsa unui spațiu permanent, a experienței organizatorice, precum și a sărăciei din parohiile ortodoxe din ținutul arădean, timișean, crișean etc.

În 1876, Institutul Clerical se unește cu Școala Preparandială într-un ”**Institut pedagogic-teologic diecezan**” funcționând în edificiul de lângă Catedrala românească, în coordonarea lui Ioan RUSSU, având un corp didactic comun. Între profesori, menționăm pe dr. Roman CIOROGARIU, dr. Atanasie ȘANDOR, dr. Vincențiu BABEȘ, dr. Atanasie TUDUCESCU, dr. Iosif GOLDIȘ, Teodor CEONTEA, dr. Petru PIPOȘ, Sabin EVUȚIAN, dr. Lazăr PETROVICIU, Alexandru GAVRA, dr. Gheorghe CIUHANDU, dr. Avram SĂDEAN, dr. Teodor BOTIȘ. Unii profesori aveau doctoratul în teologie ori în discipline umaniste, iar calitatea studiilor și a pregătirii învățătorilor și preoților este un temei pentru ca la centenarul din 1912, respectiv 1922, dr. Teodor BOTIȘ, director, să alcătuiască **Istoria Școlii Normale (Preparandiei) și a Institutului Teologic ortodox-român din Arad** (Editura Consistoriului, 1922), cu aproape 750 de pagini, atent organizate și foarte riguros documentate. Acest volum este referențial pentru cunoașterea evoluției celor două ”institute de educație”, pedagogică și teologică. Pentru ambele școli, începe o perioadă de dezvoltare și de creștere a prestigiului lor intelectual în mediul românesc. În 1927, Școala Normală Ortodoxă de Stat ”Dimitrie Țichindeal” devine instituție autonomă, având remarcabili profesori și un exercițiu didactic temeinic. În același timp, Institutul Teologic devine **Academia Teologică Ortodoxă din Arad**, cu patru studii, fiind numit rector dr. Traian BOTIȘ. Academia Teologică a funcționat până în anul 1948, când este desființată, ultimul rector fiind dr. Ilarion V. FELEA. Abia în anul 1991, se reînvie tradiția formării preoților la Arad, prin înființarea Facultății de Teologie Ortodoxă ”Ilarion V. Felea” în cadrul Universității ”Aurel Vlaicu”, funcționând în locația de pe strada Academiei Teologice, în clădirea construită special pentru pregătirea clerului pentru parohiile ortodoxe.

Am punctat câteva momente importante din evoluția ideii de pregătire la Arad a tinerimii pentru preoție. Detaliile legate de evoluția și maturizarea instituțională se pot regăsi în volumul amintit mai sus, elaborat de dr. Teodor BOTIȘ; totodată istoria instituției clericale a fost recuperată prin cercetări din volumele elaborate de dr. Mircea PĂCURARIU, dr. Ioan TULCAN și dr. Lizica MIHUȚ, cu ocazia aniversării celor **175 ani de la înființarea învățământului teologic superior arădean** (1997), precum și în anuarele, publicațiile instituției, Protocoale sinodale, dări de seamă etc. În plus, ne sunt de un real folos bibliografic scrierile lui Vasile POPEANGĂ și ale lui Doru BOGDAN (**Laudă Dascălului – Învățător român**, 2018), dedicate acestor instituții de cultură, educație și conștiință națională.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

IPOSTAZE ALE CASTELULUI DIN MACEA

Horia TRUȚĂ

În 22 octombrie 1948, Castelul din Macea, aflat în proprietatea lui dr Adam Iancu din Curtici dar rechiziționat de Ministerul de Interne, a fost propus să fie folosit ca azil pentru copiii fără părinți numit Orașul Copiilor. La inițiativa unei Comisii conduse de Petre Belle, prefectul județului Arad, sprijinit de dr. Wiesel Adalbert și Octavian Păcurariu colonia a fost dată în administrarea Sindicatului Sanitar al Județului Arad. Dificultățile creării noii instituții, sunt înfățișate sub forma unei informări prezentate organelor ierarhice de personajul principal, administratorul I. Stamatoiu. Asemănarea cu unele persoane și situații din Macea nu este întâmplătoare.

Raportul lui I. Stamatoiu, intendent – magazioner la Centrul de reeducare *Orașul Copiilor*, Macea (octombrie 1948 – ianuarie 1949).

În 20 octombrie 1948, m-am deplasat la Macea fiind numit de prefectul Petre Belle, intendent - magazioner la Centrul de Educare *Orașul Copiilor*. Ajuns la fața locului, respectiv la Castelul proprietatea dr. Iancu Adam, de curând rechiziționat de Ministerul de Interne, am constatat că o parte din imobil era ocupat de un pluton de grăniceri călări, iar situația generală prezenta un aspect de pustietate, curtea neîngrijită, plină de gunoaie, tufișuri și buruieni, camerele murdare, în care păianjeni de lungimi serioase se agățau de toate colțurile, unde ferestrele în majoritate deteriorate aveau geamurile sparte, deci în mare parte nu putea fi locuit. În niciuna din cele 33 odăi libere nu se găsea sobă, mânere la uși care de fapt lipseau, lucru care făcea ca înființarea azilului de copii fără părinți să meargă greu. Situația nu era mai bună nici în aripa unde locuia familia învățătorului Iordache Moscaliuc, refugiată din Basarabia, nici în vechiul pavilion de vânatoare unde s-au adăpostit două văduve de război și postul de jandarmi. Aceasta deși în ședința Comitetului de inițiativă s-a stabilit ca funcționarea Așezământului de reeducare și adăpostire a copiilor părăsiți să înceapă la 7 noiembrie (1948), prin aducerea pentru început a Coloniei de la Școala de copii săraci din Călugăreni, adăpostiți provizoriu la Mănăstirea Hodoș - Bodrog. Se organiza astfel la Macea, primul *Oraș al Copiilor* din Republica Populară Română, menit să adopostească și să educe în spirit nou, peste o mie de copii vagabonzi adunați din Crișana și Banat.

Drept urmare, pentru început am luat legătura cu starețul mănăstirii Hodoș-Bodrog și am constatat că din toate punctele de vedere situația copiilor, în număr de 44, toți băieți, era cât se poate de mizerabilă, îmbrăcați în zdrențe și desculți, cu cazarmament insuficient și infecțios, plini de păduchi și râie, hrăniți prost și în regim călugăresc cu posturi multe și rugăciuni.

Din lipsa aprobărilor și a cuprinderii bugetare, acțiunea a fost întârziată, așa că abea la 6 noiembrie am primit mașini de la RIMA și IRMA pentru a începe transportul inventarului și al copiilor de la Bodrog la Macea. Datorită timpului nefavorabil și al

drumului desfundat de țară, mașinile s-au împotmolit, așa că a trebuit să le împingem prin noroi. Oprind în Arad, am luat de la Centrul de Ocrotire a Copiilor, 25 costume - haine de iarnă, 45 cămăși, ștergare, o parte de cazarmament, 2 kg săpun, o pungă cu sodă și un bidon de trei litri cu petrol. În Gara CFR pe jumătate ruinată de război, la intervenția primarului Ioan Pălineaș, copiii au fost deparazitați prin prăfuire cu DDT și îmbăiați, timp în care la Macea au fost trimise opt sobe din fier primite de la Așezământul de Oarbe împreună cu 2000 kg lemne de foc și câteva burlane. Ultimul transport al copiilor a avut loc în seara zilei respective după ora 20. Odată ajunși, ne-am găsit în fața situației de a-i culca pe jos, pe un așternut de paie, la lumânare și cu doar 14 pături din lână. Aspectul înspăimântător al clădirii a semănat teamă și panică, mai ales că din pădure, se auzeau strigătele sinistre ale păsărilor de noapte, copiii crezând că au fost aduși la o închisoare într-un cimitir.

A doua zi, deși am vorbit cu primarul, am întâmpinat mari greutăți în aprovizionarea cu alimente deoarece sătenii, necunoscând adevărata menire a instituției nu au vrut să ne vândă nimic, zicând că nu au nevoie în comună de școală de corecție și copii vagabonzi adunați de pe străzile Aradului. Cu mare greutate am putut cumpăra de la cooperativă doar șapte litri de lapte și alte alimente de strictă necesitate, situație pe care o întâmpinăm și astăzi.

În 9 noiembrie după multe insistențe susținute cu tact și dinamism, am obținut de la Căminul Copiilor Greci de pe strada Eminescu din Arad, sub formă de împrumut, 25 de pături din fier, pe care le-am transportat tot cu ajutorul primăriei municipiului.

Acestea erau defectuoase, fără saltele și albituri, așa că la început s-a dormit pe scândura goală.

Pentru transportul lemnului rămase la Călugăreni, primăria din Zădăreni, m-a ajutat mobilizând căruțe și oameni pentru a le duce la gară și încărcă vagonul tras pe o linie moartă. Acesta însă, nu se știe pe unde s-a împotmolit, așa că a făcut 4 zile până la Curtici, unde însă, la gară s-au prezentat doar patru căruțe din Macea. Personal am descărcat pe rampă o jumătate de vagon și am rămas acolo toată noaptea să le păzesc. A doua zi dimineața, pe ploaie, m-am deplasat la Macea, unde, am discutat cu tov. Debrețin Gheorghe, secretarul organizației PMR și la primărie, iar după îndelungate rugăminți, au mai venit câteva căruțe. Era un timp cu ploaie rece și începuse să ningă, așa cum îi mai rău, iar oamenii erau împotriva mea și a instituției noastre, așa că transportul și adăpostirea lemnului a durat două zile.

Deoarece copiii erau plini de râie scărpinându-se zi și noapte până la sânge, am luat legătura cu dr. Fănățean, medicul circumscripției sanitare din Macea, dar lipsa apei care trebuia cărată cu gălețile din curte a făcut ca tratamentele să decurgă foarte greu. Dimineața nu se pot spăla decât la acea fântână și fiindcă suntem deja în iarnă, ne putem închipui cum se face acest lucru. De curățenia mâinilor înainte de a merge la masă nici nu poate fi vorba, iar baia la picioare încă e imposibil de făcut și de aceea e atâta râie. Pe grupe mici i-am deplasat pe jos la moară, unde se află un mic bazin ce poate fi folosit individual pentru scaldă însă doar atunci când funcționează instalațiile de măcinat. Făcându-le un control mai amănunțit medicul a descoperit că cei mai mulți, din cauza proastei nutriții și neodihnei sunt debili, anemici și limfatici. Deși din lipsă de termometru nu li s-a putut măsura temperatura, toți erau suspecți de tuberculoză, doctorul recomandându-le untură de pește și băi de soare. Câțiva aveau conjunctivită, infiltrații pulmonare, icter și oreion, patru dintre ei fiind izolați și trimiși la Spitalul de Copii din Arad. Pentru a avea o situație clară și a preîntâmpina o epidemie de boli sociale, am cerut eprubete în care să fie colectat sânge pentru analiză de la personal și copii, descoperind cu acest prilej două cazuri de lues (sifilis) congenital.

Având bucatar, lista de mâncare a fost prevăzută astfel: dimineața lapte sau ceai, la prânz două feluri, iar seara un fel de mâncare. Carnea a intrat în meniu de trei ori pe săptămână, aprovizionându-ne fie de la cooperativă fie din cei patru porci tăiați de noi. Am mai primit de la Oficiul de Ocrotire din Arad: untură de pește, lapte condensat, cârnați vienezzi, zahăr și diferite conserve pentru a le da un supliment la ora 10 și 16. Mai rău e faptul că nu sunt locuri la mese, așa că unii trebuie să mănânce în picioare. Mulți din ei neavând tacâmuri, sunt puși în situația să aștepte până înfulecă vecinul pentru a a-i lua lingura, folosind-o imediat, așa nespălată. Neavând decât o mică mașină de gătit, mâncarea de la prânz se pregătește în două serii, adică se fierbea primul fel, după care se pune la foc cel de al doilea, lucru care producea de multe ori întârzieri în program.

Cu toate că hrana este îndestulătoare, în mintea majorității copiilor mai persistă concepțiile lor vechi, idei ale vagabondajului dinainte, că ei nu se satură niciodată oricât ar mânca. De aceea a trebuit să duc o permanentă muncă de lămurire, întocmai ca un părinte, arătându-le că rația este suficientă iar o supraalimentație este dăunătoare sănătății.

Având asigurat cât de cât adăpostul și hrana, în zilele următoare am căutat modalități să-i echipez pe acești copii oropsiți, cărora le lipsea mai ales încălțăminte,

așa că fiind desculți nu puteau merge la școală. Deoarece intervențiile la Direcția economică județeană nu au avut rezultate favorabile, m-am adresat telegrafic Ministerului Muncii, solicitând aprobarea deblocării unui stoc de materiale raționalizate, care nu se dădeau decât cu repartiție. Drept urmare după câteva zile, la 1 decembrie a sosit la Macea o inspectoare de la Direcția Asistenței Sociale, care a vizitat și inspectat instituția noastră din toate punctele de vedere, a făcut și un amplu referat dar fără nici un rezultat. După alte memorii, mi s-a aprobat ca din fondurile existente să cumpăr de la Cooperativa din Curtici 25 perechi de sandale din cauciuc. De asemenea neavând deloc ciorapi, dar fiind în posesia a 4,8 kg lână recoltată de la oile Școlii din Călugăreni, am intervenit pentru prelucrarea acesteia și confecționarea a 35 perechi de ciorapi la Așezământul de Oarbe din Arad, pentru care mi s-a făcut o reducere de 50% din cost.

După solicitări îndelungate, în 6 decembrie, primind delegație de la Comitetul de Inițiativă, m-am deplasat la București, pentru a face demersurile necesare bugetării instituției, unde m-am izbit de multiple forme birocratice ajungând până la Secretarul General al Asistenței dr. Cincea. Deși eram cu aprobarea acestuia în mână, nimeni nu m-a agat în seamă și nu mi-a dat nimic din îmbrăcămintea cerută, așa că văzându-mă dezarmat complet, am recurs la expresii care lasă de dorit și nu fac cinste unui membru de partid, dar cu efect imediat, fiindcă am obținut 28 perechi de bocanci, tot atâtea paltoane și costume de haine, alături de 195 m pânză numită americană pentru lenjerie, care era marfă raționalizată.

Una din problemele cele mai serioase, pentru îndeplinirea căreia a fost creată instituția a fost educația copiilor din toate punctele de vedere. Sunt conștient că am răspunderea unor copii de diferite vârste cu fel de fel de apucături rele, lipsiți de educație, unii fiind chiar agresivi, având la activ fraude serioase, pentru care au fost și condamnați. Toți au experiența tristă a vagabondajului fiind suspicioși, bățuși, mincinoși, obișnuiți cu cerșetoria, fumatul, lipsa de încredere și o mulțime de altele pe care nu le pot memora, practicându-le încă din primele zile de la sosirea lor la Macea. Unii au început să cerșească prin sat ca niște culduși, încercând să-și vândă creioanele, gumele și caietele școlare chiar și hainele noi primite de la stat.

Mergând prin sat atâta câinii pe la garduri, îi hârâie, aruncă cu pietre după păsările de curte și zgârâie cu obiecte ascuțite fațadele caselor, râzând sau răspunzând obraznic și înjurături la ocara sătenilor. Încercând să vorbești cu ei, să ceri unele explicații, se sperie și se retrag crezând că vor fi bătuți, nu răspund la întrebări, motivând cu vorbele că *nu eu am fost*. Cei mai mici, le știu de frică celor mari, privind în jur cu neliniște chiar groază. Nu toți știu vorbi românește, așa că te poți înțelege cu ei foarte greu. Mergându-le fama de copii răi, colegii din comună au fost oprți de părinți să stea cu ei în aceeași bancă la școală și nici măcar nu-i lasă să vorbească împreună de parcă ar fi ciuმაți.

În primul rând am discutat cu pedagogul școlii, un tânăr dintr-o familie săracă originar din Chesinț absolvent al Liceului Zootehnic, dar care dovedește mult calm, fiind permanent în mijlocul copiilor, de la orele 6 dimineața până la culcare. Împreună cu el am procedat la selecționarea elementelor pozitive, care au fost scoși în fața tuturor și dați ca exemplu de tineri ce promit a fi fi folositori societății noastre. Pentru a-i obișnui cu formele de conducere actuală, adică aplicarea centralismului democratic i-am împărțit

pe grupe instruindu-i cum să-și aleagă șefii, care vor fi judecați și schimbați imediat, dacă cad în greșală.

Conform directivelor primite verbal am căutat să-i antrenez la diferite activități practice ușoare, ca de pildă curățirea parcului, împletirea din pănuși de porumb a ștergătoarelor de picioare, inspirându-le în felul acesta dragoste pentru muncă. În același timp am ținut ședințe educative și ideologice arătându-le, pe înțelesul lor, mărețele realizări ale Guvernului de Democrație Populară precum și cuceririle clasei muncitoare conduse de Partid, care acum le poartă de grijă. Nici o zi importantă din mișcarea muncitorească nu ne-a scăpat din vedere fiind politizată pe înțelesul lor. În aceeași ordine de idei, am înființat Gazeta de perete, Viitorul nostru, explicându-le importanța ei, ajungând până acolo ca în numărul din februarie să fie afișat un minunat articol, scris cu pasiune de elevul Pavel Derji din clasa a VI-a din care reiese spiritul revoluționar născut în sufletul lui după sosirea la Macea.

În atenția mea a stat și educația personalului de serviciu alcătuit din trei bărbați și o femeie, care deși nu sunt membri de partid, s-a dovedit corect, conștiincios, cinstit, e drept cu mici abateri, dar care s-au putut remedia pe parcurs printr-o critică justă și constructivă. Pentru a-i cunoaște și a mă convinge de cinstea lor, la început le-am întins diferite curse, conștient fiind că cea mai mică neregulă atrage răspunderea mea în fața partidului care m-a investit cu această funcție. Încă din primele zile am dus muncă de lămurire despre necesitatea lucrului de la 6 dimineața până la miezul nopții, fără a avea pretenții la plata orelor suplimentare. Elanul a mai scăzut și s-au demoralizat când au aflat că situația încadrărilor și al salariului aferent este nesigură drept pentru care nu au primit nici un ban până în prezent. Deși le-am explicat că angajarea pe stat de plată este în curs de soluționare, munca mea de lămurire nu mai are același efect și chiar mă bucur că nu au părăsit serviciul. Din diferite motive, dar mai ales fiind mult plecat din unitate, am avut slăbiciunea de a neglija citirea cu întreg personalul a ziarului *Scânteia* și *Patriotul* considerând însă că ridicarea nivelului ideologic rămâne o sarcină fundamentală a noastră.

În încheiere, mă angajez să-mi elimin lipsurile, să fiu mai vigilent, iar ca și conducător de unitate, conștient de sarcinile ce-mi revin să nu dau dovadă de slăbiciune în munca mea. Voi ține permanent legătura cu organizația de plasă a PMR, eliminând starea nervoasă ce mă cuprinde și o manifest uneori, pentru a nu comite greșeli în dauna serviciului și a partidului.

Luptăm pentru pace

Tăiască Republica Populară Română

Trăiască Partidul Muncitoresc Român conducătorul încercat și înțelept al clasei muncitoare

Macea, 30 ianuarie 1949,

I. Stamatoiu

Intendent – magazinier

DOCUMENTAR-Aradul în timp

AMINTIRI DIN EPOCA DE AUR TOVARĂȘUL BARTOȘ INTERZICE LIMBA MAGHIARĂ!

Ioan TULEU

Arădenii mai în vârstă își aduc bine aminte de greutățile deosebite în aprovizionare cu cele neceare traiului de zi cu zi de la finalul anilor 80, ai secolului trecut. De la produse din carne și lactate, la săpun și detergent, de la cafea și dulciurii, la covoare persane și țigări kent etc. Dar nu doar „pâinea” lipsea ci și, „circul”, adică programele TV care să te facă să uiți de frigul din casă. Doar două ore pe zi emitea Televiziunea Română, înafară de sâmbăta și duminica. Dar și atunci majoritatea timpului era ocupat cu isprăvile „celui mai iubit fiu al poporului roman”. Arădenii se descurcau cumva în aceste condiții datorită faptului că granița cu Ungaria era aproape și se puteau aproviziona din țara vecină, prin intermediul așa numitei bișnițe și prin îndreptarea antenelor TV spre Budapesta. Dar pentru români exista un mare impediment și anume necunoașterea limbii maghiare.

De acest lucru am „profitat” noi cei care lucram pe vremea aceea la Universitatea Cultural-Științifică, al cărei sediu se afla deasupra Restaurantului Mureșul pe atunci. (Actualul Mc.Donalds). Era o instituție ce făcea parte din așa numita cultură de masă care avea menirea să satisfacă necesități cultural-profesionale pe care nu le ofereau instituțiile profesionale. Numai că Universitatea Cultural-Științifică funcționa pe autofinanțare integrală, ca de altfel toate casele de cultură, iar cursurile ce le organizam erau, desigur, plătite. Așa că ne-am gândit și la înființarea unui curs de limba maghiară, pe lângă cele de limbă engleză, germană, franceză, spaniolă, italiană, pentru că exista cerere. Zis și făcut, subsemnatul împreună cu colega Marta Căndea am trecut în programul anual, și apoi pe afișul prin care promovam cursurile, și limba maghiară.

În primul an am reușit să formăm o clasă cu 30 cursanți. În al doilea an s-au înscris deja suficienți pentru două clase și astfel am încasat bani frumoși. Numai că planurile noastre au fost date peste cap în al treilea an de către tovarășul Bartoș, instructor la CC al PCR pe probleme de cultură și propagandă, care venind în județul Arad pentru îndrumare și control a văzut și afișul fixat pe avizierul Universității și s-a indignat peste măsură de faptul că oferim spre învățare limba iredentiștilor maghiari. Și nu era deloc în regulă. Așa că la rândul său a sesizat-o pe tovarășa Malvina Marchiș, secretar pe probleme de cultură și propaganda la Comitetul Județean de Partid. Aceasta la rândul ei l-a sesizat pe tovarășul Vasile Ienaga, directorul Casei de cultură, în legătură cu greșeala comisă de tovarăși care n-au deloc o corectă înțelegere a politicii partidului și i-a cerut interzică cursul de maghiară. Acesta la rândul său ne-a sesizat pe noi principalii vinovații de această gravă abatere!

Noi, vinovații, am sperat totuși că ne vom strecura cumva și am continuat să facem înscrieri, mai pe șest, dar nu a fost să fie și până la urmă am convenit ca tovarășa Căndea să meargă la Școala Generală 1, unde se desfășurau cursurile să le spună studenților că se suspendă lecțiile din motive care nu țin de noi. Desigur a trebuit să înapoiem și banii ce fuseseră plățiți pe întregul an. Demersul nostru nu trebuie înțeles ca un gest de rezistență la politica partidului, nici de sfidare a autorității, ci pur și simplu, funcționând în economia de piață impusă tot de partid, ne-a interesat afacerea ca atare răspunzând în același timp și nevoilor oamenilor din Arad.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

SIGILIUL LEGIUNII JANDARMI ARAD IMPRIMAT PE DOUĂ DOCUMENTE EMISE ÎN 1942

Laurențiu-Ștefan SZEMKOVICS

La Arhivele Naționale Istorice Centrale din București, în fondul „Inspectoratul General al Jandarmeriei” (dosar nr. 202/1942), se află, printre altele, două documente emise de Legiunea Jandarmi Arad. Primul este denumit „Tabel nominal de țigani nenomazi de pe teritoriul Legiunii, mobilizabili și familiile lor, care au fost recenzați la 25.V.1942 și urmează a fi evacuați, întocmit conform Ord. I.G.J. № 38137/1942 telegrafic cifrat” (filele 5-6), iar cel de-al doilea „Situatie numerică de țigani nomazi de pe teritoriul Legiunii, mobilizabili și familiile lor, care au fost recenzați la 25.V.1942, întocmit conform Ord. I.G.J. № 38137/1942 telegrafic cifrat” (fila 7). Ambele documente sunt semnate de către maiorul V. Dărmănescu, comandantul Legiunii Jandarmi Arad și sunt validate cu un sigiliu rotund, cu diametrul de 26 mm, imprimat cu tuș purpuriu. Sigiliul are în emblemă stema mică a României de la 1921 care, în conformitate cu *Legea pentru fixarea stemei Regatului României, întregit cu țările surori unite* (publicată în „Monitorul Oficial” nr. 92 din 29 iulie 1921, pp. 3569-3573), se prezintă după cum urmează: scut încărcat cu o acvilă, reprezentată în întregime și din față, cu aripile deschise și cu zborul în jos, cu capul întors spre aripa dreaptă, încoronată cu o coroană închisă, ținând în cioc o cruce și în gheare o spadă și un sceptru. Pasărea are pe piept un alt scut, de dimensiuni mai mici, sfertuit, cu insițiune: 1) stema heraldică a Țării Românești – acvila redată în întregime și din față, ținând în cioc o cruce poziționată vertical, flancată, în partea de sus, de soare și de semilună; 2) stema heraldică a Moldovei – un cap de zimbri, redat din față, purtând o stea cu cinci raze între coarne, flancat, în dreptul botului, de o roză și de o semilună conturnată (orientată spre stânga heraldică); 3) stema Banatului cu vechiul Banat românesc al Severinului – peste apă, un pod, cu două deschideri boltite, din care iese un leu; 4) stema Transilvaniei cu părțile Maramureșului și Crișanei – un brâu din care iese o acvilă flancată, sus, de soare și de semilună conturnată, iar în partea de jos șapte turnuri de cetate așezate 4:3; în insițiune armele Dobrogei – doi delfini afrontați, cu capetele în jos. Peste tot, armele Casei de Hohenzollern: scut scartelat, având în cartierele 1 și 4 argint (metal reprezentat convențional prin câmp alb, respectiv suprafață liberă) și în cartierele 2 și 3 negru (culoare reprezentată convențional prin linii verticale suprapuse pe linii orizontale). Scutul mare este timbrat de coroana de oțel a României.

În exergă, mărginită la exterior de un cerc liniar, legenda: * **ROMÂNIA** *
LEGIUNEA JAND. ARAD.

Plansa color cu stema mică a României de la 1921 se află, de asemenea, la Arhivele Naționale Istorice Centrale (*Comisia Consultativă Heraldică*, dosar nr. 3).

6

No. Functi si Pronumele si nr.	Săr- bajii	Fe- mei	Co- păii	Comuna	Ani- male	CR- ruje	Comp- tă	Ce fel de in- fracator este	Observ.
Tranzaxi	7	7	13		1	1			
48 Covaci Gheorghe Traian Ia	1	-	-	Gurteni	-	-	f. ocup.	Condusător pt. crimă de omor	Execuția peș. în Coștari
49 Căciulă Elena	-	1	-	*	-	-	*	-	-
50 " Nicolae	-	-	1	*	-	-	*	-	-
51 " Otilia	-	-	1	*	-	-	*	-	-
52 " Florica	-	-	1	*	-	-	*	-	-
53 Struș Gheorghe	1	-	-	Glogoveț	-	-	*	Cond. pt. sif. delict	Execuția peș. în Pa șed 1 dec
54 Drăgan Gheorghe	1	-	-	*	-	2	*	*	
Total	10	8	36		1	1			

Se certifica de noi prezenta tabel nominal.-

Comandantul Leg. Rom. Paris

V. Dănilă

Șef

[Signature]

7

Comand. Leg. Rom. Paris Legatura Rom. Paris

SITUATIE MIERCIVA

De ziua de azi se pe teritoriul Legaturii Militare Romane din
familie Romane se dat rezumat la 25.7.1942, intr-un format
I.G.J. No. 30137/3942 telegrafic difuzat.

Măreți	Femei	Copii	Minori	Căruș	Observatii
10	6	36	1	1	

Se certifica de noi prezenta cifrelor numerice.-

Comandantul Legaturii Romane Paris

V. Dănilă

[Signature]

Două documente emise în 25 mai 1942.
Sursa: Arhivele Naționale Istorice Centrale.

Sigiliul Legiunii Jandarmi Arad imprimat
pe două documente din 25 mai 1942.
Sursa: Arhivele Naționale Istorice Centrale.

Stema mică a României de la 1921.
Sursa: Arhivele Naționale Istorice Centrale.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

MUZEUL MEMORIAL UNIVERSITAR "VASILE GOLDIȘ" din ARAD

Marius-Ioan GREC

La 15 noiembrie 2019 Președintele României, domnul Klaus Iohannis, a semnat Decretul privind conferirea *MEDALIEI ANIVERSARE "CENTENARUL MARII UNIRI" MUZEULUI MEMORIAL UNIVERSITAR "VASILE GOLDIȘ" din ARAD situat în PALATUL "ROMÂNUL"...*

"În semn de apreciere pentru efortul depus în vederea păstrării și promovării memoriei evenimentelor și participanților la înfăptuirea unității naționale și a statului român modern, contribuind la apărarea și perpetuarea valorilor în numele cărora s-a înfăptuit Marea Unire..."

Începuturile muzeului datează din anul 2000, când regretatul profesor ALEXANDRU ROZ – unul dintre principalii fondatori ai universității, alături de regretatul rector-fondator al Universității de Vest "VASILE GOLDIȘ" din Arad, profesorul AUREL ARDELEAN, au amenajat **Biroul redacțional al lui Vasile Goldiș**.

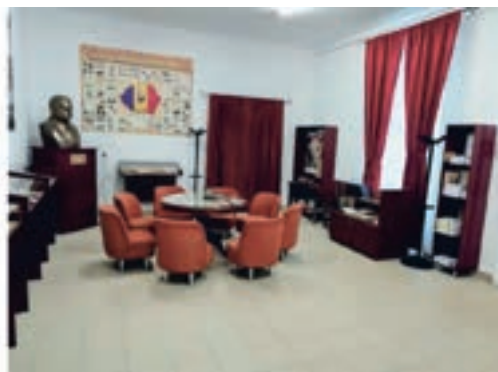
Ulterior toate amenajările au fost realizate sub coordonarea profesorului MARIUS-IOAN GREC, Directorul muzeului. De la inaugurare și până astăzi Muzeul Memorial, parte a Universității de Vest „Vasile Goldiș”, a devenit un loc vizitat de numeroși elevi, care împreună cu profesorii lor pot străbate, într-un mediu ambiant deosebit – încărcat de istorie – o pagină glorioasă a istoriei naționale și locale. Aici te poți întâlni cu istoria, cu generația de aur a Aradului, model pentru noi, toți cei de astăzi...

„Un lucru trebuie însă notat în special: numai acele popoare au dreptul la sprijinul, la simpatia deplină și la stima omenirii, care au dat dovezi că ele înseși știu, respectă libertățile și aspirațiile altor popoare.” (Vasile Goldiș "Românul")

În data de 30 noiembrie 2003, în fața palatului „Românul”, într-o atmosferă de sărbătoare, Președintele României, Excelența Sa domnul Ion Iliescu, în prezența Rectorului Universității, prof. univ. dr. Aurel Ardelean, a membrilor Senatului Universității, a oficialităților locale, a studenților ... dezvelea o placă comemorativă amplasată în onoarea marelui VASILE GOLDIȘ; se inaugura astfel Muzeul Memorial „Vasile Goldiș”, edificiu cultural de excepție al Aradului contemporan.

Cu multă acuratețe, echipa care s-a angajat în acest demers cultural, a încercat, pornind de la o paradigmă post-modernă în abordarea istoriei: aceea de trecere de la simpla evocare și reconstituire, la reiterarea prin reactualizare a unui timp istoric, a unei ambianțe, a celui „*modus vivendi*” propriu fiecărei „*zone*” istorice.

S-a dorit ca, în maniera existentă de mult în toate muzeele europene, să înfruntăm timpul, lăsând să se înfiripe fărâma de viață care a conturat marile momente trăite în Palatul ”Românul”, atunci când aici se plămădea strategia Marii Uniri. Am încercat să surprindem ceva din stilul de viață al celor care au trăit acolo, din zbaterile care au constituit viața culturală de la redacția unei publicații – ziarul ”Românul” - care a făcut istorie.

Cei care trec pragul acestei case să fie captivați de ideea acestei reiterări: a unor vremuri pe care personalități de excepție le-au modelat, ieșind de sub povara timpului.

Între obiectele expuse, menționăm:

- acte de studii: foia matricolă din învățământul secundar, diploma de maturitate, diploma de profesor, diploma de absolvire a studiilor superioare ...
- acte personale: pașaport, livret militar, diverse adeverințe ...
- acte care dovedesc demersul civic al lui Vasile Goldiș, de exemplu: sentința de divorț de după primul mariaj;
- o bogată corespondență: printre cei care se regăsesc în aceste mesaje sunt nume celebre: I. L. Caragiale, O. Goga, N. Titulescu...
- fotografii de epocă originale, deosebit de valoroase ...
- publicații conduse de Vasile Goldiș sau la care acesta a colaborat ...
- cărți din biblioteca acestuia, unele purtând semnătura lui ... și multe altele ...

Toate acestea atestă climatul zilnic al unei epoci de excepție. Spiritul epocii este susținut și prin refacerea unor spații caracteristice acelei perioade (de exemplu: sufrageria, biroul redacțional, elemente ale tipografiei ”Concordia” ...) și prin expunerea în vitrine elegante, perfect și individual luminate, a unor imagini și documente de epocă în condiții grafice de excepție.

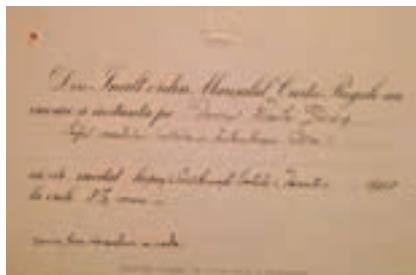
În anul 2018, cu prilejul sărbătoririi **CENTENARULUI MARI UNIRI** s-a inaugurat în spațiile Palatului ”Românul” **SALA UNIRII ”VASILE GOLDIȘ”**.

SALA UNIRII "VASILE GOLDIȘ"

Acest spațiu expozițional adăpostește documente foarte valoroase pentru istoria recentă a României, despre rolul Aradului în realizarea celui mai important act al istoriei noastre: **MAREA UNIRE**.

Vom ilustra cele afirmate mai sus prin prezentarea a două (2) documente datate 1 decembrie 1918:

CARTEA DE RUGĂCIUNI care aparținut lui Vasile Goldiș, ediție 1918, apărută la Editura Kraft, Sibiu. Pe pagina interioară conține mențiunea ... Alba Iulia 1918 ... Volumul l-a însoțit pe Vasile Goldiș la Alba Iulia în momentele în care acesta a citit **Rezoluția MARII UNIRI**. Ediție de lux – copertile sunt de piele - volumul este foarte bine păstrat și a intrat în patrimoniul Muzeului Memorial Universitar "Vasile Goldiș" în cursul anului 2018.

Exponatul poate fi datat 1 decembrie 1918 – după calendarul **STIL NOU, Calendarul gregorian** – cel care funcționa în 1918 în Transilvania.

În Vechiul Regat al României funcționa calendarul **STIL VECHI, Calendarul iulian**.

Pe 1 decembrie 1918 – stil vechi – Vasile Goldiș se afla la București în fruntea delegației ardeleni care a prezentat Regelui Ferdinand Documentele unirii. În onoarea ardelenilor Casa Regală a României a organizat o recepție. În expoziția Muzeului Memorial Universitar "Vasile Goldiș" în **Sala Unirii "Vasile Goldiș"** se poate vedea **INVITAȚIA** (datată 1 decembrie 1918 – stil vechi) care poartă numele lui Vasile Goldiș, iar aceasta este însoțită de **MENIUL** care s-a consumat la această recepție ... Meniul este în limba franceză ... Ineditul acestui meniu este faptul că pe spatele acestuia se află semnăturile (autografe) a patru regi/regine: Regele Ferdinand, Regina Maria, Regina Elisabeta a Greciei (fiica reginei Maria) și Carol II (viitorul rege).

Vă așteptăm să vizitați Muzeul Memorial Universitar "VASILE GOLDIȘ"

DOCUMENTAR-Aradul în timp

ÎNFIINȚAREA SEMINARULUI TEOLOGIC BAPTIST DIN ROMÂNIA LA BUTENI

Mihai HANDARIC

Influența contextului politic asupra apariției și dezvoltării comunității baptiste din România

Credința baptistă a pătruns în România pe mai multe filiere. Contextul politic al vremii a favorizat acest lucru. Datorită relațiilor politice apropiate între Prusia și ulterior Germania, cu România, cetățenii germani au venit în țara noastră unde au răspândit credința baptistă. Inițial au fost confrunțați cu ideile baptiste din Germania, unde exista o puternică comunitate baptistă, inițiată și susținută de cunoscutul reprezentant al mișcării Gerhard Onken (1800-1884). Ba mai mult, în perioada respectivă, mișcarea baptistă din Germania a trimis misionari în Europa, inclusiv în România. În anul 1856 se înființează prima biserică baptistă germană prin venirea la București a tâmplarului de origine germană Karl Johan Scharschmidt.

De asemenea, soldații din armata română au fost confrunțați cu ideile baptiste luptând fie de o parte fie de alta a blocurilor militare la care România a aderat. Mai mulți soldați români care au luptat pe front alături de *Puterile Centrale* (Austro-Ungaria, Italia și Germania), au ajuns să adopte convingerile baptiste pe filieră germană. Acest bloc militar cunoscut și sub numele de *Tripla Alianță*, a fost inițiat de cancelarul de fier al Germaniei Otto von Bismark, în 1879 când acesta a încheiat o alianță secretă cu Imperiul Austro-Ungar. Ulterior în anul 1883 s-a încheiat înțelegerea și cu Italia, formându-se una din cele mai puternice alianțe militare din lume. Pe de altă parte, contextul conflictual din Europa a determinat crearea celui de-al doilea pol militar numit *Antanta* sau *Tripla Înțelegere* (Marea Britanie, Franța și Rusia – 1891-3,1904). Cele două blocuri se vor confrunța în Primul Război Mondial.

Inițial România a făcut parte din *Tripla Alianță*, alăturându-se în 1883, în vremea Regelui Carol I și semnând periodic angajamente față de această alianță, până în anul 1913. Contextul politic și militar a dus ulterior la trecerea României de partea *Antantei*. În iulie 1914 se retrage din *Tripla Alianță* iar în 27 august 1916 intră în război de partea *Antantei*, până în 9 decembrie 1917. Mulți soldați români luați prizonieri în Rusia vor adopta credința baptistă în lagărele de concentrare.

Ideile baptiste au venit de asemenea și din Statele Unite ale Americii, mai ales după anul 1920, când mai mulți români s-au întors în România, înființând biserici locale în localitățile în care s-au așezat.

Aradul – centru de răspândirea ideilor baptiste în România

Credința baptistă a pătruns în Transilvania prin misionari din Ungaria și Germania. Colportorii de Biblie au contribuit la răspândirea credinței baptiste în Salonta și în alte zone. Colportorii erau angajați ai Societății Biblice Britanice care vindeau Biblie la un preț rezonabil, în Europa și în întreaga lume, traduse în limbile popoare.

De la începuturile mișcării și până în prezent, bapțiștii sunt cunoscuți ca fiind preocupați de studiul Bibliei. În cele mai multe situații studiul Bibliei a fost modul de

convertire. Nu la întâmplare și-au dorit să înființeze o școală teologică. Prima biserică baptistă maghiară din Transilvania s-a format la Șalonta în anul 1874, iar prima biserică baptistă română s-a format în localitatea Chesa, județul Bihor, în anul 1886. Foarte repede ideile baptiste au fost răspândite în județul Arad. Primul convertit la credința baptistă a fost servitorul comunal Teodor Clepea, în anul 1890. După anumiți istorici, în urma lucrării misionare a lui Mihai Brumar, în anul 1892 (1887?) s-a înființat la Curtici prima biserică baptistă, urmând apoi o răspândire rapidă în multe localități din județul Arad: la Macea, Buteni, Arad, etc. Județul Arad a devenit cel mai puternic centru al denominației creștine baptiste.

Perioada de după Primul Război Mondial a fost prielnică pentru dezvoltarea comunității baptiste. Acest lucru este dovedit și de statisticile făcute în anul 1921, care au furnizat date despre cercurile de misiune existente. Se afirmă că la sfârșitul anului 1921, în România existau un număr de 426 de biserici baptiste, având în total un număr de 14000 de membri.

Înființarea Seminarului Teologic funcție de concentrarea baptiștilor în Arad și Bihor

Analizând contextul religios al comunității baptiste din România vom observa cu ușurință de ce liderii au optat pentru Buteni ca loc de înființare a seminarului. Densitatea de credincioși baptiști în zona Aradului și Bihorului, a fost unul din factorii decisivi în stabilirea locului pentru deschiderea școlii. Au mai existat și alți factori: de natură politică, juridică, resurse financiare, zona de recrutare a viitorilor candidați și a cadrelor didactice care să predea la această școală.

Dovada că Aradul era județul cu cea mai numeroasă comunitate baptistă din țară, alături de județele limitrofe poate fi observată din statisticile furnizate de liderii baptiști din acea perioadă. În județul Arad, cele mai puternice centre se aflau la Lalașinț, la Buteni și Curtici. Centrul Lalașinț îl avea ca reprezentant pe Ștefan Igna. În această zonă existau 122 biserici locale, având un număr de 2710 credincioși.

În ordinea reprezentării, urma centrul de la Buteni, care îl avea ca pastor pe Teodor Sida. Au fost raportate 59 de biserici, totalizând un număr de 2260 de credincioși baptiști. Curticiul care a fost prima localitate din Arad în care au apărut baptiștii (după unii în 1887, dar cel mai probabil în 1892), număra 43 biserici, având 1643 membri. Liderul centrului era pastorul Radu Tașcă. În Șiria, Ioan Farcaș reprezenta un centru format din 15 biserici baptiste, care avea 1169 de credincioși.

Făcând un calcul estimativ, observăm că în anul 1921, când a fost înființat și Seminarul Teologic Baptist, din totalul de 14000 de baptiști aflați în toată România, un număr de 7782 de credincioși se aflau numai în județul Arad. Mai mult de jumătate din numărul membrilor comunității din România erau concentrați în județul Arad.

De asemenea, din totalul de 426 de biserici baptiste din România, un număr de 239 se aflau numai în județul Arad. Înseamnă că mai mult de jumătate din bisericile locale baptiste din țară erau concentrate în județul Arad.

Pe de altă parte, evaluând numărul baptiștilor care se aflau în afara județului Arad, majoritatea acestora erau concentrați în județele limitrofe Aradului, în Bihor și un număr mai restrâns în județele Cluj și Timiș. Numărul credincioșilor baptiști din județul Bihor număra 3768 membri. În afara județului Arad, majoritatea bisericilor se aflau în Bihor, în localitățile: Tăut, Tulca, Talpoș, Chișlaz, Gruilung, Vintere. Înseamnă că din totalul de 14000 de baptiști din România, baptiștii din județul Arad și Bihor formau majoritatea,

numărând 11550 de membri. Alte centre mai mici se aflau în județul Timiș localitatea Groși și la Gârbău, județul Cluj, etc. Înseamnă că numărul baptiștilor din zonele aflate în afara județului Arad și Bihor era de aproximativ 1500 credincioși, care erau concentrați în Basarabia, Bucovina, București, și în alte zone.

Înțelegem motivul pentru care comunitatea baptistă a optat pentru Arad ca loc pentru înființarea Seminarului Teologic. Alegerea a fost justificată și de faptul că înainte de anul 1921, chiar în orașul Arad s-au înființat câteva biserici baptiste. Credința baptistă a pătruns în orașul Arad în cartierul Micălaca, unde s-a format prima biserică baptistă din oraș, în anul 1897, urmând apoi biserica baptistă din Pârneava, în 1903.

Biserica Baptistă din Buteni

Primul convertit la ideile baptiste din Buteni, a fost Teodor Sida. Făcând comerț cu mere a ajuns și în Ungaria. Întorcându-se de la Szolnok a întâlnit pe tren un colportor de Biblie. Sida a cumpărat două Bibii – una în română și alta în maghiară și a început să citească. În acest timp a întâlnit un maghiar pe numele Janos Lajos, lăcătuș de meserie, care se mutase în Buteni. Lajos se convertise la Salonta. Avea un mod de viață moral și deosebit. Teodor Sida l-a cunoscut având nevoie de serviciile lui Lajos pentru realizarea unor lucrări de lăcătușerie. Fiind pasionat de Biblie, îl întreba pe Lajos mai multe lucruri pe care nu le înțelegea. Au început să citească Biblia împreună. Ulterior l-a cunoscut și pe Gheorghe Ginga din Luguzău, la câțiva kilometri de Buteni, cu care putea conversa în românește. S-au adunat mai mulți locuitori din Buteni să îl asculte pe Ginga. În anul 1895 erau deja 20 de persoane. După un an, în 1896 grupul s-a mutat în casa lui Teodor Sida. În anul 1897, predicatorul Gheorghe Crișan din Macea, a venit la Buteni, unde a botezat 19 persoane. În același an, pe 21 noiembrie 1897, Teodor Sida a fost hirotonisit ca predicator. După un an au mai fost botezate încă 50 de persoane. Astfel că Biserica din Buteni a devenit un centru al credinței Baptiste, cunoscut apoi ca centrul de pe Valea Crișului Alb. În anul 1898 s-au botezat, în Crișul Alb, la Buteni 75 de persoane, care proveneau și din localități limitrofe. Prin anul 1898 Biserica Baptistă din Buteni număra 74 de membrii. La începutul anului 1914, în preajma Primului Război Mondial, biserica număra 297 de membrii.

Influența Bisericii din Buteni asupra comunității baptiste din România

Biserica din Buteni a răspândit credința Baptistă pe Valea Crișului Alb, înființând mai multe biserici baptiste. Liderii centrului erau Teodor Sida, Teodor Brânda și Nicolae Brola. Cam în această perioadă, în 1899, s-a convertit și învățătorul confesional Gheorghe Slăv, din Aciuța, care s-a alăturat slujitorilor din zonă.

Comunele de pe Valea Crișului Alb, de la Ineu la Hălmagiu, au format o comunitate separată. Localitatea Buteni era centrul comunității baptiste în regiune. Teodor Sida a fost liderul acestei misiuni, el fiind și pastorul bisericii din Buteni.

În anul 1899 s-a construit și localul bisericii. Aici s-au organizat la început cele mai multe congrese ale Uniunii Baptiste din România. Buteniul a devenit și centru de literatură baptistă, datorită implicării învățătorului Gheorghe Slăv în acest domeniu, fiind absolut al Școlii Preparandia din Arad.

Biserica din Buteni devine reprezentantul oficial al comunității baptiste din România, recunoscut de comunitatea internațională (Budapesta, Hamburg, etc.). În anul 1913, pastorul din Buteni, Teodor Sida merge împreună cu Gheorghe Slăv la București, pentru a-l hirotonisi ca pastor pe Constantin Adorian, și pentru a participa la prima

Conferința a bisericilor Baptiste din București.

În această localitate s-a ținut Conferința Ad-Hoc a Bapțiștilor din 8-10 iunie 1919, Primul Congres din 14-16 februarie 1920, Al Treilea Congres, pe data de 28-30 septembrie 1922. Congresul din 12 aprilie 1923. Printre reprezentanții de seamă care au fost prezenți la ultimul congres amintit, îi putem menționa pe Ioan Socaciu, Radu Tașcă, C. Adorian, Vasile Berbecar și Teodor Sida, alături de Dr. Everett Gill.

Datorită dezvoltării misiunii la nivel național și datorită creșterii numărului de membri, s-a decis construirea unei noi clădiri. În anul 1926 au început lucrările construirii noii clădiri frumoase și spațioase, care s-a finalizat în 1927. Inaugurarea a avut loc pe 19 iunie 1927.

Proiectul înființării Seminarului Baptist la Buteni

Discuțiile referitoare la înființarea unui seminar teologic pentru comunitatea baptistă din România au fost purtate încă din anul 1919, cu ocazia *Conferinței Ad-hoc*, unde reprezentanții bapțiștilor au discutat nevoia pregătirii temeinice a liderilor spirituali. Astfel că s-a propus înființarea unei școli biblice pentru tineri pentru deveni pastori și predicatori în bisericile locale. Sunt menționați liderii care au propus înființarea școlii. Este vorba de C. Adorian și Radu Tașcă. Cei doi erau absolvenți de seminar teologic. Adorian a absolvit *Seminarul Teologic Baptist din Hamburg*, Germania, și Tașcă studiasse la *Seminarul Teologic Baptist din Budapesta*, în Ungaria. Ei au avut un rol important în motivarea comitetului executiv al Uniunii Baptiste pentru înființarea seminarului teologic.

Proiectul înființării seminarului a fost pus pe ordinea de zi a Primului Congres al Bapțiștilor din România (1920). În cadrul lucrărilor, Radu Tașcă a prezentat un referat intitulat: „Școala de misiune,” în care spunea printre altele că: „*O bună unealtă ar fi pentru noi, înființarea unei școli de misiune, ... creșterea și păstoria membrilor sau a ecleziei lui Hristos.*” După prezentarea materialului au avut loc dezbateri intense, unde au luat cuvântul mai mulți delegați ai bisericilor locale. S-a accentuat nevoia formării unor lideri spirituali bine pregătiți.

În referatul pregătit de Radu Tașcă se susținea înființarea școlii de teologie, aducând argumente biblice. Atrage atenția asupra comunității baptiste internaționale, care a fondat deja asemenea școli. Ca să încurajeze demararea proiectului, el spune că resursele nu ar trebui să fie o piedică.

Taşcă face referire și la locul geografic unde să fie plasată școala. A venit cu anumite sugestii. Ar putea fi așezată în centrul comunității, dar delegații pot veni cu alte sugestii. A propus și un număr estimativ de studenți, care ar putea fi înscriși în programul de studiu: între 10 și 15 persoane. Programul de studiu să fie de 3 ani. A propus să fie un program cu frecvență. Duminica și în vacanțe, studenții să facă practică în bisericile locale. A propus și un plan de învățământ, care să cuprindă următoarele cursuri: Bibliologie, Geografie, Greacă, Exegeza Vechiului și a Noului Testament, Arheologie biblică și Omiletică, Teologie Pastorală, Stilistică și Dogmatică.

În referatul prezentat, Tașcă a propus și înființarea unui program scurt de studii, între 3 și 6 luni, care să îi aibă în vedere pe lucrătorii din biserici care nu au posibilitatea să se înscrie în programul de lungă durată.

Taşcă recunoștea că liderii bisericilor au mai participat la programe de pregătire a slujitorilor bisericii organizate de comunități baptiste internaționale, care erau ținute în alte limbi. Însă eficiența acestor cursuri era diminuată datorită faptului că informațiile se

pierdeau prin traducere. Și din acest motiv, înființarea seminarului era privită ca un pas înainte în educația comunității. În final, el îndeamnă comunitatea să manifeste interes pentru acest proiect, să se roage și să dăruiască în acest scop.

Decizia Congresului și demersurile înființării Seminarului

După prezentarea referatului, au urmat discuții intense, care au scos în evidență dorința membrilor congresului – delegați ai bisericilor locale din țară, de a implementa acest proiect. În unanimitate au fost de acord să înființeze „o instituție de învățământ teologic.” Responsabilitatea pentru investigarea și punerea în aplicare a deciziilor congresului au fost delegată Comitetului Executiv al Uniunii Baptiste. Acesta avea responsabilitatea de a alege locul și data înființării, corpul profesoral, stabilirea planului de învățământ, precum și alte detalii legate de funcționarea acestuia. Astfel s-a hotărât fondarea „Seminarului Teologic Baptist.”

Datorită unor urgențe pe care comitetul trebuia să le rezolve, cum ar fi libertatea religioasă și obținerea statutului oficial de cult religios în România, proiectul înființării seminarului a fost amânat până în anul 1921.

În perioada martie-septembrie a aceluiași an, pastorii și liderii bapțiști au selectat nouă candidați care au fost înscriși în prima promoție a institutului. Aceștia au fost: Ilie Mârza, Ioan Cristea, Loghin Motrescu, Nicolae Iancu, Dumintru Baban, Gheorghe Olteanu, Florian Țeț, Alexandru Roșea, și Teodor Pușcaș.

Seminarul a început la Buteni pe data de 1 septembrie 1921, avându-i ca profesori pe Ioan R. Socaciu, Vasile Berbecar și Ioan Popa. Inițial cursurile s-au ținut în clădirea bisericii baptiste din Buteni. Studenții erau cazați în familiile credincioșilor din localitate. Aveau și cantină comună. Din diferite motive seminarul s-a mutat de la Buteni la București. După cel de-Al Doilea Război Mondial, în anul 1946, a mai existat o încercare de mutare a seminarului de la București la Buteni. Însă până la urmă seminarul a rămas în București, pe strada Berzei nr. 29.

Bibliografie consultată:

Bulboacă, Sorin, *Curtici oraș european*, Arad: Editura Gutenberg Univers, 2018, p. 111-118.

Bel, Vasile, “George Slăv – primul intelectual convertit la bapțiști,” în <https://istoriebaptistablogul.blogspot.com/2016/04/>, Accesat 09.04.2022.

Baban, Octavian, „Note despre înființarea Seminarului Baptist din București: paradigmele libertății și credinței la început de secol XX, în România/Notes about the Founding of Baptist Seminary of Bucharest: the Paradigms of Freedom and Faith at the Beginning of 20 th Century in Romania” Nr 1 (2021): 39 - 71, Revista Institutului Teologic Baptist din București, România.

Gherman, Daniel, „Institutul Teologic Baptist la o sută de ani de la înființare în comparație cu alte școli ce au trecut de pragul secolului de la fondare” în *Jurnal teologic*, Vol. 20, Nr 2 (2021): 25-36, Revista Institutului Teologic Baptist din București, România.

“Istoricul Uniunii Bisericilor Creștine Baptiste din România,” în <https://uniuneabaptista.ro>. Accesat 8 aprilie 2022.

Mariș, Daniel-Marius, Colda Teodor-Ioan, „Rolul pastorului baptist Constantin Adorian în fondarea Seminarului Teologic Baptist din București/The Role of the Baptist Pastor Constantin Adorian in Founding the Baptist Theological Seminary of Bucharest,” în *Jurnal teologic*, Vol. 20/1, (2021): 5-25. Revista Institutului Teologic Baptist din București, România.

Popovici, Alexa, *Istoria Bapțiștilor din România. Trei volume într-o singură carte. Vol 1 1856-1919, Vol 2 1919-1944, Vol 3 1944-1989*, Oradea: Editura Făclia, ed.rev., 2007.

Silveșan, Marius, „Institutul Teologic Baptist din București la un secol de vocație teologică (1921-2021) / Baptist Theological Institute of Bucharest Celebrating a Century of Theological Vocation (1921-2021)”, Nr 1 (2021): 118-145, în *Jurnal teologic*, Vol. 20/1, Revista Institutului Teologic Baptist din București, România.

DOCUMENTAR-Aradul în timp

In memoriam

DESTINUL UNUI DASCĂL

Delia CHEVEREȘAN

Personalitatea lui Petre Ugliș Delapeșica este proeminată și impresionantă totodată, pentru prima jumătate a secolului al XX-lea. Are puritatea și strălucirea unui cristal ale cărui fețe se luminează reciproc și dau armonie întregului.

Petre Ugliș Delapeșica

Dascălul a avut vocație și a contribuit la progresul școlii românești prin abnegație și dăruire profesională, într-o vreme în care se căutau forme care să definească specificul nostru național.

Folcloristul s-a arătat fascinat de farmecul poveștilor, baladelor, doinelor, cântecelor, legendelor dintr-o zonă întinsă de la Crișul Alb până la în inima Banatului. Zestrea pe care o purta cu sine, moștenire de la moșii și părinții lui a îmbogățit-o neîncetat, cercetând satele dintr-o arie geografică largă.

Publicistul își leagă numele de gazetele apărute pe întreg teritoriul românesc. Reviste precum: **Poporul român** din Budapeta, **Românul** și **Tribuna** din Arad, **Plugarul român** și **Baba Dochia** din Timișoara, **Zărandul** din Brad unde a publicat basmele culese de prin satele românești în zeci de ani, articolele pe teme culturale sau de educație.

Luptătorul pentru înfăptuirea Unității naționale a simțit fiorul războiului vitreg, suferința, dar și gloria, a crezut cu putere în visul românilor de a trăi în România Mare, ca frații. Petre Ugliș se indentifică și cu eroii scrierilor sale. Este un Pipăruș Pătru modern, ori un Moș Pătruț Milionarul, devine el însuși erou în lupta pentru unitate națională, recunoscut de mai marii țării, decorat pentru curajul, spiritul de sacrificiu și înaltul său patriotism.

Primele sale volume de basme populare publicate încă din 1909 – 1910 au apărut în câteva mii de exemplare și s-au vândut „că pâinea caldă”.

Prin grija lui Ovidiu Bârlea și a altor folcloriști, basmele și poveștile au fost botezate **Povești nemuritoare** tipărite în peste un milion de exemplare, epuizate toate în numai două săptămâni.

Editura Minerva și apoi Editura Ion Creangă i-au publicat volumul al II-lea de **Basme și povești din Crișana și Bănat și Traista cu povești**.

Editura Facla din Timișoara i-a publicat volumul **Isprăvile lui Pipăruș** în anul 1975, iar Editura Tineretului publică în 1968 un volumaș de povești populare culese din Banat, intitulat **Pipăruș-Pătru**.

Editura științifică și enciclopedică din București publică în 1979 **Dicționarul folcloriștilor. Folclorul literar Românesc**, autori Iordan Dancu și S.C.Stroescu, cu o prefață de Ovidiu Bârlea. La pagina 436, litera „U” apare numele lui Ugliș – Delapepica, Petru; informații sumare privind viața și opera. Aprecierea lui Ovidiu Bârlea evidențiază valoarea volumului respectiv pentru activitatea folclorică, Poezii și basme populare din Crișana și Bănat, București, Editura pentru literatură, 1968.

„Spre lauda lui, el s-a ținut destul de aproape de oralitatea folclorică. Se vede la tot pasul cum țâșnește formularea populară, anumite exprimări caracteristice. Fraza este, în genere, simplă, neîncărcată de ornamente și perioade lungi, încât se citește cu vădită plăcere. Uneori culegătorul ține să respecte și anumite forme dialectale ale pronunției, fără a abuza de un lexic prea local. P.Ugliș s-a străduit să ne dea o sinteză artistică a stilului oral din partea vestică a țării, și aceta este unul din meritele principale ale colecției sale.”¹⁶

Contemporanii i-au înregistrat prezența în vâltoarea evenimentelor. Posteritatea i-a cinstit memoria pentru că personalitatea puternică și opera acestui om – culegerile de folclor, monografiile, jurnalul de front – depășesc actualitatea vremii sale, proiectându-se într-un timp mai larg, care ne cuprinde și pe noi și, în mod cert, pe cei ce vor veni după noi.

Diana Maria PETCUT
SPERANȚĂ ÎNTUNECATĂ

SEMN DE CARTE

Azi soarele-i ținut zălog la răsărit
și-apusul, mândru stă încremenit
în indolență și în nepăsare,
de parcă-ar spune: „chiar nimic nu doare”;
lipsit de orișice consens,
rostind sintaxe fără sens,
la orizont speranțele-ofilesc,
în timp ce armele vorbesc.

E aproape primăvară
se-aude ureltul vecin ca dintr-o goarnă
iar nori se-adună peste țări
în timp ce trenurile poposesc în gări,
ca să urcăm ca vitele-n vagoane
spre o cumplită deportare,
spre-un alt gulag al noii lumi,
de minți trufașe-nchipuit,
spre-un alt îngrozitor sfârșit.

RESTITUIRI...

LA COTRENCI

Traian LĂPĂDUȘ

Cotreanc- 1) – rest din tulpină și rădăcinile rămase pe holdă după recoltarea tulpinilor de porumb, bâtelor de ruje și bâtelor de duhan.

2) – rest de măr după ce a fost mâncat

- cotreanță – desemnează o fată sau o nevăastă foarte volubilă și vioaie, de prezența căreia te bucuri.

La cotrenci

Resturile tulpinilor după recoltarea porumbului, florii soarelui sau tutunului se numește tulește și mai apoi în urma grapei cu colți ies la suprafață o sumedenie de cotrenci (mai cu seamă dacă arăturile nu sunt adânci). Aceștia atrag destule neajunsuri în muncile ulterioare ale câmpului. În primul rând grapa trebuie mereu scuturată, apoi înfundă (astupă) dudile de la mașina de sămănat grâu, trebuind ca cel din urma mașinii să îi înlătore cu măticul tot timpul, iar vara la seceriș să împiedice tăiatul cu coasa sau chiar să o rupă.

Ultimul neajuns au determinat strângerea cotrencilor de pe holdă. (În cazul că după recoltatul plantelor producătoare de cotrenci se seamănă tot plante prășitoare, nu se mai adună cotrencii, cu excepția unora cum ar fi roșiile, tutunul, varza, care necesită dese intervenții ale omului.

Să vedem cum se făcea recoltatul cotrencilor.

După ce vânturile călduțe de primăvară timpurie uscau pământul, încât copita calului să nu mai îngroape grâul sau orzul din holdă, se trecea la grăpat. Dacă solul însămânțat avea o crustă mai groasă, grâul se grăpa cu colții în sus. Crusta fiind mai afânată se folosea grapa cu spini (...), pe care se așeza 1-2 fruntare sau loitra de la cocie (pe loitră cu deosebită încântare – îndemnând cail de mama focului – câte un copil sănătos și nestatornic al gazdei).

Grăpatul, odată cu afânarea și aerisirea rădăcinilor plantelor, disloca și cotrencii scoțându-i la suprafață, adevărată pacoste pentru coasă și cosași. (Nici nu se putea concepe o tarla de păioase să nu aibă cotrencii adunați).

Chiar a doua zi, toți ai familiei cu mic, cam de la 6-7 ani în sus, cu mare (cei ce se puteau apleca), ba chiar și vecinii sau neamuri – împreunați sau de-a fetea (gratis) erau la adunat de cotrenci. Fiecare strângător de cotrenci era înarmat cu bâta de cotrenci (un băț de salcâm gros cam cât mâna și lung de 60-70cm).

La capătul holzii fiecare strângător lua o postată de adunat – cât putea duce cu mâinile și în pas lateral dreapta și stânga (deci cam 3m). La trei strângători pe porțiunea celui din mijloc se făceau grămăduțele. Fiecare culegea cotrencii din sectorul lui și arunca la grămăduța începută de cel din mijloc. Culegătorul adună cotreancul, îl scutura rădăcinile de pământ, lovindu-l de bâta sau invers (lovea cu bâta cotreancul și îl aduna la grămadă). Bătutul cotrencilor trebuia să fie bine, să se scuture tot pământul de pe el. De aceea strânsul cotrencilor nu se făcea când pământul era umed. (Unii adună în grămăduță, fără a-i bate, bătutul rămânând să se facă după ce se adună toți.)

După bătutul cotrencilor se adună grămăduțele într-o grămadă mai mare ce însumează 3 rânduri de grămăduțe (rând de grămezi și grămăduțe la grămadă), spre a se putea încărcă în cocie.

În cazul că sunt cotrenți îngropați în pământ de jumătate, nu se adună spre a nu smulge grâul, iar dacă este ridicat în sus se calcă cu piciorul.

După strânsul cotrencilor se încarcă în cocie și se duce acasă.

Pentru a încărcă o cantitate cât mai mare , cociei i se făceau unele adausuri, pentru a nu pierde pe drum cotrencii. ”Tot un șir de cotrenți o făcut pă drum negânditul sau ocoșul de ... de la holdă până la poarta gredinii”.

Încărcarea se face de către doi oameni cu furci de lemn. Unul aruncă de la grămadă în cocie și unul în cocie îi așează și îi calcă ca să încapă mai mulți și să se prindă între ei. După ce îi încărcat loitroriul pe marginea loitrilor împlântă 6 ruzi de cca 2m (3 pe o loitră, 3 pe alta). La capătul dinăpoi pune fundul de la cărat cucuruz și pă capătul dinainte șiregla dinăpoi sau alt fund de cărat cucuruz. După ce mai încarcă un strat de cca 50-60 cm pune o scândură de fiecare blatură și continuă încărcarea. La circa 50-60 cm mai pune o scândură și mai încarcă. Scânduri se pun și la capete.astfel cocia, după al doilea rând de scânduri se îmbracină, respectiv se leagă ruzile între ele – de la o loitră la alta. Se face un vârf de cocie din cotrenți și dacă are o șatră aruncă peste ei, iar dacă nu, bătătorește cotrencii cu furca și îi leagă cu paivanele. (Vezi căratul grîului de pe holdă).

Acasă, după ce cocia este descărcată, (respectiv s-au adus toți de pe holdă), începe să se facă jireada de cotrenți. Jirezii i se apreciază dimensiunile în funcție de cantitatea cotrencilor. Pereții sunt clădiți din cotrenți așezați unul lângă altul cu mustețele (rădăcinile) în afară. Pe măsura înălțimii pereților, prin așezarea ordonată a cotrencilor interiorul este completat (umplut) fără nicio regulă. Vârful se rotunjește tot în așezare ordonată, într-o formă rotunjită sau plată. Pentru uniformitate și estetic , eventualele abateri sau denivelări a pereților se corectează prin lovire din exterior spre interior cu furca, lopata sau o scândură. După terminare, în jurul jirezii se face o curățenie exemplară având un aspect destul de estetic spre lauda și aprecierea în bine a stăpânului ca un bunn și vrenic gospodar.acest fel de depozitare apără cotrencii de ploi și împrăștiere. (“Pe inde umbli, tăt pă cotrenți chelci”).

Cotrencii toată vara sunt folosiți la ars în spohert când se face mâncare, la căldare când ferbe părădăicilesau face praiul da și în cuptori când face pită ori plăcintă, ca să nu mai vorbim cât îs de buni pântru opărit urlău la porci.

După calitatea lor, cotrencii de cucuruz îs buni numa nu-s așe de călduroși ca cer de ruje. Da cei de duhan ard ca lemnille nu altceva.

Bătele de cotrenți să pun su cusurău undeva la casă, la cotarcă, la colnă până cela an.

RESTITUIRI...

CASTELUL DIN MACEA (ASPECTE)

Florica R. CÂNDEA

Acest material scoate în relief date despre Castelul din Macea, expresie concretă a puterii feudale și simbol al familiei nobiliare din acele vremuri.

Familia Karoly, (prin contele Karoly) ca ultimi moșieri, intră în posesia castelului și a moșiei în anul 1862. Fiind o persoană de vază din Ungaria, acesta își va împărți timpul între Budapesta, Macea și celelalte proprietăți pe care le deținea în calitate de Conte de Nagy Karoly.

Măreția castelului este dată și de terasa metalică și ornamentele acesteia.

Începând cu anul 1920, groful Karoly se va retrage mai mult la Budapesta.

Cuvinte cheie: grof, terasă, spirale, trepte, șarpe.

ARGUMENT INTRODUCATIV

Comuna Macea, cunoscută ca locaș al celor trei biserici în triunghi, găzduiește Castelul ca monument antropic. Pădurea, (monument natural) ca locaș al vegetației luxuriante și (azi) o Grădină Botanică de rang european, îl străjuiește ca un far, la margini de pomi seculari și sculpturi în plante.

Istoricul acestui monument este unul care se întinde pe sute de ani și (azi) este declarat nu numai un patrimoniu cultural imaterial ci și un punct turistic de larg interes. Proprietate a doctorului Adam Iancu din Curtici (1937-1946), castelul a primit, în timp, destinație grofială.

Termenul „grof” reprezintă un rang superior celui de cavaler (nemeș) și celui de baron și este echivalent celui de „conte” (preluat de la francezi, la românii de peste Carpați).

Deși erau acuzați a fi niște exploatare verosi, chiar dacă erau latifundiari. Familia grofială din această parte de țară este una dintre cele mai cunoscute și vechi familii nobile. Documentele o atestă încă din anul 1221 în Țara Sătmăruului, de unde, o ramură a ajuns în sud și la noi. Pe meleagurile noastre prezența este confirmată la 13 decembrie 1400 (cu o proprietate în actualul hotar al comunei Șimand).

Dar Karoly Șandor ajunge și în Arad cu prilejul răscoalei curaților. Mai târziu, în anul 1712 (5 aprilie) i se ridică nobilitatea la rangul de grof. Nepotul lui Șandor, György, cumpără de la nobilul sârb cu rang de cavaler, Petru Csernovics (1862) domeniul și Castelul Macea, pe seama fiului său, Tibor (n. 1842). Așa va ajunge familia în Macea.

Tibor se căsătorește cu Csekonich Margit și vor avea doi copii (Emma și Gyula). Acesta din urmă va rămâne să administreze domeniul Macea. Odată cu domeniul și Castelul, familia Karoly va moșteni și mormintele celor doi martiri de la Arad din ziua de 6 octombrie 1849 pe care, fostul proprietar, Petru Csernovics, i-a răpit în noaptea ce a urmat execuției ascunzând în punga călăuzi, 600 de forinți „ca să închidă ochii”. Este vorba, aici, de Damjanich János, cumnatul său și de Lahner György, prieten.

După ce au ajuns în toi de noapte și i-a ascuns în mare secret, până a sosit și el în ziua următoare, i-a înmormântat în mare taină într-un colț retras al parcului. Emma, fiica lui

Tibor, îngrijește mormântul și-l dotează cu o stelă funerară (cu numele și data de 6 octombrie). Acest pios gest l-a făcut înainte de a se căsători cu groful Almasy Denes de la Ketegyaza. Ajunși proprietari, cei din ramură Almasy, construiesc aripa vestică a castelului și, deasupra întrării, o prevăd cu o terasă. Pe peretele acestuia, din ceramică fină și bine arsă, montează un panou cu blazonul lor, executat cu multă artă și prin incizii, redând codul cromatic. Elementul de bază constă într-un scut militar clasic care are „în inimă” un scut italian cu fondul argintiu.

Scutul argintiu ne înfățișează un vultur ce vrea să-și ia zborul, pornind de pe o terasă verde ușor dâmbată și poartă în ghiara dreaptă o inimă. Acest scut italian este delimitat de cel de bază printr-un șarpe de culoare naturală, șarpe ce se hrănește cu propriul corp, mâncându-și coada. O adâncă simbolistică se desprinde de aici: răpitoare, cu toate atribuțiile ei sugerează ideea că înnobilitul este gata să se avânte în luptă, la solicitarea suveranului (riscându-și chiar viața).

Târâtoarea încoronată, în postura în care se află, este preluată de iconografia mitică hindusă unde este denumit „șarpele timpului” (adică timpul, nu are niciun început și niciun sfârșit, el generând tot din el).

În heraldică, a fost preluat cu menirea de a sugera cum că, familia înnobilită, este capabilă să existe și să realizeze prin ea însăși. Coroana cu trei brațe de pe capul șarpelui indică faptul că familia Karoly a avut acest crez de la început (pe când avea modestul rang nobiliar de cavaler). Partea superioară a scutului militar este despicată.

În primul cartier (pe fond albastru), pe o terasă verde, este reprezentată o cerbidă ridicată în două picioare cu avânt spre dreapta. Coarnele îi sunt abundent ramificate. Acest adevărat tablou cinegetic indică tocmai zona de origine, Sătmarul (unde asemenea făpturi există din abundență). Sfertul din stânga, argintiu, indică o pasăre răpitoare roșie, în plin zbor. Ceea ce indică înspre răscoala curaților.

Partea inferioară a scutului are trei diviziuni (prin melonarea celei din mijloc. În cea din dreapta, albastră, se profilează un leu limbat și înarmat, cu limba și ghearele roșii, care, ridicat pe picioarele din spate și purtând în laba anterioară din dreapta un steag roșu cu albastru, pășește hotărât spre dreapta.

Coadă o are ridicată pe spate în formă de S, fapt ce subliniază hotărârea cu care pășește. Cartierul oglindește hotărârea înnobilitului și a urmașilor săi de a participa în fruntea banderiei domeniiale sub stindardul Casei de Habsburg pentru suveranitatea țării. Cartierul din stânga, de culoare albastră, este încărcat cu o prefigurare angelică cu coroană și aripi de aur.

Reprezentarea tinde să sugereze cu mijloace plastice un alt crez al familiei nobiliare Kiraly, acela al îngerului păzitor care i-a adus și o bogată avuție. Diviziunea sub formă de melon, ci fondul argintiu, înfățișează o sirenă (văzându -i-se și terminația sub formă de pește, ce iese dintr-o coroană înaripată în roșu.

Desigur, se conturează și aluzia, aceea înspre preocuparea familiei pentru cânt și muzică. Basorelieful existent pe peretele terasei castelului, mai cuprinde și alte elemente (care aici lipsesc). Scutul, cu un contur rocococizat, este timbrat de o coroană deschisă cu nouă ace perlate care sugerează rangul de grof (chiar și șapte era suficient) dar și faptul că unii din membri familiei (chiar înainte de a primi titlul nobiliar), au îndeplinit înalte funcții (pe lângă sau la Curtea imperială). Din păcate, acele perlate au fost vandalizate de unii ignoranți sau răuvoitori, și nimeni nu s-a gândit să le refacă. De sub coroană se văd ieșind lambrochinii (dar, nefiind marcați, printr-un cod cromatic, e posibil să fie argintii).

Scutul, are ca sprijinitori, doi lei himerici (cu coadă dublă) întorși cu capetele spre exterior și cu gura deschisă, în sens de amenințare. Partea de jos a panoului este ornată cu elemente rococofrunziforme.

RESTITUIRI...

PERSONALITĂȚI ALE MEDIULUI MEDICAL RURAL GHEORGHE PELĂU (medalion)

EXPONENT AL SPIRITUALITĂȚII MEDICALE RURALE

Florica R. CÂNDEA

Acest Medalion (la Centenar) completează (schițat) biografia unui doctor în mediul rural. Construit după șabloane de o acuratețe aparte, doctorul Gheorghe Pelău a slujit și și-a slujit jurământul, ca o piatră de hotar sau ca o undă la mal de Mureș.

În vremuri nu tocmai potrivite ci potrivnice. Dar, parafrazând, „fiind contemporan cu fluturii, cu Dumnezeu,” putem afirma că doctorul și-a împlinit clipa!

Cuvinte cheie: doctor, circumscripție, comună, sate, condiții, raport.

ARGUMENT

A purta peste ani, ca o dulce-dureros povară, dorinți și gânduri de a scrie despre sat, nu este, neapărat, un capriciu, ci, mai degrabă, o nestinsă sete de a scoate, din vâltori de vemuri, crâmpieie din viața acestuia, cu toate aspectele, atât din diferite unghiuri cât și despre personalități născute la Macea, dar plecate spre alte orizonturi.

În învelișul protector al acestor rânduri de file, vom creiona personalitatea unui fiu al satului, care a lucrat ca medic, vreme de jumătate de veac, nu la câmpie, ci la deal, în comuna Bata.

Vom scrie cu suflet despre suflet să rămână ca o mărturie vindecătoare peste timp. Chiar dacă nu am reușit a vă oferi pură istorie, azi, este foarte important a ne apropia de oameni, de a le declina identitatea și a pune pe soclu (figurativ) o filă de viață.

Dezvoltarea clepsidrică și momentele evolutive ale unei comunități rurale (cum este în acest caz, Bata) nu se puteau creiona fără doctorul Gheorghe Pelău.

Un sat precum Bata, cu toată zestrea păstrată prin oameni, în timp ori timpuri, nu va uita niciodată că acolo a trăit un om! Iar memoria colectivă îl va pomeni cu siguranță!

Structura eseului este compusă din trei segmente.

Închinăm aceste file tuturor locuitorilor, cititorilor și celor care vor veni în sat și se vor ghida, fie după un simbol al vredniciei fie după fapte care nu se șterg din amintiri vindicate!

BIOGRAFIE

S-a născut la Macea, la 1 aprilie 1920, din părinți țărani mijlocași, Floarea și Mihai Pelău.

La data venirii pe lume, în familie, mai existau trei copii (două fete și un băiat).

Ulterior, după nașterea celui de-al patrulea copil, la cinci ani distanță, va veni mezinul familiei (care, cu toți dimpreună, își ajutau părinții la treburile gospodărești). Din păcate, una dintre surori nu va supraviețui, din cauza unei boli infecțioase. A urmat

cursurile elementare în comuna Macea iar liceul l-a frecventat la Arad (actualul Colegiu „Moise Nicoară”) cu Diploma de bacalaureat în anul 1941. (a absolvit cu brio, fiind clasat al cincilea, din colectivul de bacalaureați)

În vremea liceului a fost coleg cu Ștefan Augustin Doinaș (n.26 aprilie, Chereuș, Arad-d.25 mai 2002, București) și cu Deliu Petroiu (n.24 august 1922, Nădlac-d.18 august 2008, Timișoara).

A urmat cursurile Facultății de Medicină din Cluj, pe care a absolvit-o în anul 1947 (cu Diploma de medic). În timpul studiilor universitare (1945-1947) a făcut Externatul la Clinicile universitare, la Catedra de Medicină Internă a profesorilor dr. Iuliu Hațieganu și dr. Ioan Goia, la Clinica de Boli infecțioase, prof. dr. Ș. G avrilă și la Clinica de Obstetrică-Ginecologie, condusă de prof. dr. Romulus Crăinicianu.

În primii doi ani de facultate, urmează și cursurile Facultății de Filosofie (vreme de doi ani) din Cluj, pe care este nevoit să le întrerupă. După absolvirea cursurilor universitare, a fost numit medic la Circumscripția sanitară Bata (la data de 3 decembrie 1947), unde a funcționat fără întreruperi până aproape de sfârșitul vieții. Datorită situației generale pe care țara o traversa după cel De-al Doilea Război Mondial, tânărul medic va lucra un an în mod onorific (fără salariu, ulterior a primit un salariu modic, să poată supraviețui).

În cursul anului, o cunoaște pe Maria Ursu, licențiată în Asistență socială și ocrotire, (deportată un timp și la Macea, la Castel, cu un grup de copii moldoveni, prin Crucea Roșie) se vor căsători și vor deveni colegi de circumscripție medicală. Binecuvântarea familiei vor fi cele două fiice (Moga Georgeta, n.1948, medic, Cluj, Roșca Pelău Florica (translator, Oradea, n.1950).

Unitatea medicală pe care a slujit-o, a fost găsită cu multe probleme, pentru un medic dedicat și tânăr, astfel că acesta a început să le observe (și să le îndrepteze). Această unitate medicală, era situată la o distanță mare (56 km. dus-întors) până la satele aparținătoare.

În tot acest răstimp, (1947-1956) nu a existat niciun mijloc de transport, distanțele fiind parcurse cu bicicleta ori, de cele mai multe ori pe jos și, arareori, cu căruțe ocazionale, întâlnite în deplasările de pe teren. Ulterior, s-a primit o șaretă, un cal și un vizitiu.

La data încadrării pe postul de medic, unitatea medicală avea, puțin personal (în încadrare) un asistent social, un felcer, o femeie la întreținere, două moașe în vârstă, care făceau terenul și deplasările, în același mod ca și medicul Pelău.

În anul 1961 obține calificativul de medic primar de circumscripție (în urma susținerii Examenului național pentru obținerea acestui titlu). În ceea ce privește situația medicală, morbiditatea populației era ridicată iar bolile predominante și ucigătoare erau: sifilisul, TBC-ul, malaria, (și adeseori, febra tifoidă) asta în condițiile în care, bântuiau printre oameni care trăiau în sărăcie și (cam) prea departe de lumea civilizată. Însă, elanul și priceperea profesională a medicului (care a încercat să preîntâmpine și să îngreșească răspândirea acestor focare) a convers la administrarea corectă a vaccinului și la separarea, oarecum, a acestor nimicitoare boli. Același lucru s-a întâmplat și în cazul femeilor însărcinate din aceste perioade, care, prin asistentul medical, au fost monitorizate (calificat) la nașteri. Toate aceste succese și multe altele, într-o viață cât o carieră, au dus la stoparea anumitor regrese și așezarea circumscripției și a mentalității bolnavilor pe un drum bun. (la fel se poate spune și de chipul -fața sanitară a comunei, care a câștigat foarte mult în ceea ce privește mortalitatea infantilă în general și situația tuturor îmbolnăvirilor, în special).

Satele care au aparținut acestei circumscripții Bata erau următoarele: Țela, Lalasinți, Bruznic, Bulci, Zăbalți (toate situate în zona de deal, cu drumuri aproape impracticabile,

în condițiile în care, asistarea la domiciliu, se ridica anual, la patru mii de consultații, nu numai de medicină generală ci și de pediatrie și obstetrică -ginecologie sau, rareori, chiar mici intervenții de ordin chirurgical).

Doctorul Gheorghe Pelău a înființat (1961-1972) Casa de nașteri, pe care a și coordonat-o prin strădania de a menține o educație sanitară favorabilă de a îndruma viitoarele mame la spitalul teritorial.

Cu toate că în anul 1961 a obținut titlul de Doctor medic, Gheorghe Pelău a rămas în satul care avea să îl consacreze pe deplin!

A rămas fidel oricăror vitregii și s-a pensionat în anul 1982, continuând să practice, conform legilor în vigoare. A părăsit această lume în anul 1997 (5 noiembrie) și și-a găsit locul de veci în cimitirul comunal, alături de sătenii printre care a trăit și i-a slujit prin vindecare. Pe lângă profesiunea de medic cu rezonanță profilactic curativă, doctorul

Gheorghe Pelău a fost interesat de autocunoaștere și autodepășire. Nu puține sunt Meritele și Distincțiile pe care doctorul avea să le primească! Astfel, prin Ordinul nr.491/1961 emis de către Ministerul Sănătății a fost răsplătit cu Insigna de „Evidențiat în munca medico - sanitară (ca o recunoaștere a meritelor deosebite). O altă distincție „Medalia a 50-a aniversare a PCR” (care a fost acordată în baza Brevetului Consiliului de Stat al RSR prin Decretul 137/1971).

Doctorul medic Gheorghe Pelău nu s-a rupt niciodată de studiile științifice și personale ci a căutat și a reușit să se documenteze permanent atât prin investigații cât și prin documentări în diferite domenii care propuneau noutăți medicale și nu numai. În acest context, de un real interes sunt Comunicările (axate pe date reale, culese de pe teren)

pe care le-a susținut în cadrul Secției de Medicină generală, Lipova, pandinte de Filiala USMM Arad.

Câteva din aceste titluri de mai jos, sunt roade care justifică personalitatea și latura preocupărilor de natură științifică: Căsătorie prematură, Lipova, 1956. Evoluția epidemiei de rușeolă și tuse convulsivă și urmările ei în satul Bruznic, Lipova, 1964. Unele greșeli în alimentație ce le fac mamele în mediul rural, Lipova, 1967. Problema imaturității din Circumscripția sanitară Bata, Lipova 1968. Unele cauze care determină indici scăzuți de natalitate în Circumscripția sanitară Bata (comunicare prezentată la prima Consfătuire de Obstetrică-ginecologie a județului Arad, 13 decembrie 1969). Considerații privind asistența medicală a populației din teritoriu, în perioada 1965-1975, Lipova, 1975. Recuperarea bolnavilor cronici la Circumscripția sanitară Bata, Lipova 1974.

(Extras din Memoriul de activitate profesională. Titluri și Lucrări științifice, 27 noiembrie 1976).

Acestea sunt doar câteva din abordările concrete în ceea ce privește practica medicală de zi cu zi a distinsului și apreciatului doctor medic. Din bogata și ampla sa viață, nu trebuie uitată nici familia sau progresul, din orice unghi am privi.

Născut la Macea, Gheorghe Pelău a avut trei frați: Mihai Pelău (avocat, 1912-1994), Traian Pelău (inginer textilist, 1925-2003) și Iuliana Otlăcan (care, a ales să se îngrijească de frații săi, cu dragoste de „carte” și „școli înalte”).

Nu vrem să fim nostalgici nici prea patetici, însă vacanțele petrecute la Bata, au fost un altfel de călătorie în timp înspre o altfel de cunoaștere, nu numai plimbările cu compul sau "pa uliță", ci mult mai mult!

GHEORGHE PELĂU **Sau Poem liric**

În cele ce urmează, vom schimba registrul exprimărilor și ne vom întoarce, altfel înspre personalitatea celui care a fost doctor medic, Gheorghe Pelău.

Pentru aceasta, vom folosi ori răstălmăci volumul editat în anul 2003, Editura Candela („Bade Ioane”, Delia Micurescu).

Învățătoare și fiică a satului, Delia Micurescu, preia, ca și motiv, în acest volum, titlul unui poem publicat în volumul „Cuvinte potrivite”, Tudor Arghezi (1927).

Acest poem „Bade Ioane” este cântat pentru prima dată, (gen folk) de Mircea Vintilă (cantautor, 1976) fiind, mai apoi preluat și de alți cântăreți români.

„Bade Ioane este cartea mea. Este o carte scrisă din dragoste.

Pentru sat. Pentru Badea Ion...

Din dragoste pentru toți pe care i-am pomenit în ea.

(...)

Lumea satului mi-a fost dragă dintotdeauna(...).

Volumul cu titlul mai sus amintit cuprinde două sute treizecișicinci de pagini.

L-am parcurs și oarecum, i-am dat o altă viață, prin ritmul narativ și pentru culoarul de timp la care se referă distinsa doamnă învățător. Astfel că, de la pagina cincizeci și opt, (pag.58-61) aveam să aflăm, cum altfel, decât apoteotic, odiseea întâlnirii autorului cu doctorul Gheorghe Pelău. Vom spicui din scrisul doamnei Delia Micurescu (cu observația că, pentru textele în limba latină, de care se face vorbire, vom selecta doar varianta în limba română). „La una din întâlnirile mele cu Eruditul, (n.n profesorul Traian Deac) l-am descoperit acolo pe doctorul Gheorghe Pelău despre care urma să mă conving de acum în

acolo, că este un fidel oaspete al acestei case. Auzisem că sunt buni prieteni. Dar totuși, am avut o oarecare strângere de inimă, să nu fie vizita aceasta pricinuită cumva de vreun motiv de sănătate. Pătrunsesem în verandă. I-am auzit acolo pe cei doi, retorizînd în tandem. Am stat o vreme cu sfială. Ochiu-mi cerceta încăperea prin gaura cheii. Îmi amorțiseră spatele gîrbovite, de teamă să nu dac vreo mișcare, ce-mi va trăda prezența. Și care i-ar fi oprit din pledoaria pentru iluminării antichității. La început nu mă dezmeticeam. Credeam, după mintea mea de copil, că pregătesc vreun eveniment cultural în sat și sunt în plină repetiție. Nu! Acestea erau nesfârșitele seri ale lui Seneca, Horațiu, Cicero, Plautus, Ovidius...

Și totuși, era cu neputință. Dar numai acum înțeleg.

Ce curaj pentru acele vremuri să gîndești liber! Să nu-ți pese că-ți erau impuși epigonii vremurilor noi! Ni se băgase bine în cap, la școală, doctrina asta!

Să nu-ți pese că-l potcoveai pe șeful clanului, cel mai iubit fiu al poporului. (text în limba latină, continuăm în limba română, în cele ce urmează)

-Mi-ești prieten, Platon, dar mai prieten îmi e adevărul, grăi Eruditul către prietenul său, doctorul, într-o latină sacadat, a lui Cicero. (text în limba latină)

-Adevărul e accesibil tuturor :încă nu e ocupat. Din el a rămas mult, chiar și pentru cei care vor veni de-acum înainte, replică Ghiță Pelău, citându-l pe Seneca, preceptorul lui Nero, favorit retor al antichității. (text în limba latină)

-Nimeni nu-i în stare să se ridice pe el însuși: trebuie să îi întindă cineva mâna, să-l scoată cineva, se înverșună Eruditul.

(text în limba latină)

„Ce-ți folosește să-ți reamintești suferințele din trecut și să fii nefericit fiindcă ai fost? îi reproșă doctorul.

(text în limba latină)

„Ferice de aceia care au avut cei dintâi dorința de a cunoaște aceste lucruri și de a se sui până în lăcașurile de sus! Fără îndoială că ei și-au înălțat capul mai presus de viciile și de locurile omenești.

Spiritele acelea superioare n-au fost moleșite de desfrâu și de băutură, nici de ocupațiile din for, nici de truda militariei; nici nu i-a ispitit ambiția deșartă sau gloria cea falsă sau setea de bogății mari. Ei au apropiat de ochii noștri stele îndepărtate și au cuprins cu mintea lor eterul.

Așa se înalță cineva la cer”!

Se înroși Eruditul până în vârful urechilor, cu stropi de sudoare pe frunte, aducându-l pe Ovidius în odaie, cu astronomia și filosofia sa, inconfundabile. (text în limba latină)

„Uitând de fragilitatea românească, să aduni averi? Pentru ce să mă ostenesc? Iată, această zi este ultima; să admitem că nu-i; totuși, e aproape de ultima”! completă Seneca pesimist din fire. (text în limba latină) „Beția nu e altceva decât o nebunie involuntară și merităm să-i dăm lui Bachus ce-i a lui Bachus, decât să-mi zidesc comori pe pământ. Și nu-mi doresc de la viață nimic, decât să-mi împart binefacerea semenilor, cu precădere sărmanilor, ”își împărtăși Gheorghe Pelău jurământul lui Hipocrates. (text în limba latină)

"O, illustrissime! se plecă Eruditul în fața doctorului. Nimic nu prețuim mai mult decât binefacerea, cât timp o căutăm. Nimic mai puțin după ce am primit-o! (text în limba latină)

"Orice lucru; virtutea, faima, onoarea, cele divine și cele omenești, se supune bogăției celei frumoase; cine o adună; acela e vestit puternic și drept. Oare și înțelept?

Desigur și rege și tot ce pofteste. Se destăinui Horațiu din amfiteatrul lui Mecena.

(text în limba latină) "-Nimeni nu este bun fără ajutorul lui Dumnezeu; poate cineva să se ridice deasupra soartei dacă nu e ajutat de El? se oblədui întrebător Eruditul. (text în limba latină) "Nimic nu seamănă mai bine cu un nebun, decât omul multilateral dezvoltat al epocii de aur, rânji Plautus, alias Pelău. (text în limba latină) „Tot ce-i fixat și înăscut, se atenuază prin educație, dar nu se înlătură, își lămuri discipolul său, Eruditul Seneca.” (text în limba latină) „Deschide cartea, ca să înveți ce au gândit alții! Închide cartea, ca să gândești tu însuși”!

Cum să uit asemenea minuni? își supune Delia Micurescu starea de a fi, la un final de plăsmuirii conspirative cu doi dintre iubitorii filosofiei antice, la casa Eruditului).

Dr. medic Gheorghe Pelău (o sută de ani de la naștere)

Dezvelire bust. Comuna Bata. Dispensarul communal.

La 15 decembrie 2021 (o zi memorabilă), la orele amiezii, în comuna Bata s-a scris istorie locală. Bustul Dr. medic Gheorghe Pelău (1947-1997 interval de timp cât a slujit profesia!) a revenit la „Casa de suflet!” (dispensarul) pe un soclu de terasit (bust sculptat de artistul Mihai Păcurar, n. 10 iulie 1956, Arad).

Discursurile omagiale și creionarea personalității celui care s-a confundat cu suferințele bolnavilor, jumătate de secol, au fost rostite de primarul localității, Ioan Micurescu, Dr. Eftimie Miușescu (prof. univ. dr. Universitatea de Vest „Vasile Goldis”), învățător, Delia Micurescu, istoric dr. Doru Sinaci, subprefect, dr. Georgeta Moga (Cluj).

Asistența, care a trăit momente solemn-emoționale, și de mare încărcătură a sufletului, a fost formată din membri familiei din Cluj, Oradea (cele două fiice cu familiile, Moga Georgeta și Roșca Pelău Florica), săteni, foști cunoscuți ori mai tineri colaboratori, cadre medicale, o clasă de elevi, istoric Dumitru Tomoni (Făget), oficialități locale, cadre didactice ș.a.

Dr. medic Gheorghe Pelău s-a născut în comuna Macea la 1 aprilie 1920. A plecat în veșniciei în 1997. Prin Bustul care ornează centrul comunei, se reamintește că modelul său este azi un chip iconic al slujirii și al dăruirii, ca o bucurie, la o sută de ani de la naștere! Firea sa, bonomă și chipul desprins din lumea satului, vindecător, sunt atribute ale bucuriei timpului, care a răbdat trecerea!

Un gest de recunoștință și de revedere, pentru unii dintre noi, a copilăriei, într-o lume năvălită și bântuită de necunoscut (azi), dar și de respect pentru un Om care a vindecat nu numai oameni ci și o societate, ci un om care a iubit cultura filosofică în mediile, adevărate focare culturale, pe care le frecventa.

Acest bust, al douăzeci și unulea din seria celorlalte, arădene, exprimă nu numai un gest de rememorare ci și unul al identității naționale (bustul fiind unic, al unui medic de țară).

Dr. medic Gheorghe Pelău și-a construit cariera alături de săteni și de soția sa, sunt câteva din spicuirile discuțiilor. Distins cu diferite Ordine ori Însemne de recunoștință, coleg de grupă cu Bartolomeu Anania, doctorul si-a trăit viața alături de sătenii de pe Valea Mureșului. Ca descendentă a familiei, rog Cerul care a stat mult spre, să lumineze Bustul și să lucească, lumesc, mereu. „Nu putem merge înainte dacă nu am privi înapoi cu sufletul” (Ioan Micurescu) așa cum doctorul a fost dedicat trup și suflet vocației sale, ar fi o concluzie. Cel care a făcut Apostolat la Bata, poate prea puțin (ne)cunoscut în Macea

natală, va rămâne un Model (așa cum în Cluj a fost recunoscut prin bogata cultură de carte, de iluștri săi înaintași, însuși dr. Iuliu Hațieganu și.a) însă, de o rară modestie, dar o mare omenie. Cu atât mai mult (dacă vorbim de Macea) doamna sa, Ursu Maria a locuit o vreme la Castel Macea, cu copiii veniți prin Crucea Roșie). Ar fi multe de spus despre O viață de Om care nu s-a strămutat, nu a plecat, căci acele cinci sate, l-au așteptat!

Cu un gând de solemnitate scriem aceste rânduri și aducem mulțumiri și dorim împliniri oficialilor din Primăria Bata și Consiliul Local cu sprijinul Instituției Prefectului și Consiliului Județean Arad, pentru dovada unui Moment de Înălțare spiritual-istorică și culturală.

Și, iată cum, patrimoniul imaterial sporește zestrea culturală a unui sat îmbătrânit care ar fi trebuit "ras!" de pe harta țării în 1975!

Se cuvine să consemnăm faptul că după oficierea ceremonialului de la dispensar, familia s-a recules la mormintele din sat (au fost depuse jerbe și aprinse candelile) și la casa părintească! Agapa oferită la Casa primarului a cinstit memoria celui comemorat Dr. medic Gheorghe Pelău dar a vestit un Mare Praznic!

Crăciunul în familie, la casa de oameni buni, Ion și Delia Micurescu cât o frățescă părtășie discret de decentă! "Bade Ioane...m-am gândit să-ți fac pe plac", așa cum creionul mi-a dictat.

(foto colaj Mircea Boran)

RESTITUIRI...

DE CE Scriu BĂRBAȚII?

Valeriu ILICA

Nu știu de ce scriu alții, dar m-am întrebat adesea – și încă mă mai întreb – de ce scriu eu. Motive și explicații, argumente și justificări există. Ba, la o adică, sunt chiar mai multe. Și, la îndemână.

Scriu, pentru că, încă de la primele începuturi, scrisul a fost vinul cel nou. A fost pâine vie și trudă jertfelnică. Pentru vechii greci, scrisul era un cult, un ritual, o mare demnitate. Îl venerau ca pe cel mai nobil dintre zei, iar Poezia-Doamna o divinizau ca pe cea mai frumoasă dintre zeițe.

Scriu, pentru că scrisul e minunea, e miracolul care dă sens lipsei de sens. E purificare, spovedanie și pocăință, iar eu cred și mă încred în puritatea sângelui poetic, un sânge purificat și purificator. E, dacă vreți, o sărbătoare devenită banchet. O nobilă, neprihănită și nesfârșită desfătare.

Scriu, pentru că scrisul nu se naște din neant și nici ca Venus, din spuma mării. Din contră, scrisul e taina marilor taine. E punctul fix al unei sfere rotitoare. Scriu, pentru că fără scris viața ar fi un spectacol din care lipsește spectatorul. Spectatorul – repet – dar și spectaculosul și spectacularul. În logica lui Heraclit tradus, fără scris, viața s-ar reduce la o tristă trecere prin lumea trecătoare. În paranteză fie spus, pe noi, cei de azi – n-aș zice că pe toți – ne urmărește și ne apasă, ne copleșește și ne complexează o grea moștenire: aurul și aura marilor înaintași. Așa stând lucrurile, vin și spun: să nu ne panicăm! Dar, să nu stricăm nici rânduiala. E loc pentru toți. Sigur, nu ignorăm moda cea nouă, dar nici nu ne lepădăm de legea cea veche.

Mi-aduc aminte că am învățat să scriu și să citesc la lampa cu gaz. Scriu, sper și-mi place să cred că atunci, în vremea aceea, n-am ars gazul de pomană. Și că nu sunt un scrib care scrie pentru că n-are ce scrie. Mărturisesc deschis și o fac încet, cu nostalgie, sinceritate și sfială: sunt avocatul scrisului meu, iar onorariul perceput e bucuria de a scrie.

Scriu, pentru că, de când se scrie, scrisul preamărește adevărul și propovăduiește pacea. Promovează binele și protejează frumosul. Scriu, știind prea bine că scrisul nu e un plus cu minus în față. Dimpotrivă, matematica scrisului tinde spre perfecțiunea matematică. Și asta, chiar dacă, uneori, până și perfecțiunea, pe undeva, este imperfectă.

Scriu, pentru că eu încă mai cred în plugarii care vin cu Plugușorul. Scriu, pentru că sunt țăranul rățâcit la oraș. Sunt altul, și totuși, același. Sunt, și nu mai sunt de-al lor. Oricum, nu i-am trădat. Nici gând! Și nu îi uit. Nu, asta, niciodată! Dovadă și bună mărturie îmi sunt Culdușii – cartea iobagului liber. Povestea țăranului fără țară. O carte scrisă cu gândul la marea carte nescrisă a celor ce nu știau să scrie. Scriind-o, am vrut să reconstitui, să aduc în prim plan zestrea de durere, de umilință și de revoltă surdă a țăranului român din vremea cotelor și a colectivizării – un înger desculț, nu de puține ori flămând, cu palmele muncite și crăpate. Scrisă în cunoștință de cauză, ca unul care am prins cotele și am trăit profund și dureros comedia tristă a colectivizării, cartea se vrea – și este – o frescă, o monografie colectivă a unei lumi cuminți, cinstite și foarte cumsecade. Dar, și un necruțător rechizitoriu la adresa unor vremuri maștere și revoluate. Aici – în Culdușii – faptele de viață sunt dure,

confruntările, violente, consecințele, aspre, iar învățămintele, tardive, triste și amare. Venind din lumea lor și cunoscându-le durerea, nu ascund că mi-a fost foarte greu să scriu cât de greu le-a fost. Am scris-o totuși astfel, convins că a cam sosit timpul să ne reîntorcem la brazda străbună. Atâta câtă este. Și, cât mai este.

În egală măsură, Culdușii este o carte antirăzboinică. Nu întâmplător, capitoul 3, din primul volum, este intitulat Războiul – arde-l-ar focul! De fapt, și nu spun o noutate, în toată literatura universală, nu există roman, nuvelă, poezie sau piesă de teatru care să preamărească deșănțat războiul sau să-i glorifice gratuit pe cei care-l declanșează. Până și Iliada lui Homer, unanim considerată epopeea războiului total, are și un revers al medaliei. Este, în același timp și în egală măsură, tragedia unui întreg popor. De altfel, din cele aproape 17 000 de versuri, mai exact, 16 696, nu puține condamnă violența extremă, jaful cu orice preț, distrugerile absurde și profanarea datinilor sau neglijarea voinței zeilor cetății. Sunt sigur că la așa ceva se referea și marele Euripide în Troienele – tulburătoarea tragedie a femeilor din Troia – când scria cu majuscule: Cel ce e cuminte e dator să cruțe lumii un război. Câtă dreptate avea înțeleptul Atenei și cât de actual este acest verset, îi las pe cititorii noștri să aprecieze. Și să se pronunțe. Oricum, nu cer și nu pretind să fiu crezut. Intenția mea este doar să supun atenției.

În ce mă privește, rămân la părerea din Culdușii. Războiul înseamnă foame, frică și frig. Distrugeri, disperare și teroare. Epurări și deportări. Rasism și dictatură. Lagăre și canale. Reconstrucție și rinocerizare. Ură, suferință și durere. Moarte absurdă și sânge nevinovat. Văduve, copii orfani și sărăcie. Genocid și holocaust. Războiul – arde-l-ar focul – a fost dintotdeauna, este și, din păcate, va fi întotdeauna o tragică eroare. O sinucidere cumplită, într-o istorie îndoliată. De aceea, acum, după toate cele întâmplate în fosta Iugoslavie, Țările Arabe sau Ucraina – ca să amintesc doar războaiele trăite de noi și petrecute sub ochii noștri – îmi exercit dreptul, dar și datoria, să afirm tare, cu convingere și răspicat: singurul soldat valid și vaccinat, capabil și „chemat” să recucerească și să reseteze lumea este scriitorul. Lăsați-l și o va face! Cu pana, cu pixul și cuvântul. În niciun caz, cu pușca sau racheta. Cu drona ori blindata. Altfel, o luăm cu toții, de-a bușilea, pe tobogan, la vale. Și vânătorul, și vânatul. Și învinșii, și învingătorii.

Închei cu începutul. Nu știu de ce scriu alții, dar pot să presupun.

Scriu, pentru că scriitorul e omul perfect, damnat să trăiască și să creeze într-o lume lipsită de perfecțiune. Între cei doi poli, distanța e mare. Cât drumul de la banala aspirină la nobilul piramidone. Scriu, pentru că scriitorul nu concepe să aștepte răspunsuri la întrebările nepuse. Scriu, pentru că pot scrie cu ușurința cu care cântă privighetoarea. Scriu, convingși fiind că nu vorbele, tăcerea dă cântecului glas, ca să-l plagiez puțin pe Ion Pillat. Scriu, pentru că scriitorul e rău de gură, dar bun la inimă. Scriu, pentru că cineva trebuie să spună esențialul. Iar esențele bune se țin în sticle de cristal. Scriu, pentru că ei nu cred în cei care nu cred. Scriu, pentru că ei știu că adevărul nu acuză pe nimeni. Nu, e foarte adevărat, numai că amarnic se răzbună și ne pedepsește pe toți.

Închei – spuneam – și-n cuvenita încheiere, un cuvânt de bine și pentru Doamna-Poezie. Poezia știe unde îi este locul. Poetul numai bănuiește. Presupune. Și, de regulă, își dorește. Da, pentru că la templele senine și imaculate ale poeziei, nu se poate ajunge oricând, oricum și de către oricine, căci poezia – cert lucru – este și va rămâne, indiferent de mofturi, mode sau modele, un templu al pudorii. Probabil, de aici, și îndemnul: Să ne ferim de poezia care caută ceea ce n-a pierdut și n-a avut niciodată. Om al caznelor asumate și al rigorilor autoimpuse, poetul nu scrie. Poetul sculpează. Sculpează, dar nu în piatră. În pietre prețioase. În viziunea marilor critici, poetul e un Prometeu. Un Prometeu înlănțuit. Poetul e vinovatul fără vină. Și, asta, chiar dacă în potirul său poetic, însuși marele Dionysos toarnă vinul cel bun.

RESTITUIRI...

GALA GALELOR GUTENBERG BELLE SOIRÉE EN ROUGE ET NOIR

Carina A. BABA

Revista Gutenberg – Universul cărții a ajuns la nr. 50 (Anul XIV). Bucuria împlinirii a cincizeci de numere trebuia să fie împărtășită cu prietenii publicației, astfel că în zi aleasă de sărbătoare s-a desfășurat, într-o elegantă sală a Restaurantului Continental din Arad, Gala Galelor.

Tipografia și Editura Gutenberg, dar și Salonul Cultural Gutenberg, reprezentate de Florica R. Câdea, au pregătit diplome, noduri de aducere aminte peste ani pentru cei care știu ce înseamnă prietenia și perseverența, curajul și ambiția, și, mai ales, prețuirea pentru cei loiali revistei, care au publicat ani la rând, numere la rând, articole, eseuri, poezii, recenzii și multe alte materiale de o reală valoare.

Ideea acestei reviste mozaic îi aparține, evident, Floricăi R. Câdea, dar de la bun început a publicat și Horia Truță, ceilalți colaboratori venind pe parcurs... rămânând, fiindcă picăturile gândurilor lor, prinse între paginile revistei, și-au găsit tihna acolo, poate și din motiv că Gutenberg ne amintește de începuturi...

Toate distincțiile oferite în cadrul acestei Gale a Galelor vor fi anexate acestei note, trebuie însă precizat că invitații, pe buzele și în ochii cărora se putea vedea atât de limpede bucuria și emoția, au rostit cuvinte de apreciere, aducându-și aminte de multiplele transformări ale revistei... fiindcă așa este și firesc, ca bulgărele să se prefacă în troian, ca o foaie culturală să devină (aproape) volum, ca un colaborator să devină prieten... în definitiv, lungul drum spre perfecțiune e presărat cu halte, în care se poate aștepta, medita, importantă fiind frumusețea clipei...

Din cuvintele de mulțumire, preferăm să le amintim pe cele de la pagina 111 a revistei cu nr. 50: „Dragă Doamnă Gutenberg, în prima zi din martie, toate drumurile mele au dus către tine... Noi, dacă ne-am cunoscut?! Da! Vin în casa ta de peste 40 de ani. Dar te cunosc de alți ani (13), când revista Gutenberg a prins viață pe lângă Editura și Tipografia cu același nume. Îți scriu să îți spun că te-am cunoscut și la Viena, am stat la umbra ta, domnule, la statuia ta, la librăria ta și la restaurantul tău cu tapet de imagini (...) Acum îmi adun gândurile din vechi manuscrise și mulțumesc tuturor! Numele tău, Gutenberg, a fost „Foaie culturală” Horia Truță); „Revistă trimestrială” (Angelica Gherghescu), „Publicație trimestrială” (Florica R. Câdea), „Magazin cultural arădean” (Smaranda Kafka), „Civilizația Gutenberg” (Dumitru Vasile)” (Florica R. Câdea).

Proces-verbal,

Încheiat azi, 25.03.2022, în urma deliberării rezultatelor cu privire la Gala Galelor – Gutenberg 50. Aceasta e o premieră, iar din palmares desprindem două feluri de semne de Gratitudine:

1. Diplome sau Certificate (5 tipuri) oferite de Tipografie și Editură
2. Diplome oferite de Salonul Gutenberg (2 tipuri)

Astfel, Biroul tehnic operațional, întrunit în data de 25.03.2022, a decis următoarele:
Se acordă:

1. Certificat de Gratitudine Gutenberg 50

Horia Truță, Florica R. Căndea

2 Diploma Aniversară Gutenberg 50

Carina A. Baba, Nicolae Nicoară Horia, Loredana Tudorescu, Iuliana Pinte
Augustin Mureșan

3 Diploma de Onoare Gutenberg 50

Anton Ilica , Virgiliu Bradin , Ioan Tuleu, Voichita Tulcan Macovei, Lazăr Magu,
Gheorghe Hodrea, Ioan Alexandru Ardelean, Eugenia Ponta Pete, Eleonora Bundiș, Ioan
Vasile Marcu, Mira Odagiu, Delia Cheveresan, Eugeniu Criste

4. Diploma Specială Gutenberg 50

Adina Matei, Camelia Belei, Diana Petcuț, Domnica Florescu, Dana Dughi, Tiberiu
Dughi, Cătălin Drăgan, Marius Grec, Mihai Handaric, Laurențiu Szemkovics

5. Diploma de Fidelitate Gutenberg 50

Andreea Stoica, Brigitte Todoran, Axente Criste, Elisa Diana Mihăilă

6. Certificat de Mulțumire Gutenberg 50

Ioana Nistor, Paul Krizner, Gabriela Marco, Lucia Bibarț, Livia Ciupav, Margareta
Neron, Aida Voivodician, Eugen Pădurean, Ștefana Șerban, Valer Muler, Restaurant
Continental Forum, Cenaclul Emandiana, Mircea Boran, Mircea Irimescu, Ioana Crișan ,
Alexandra Tudorescu, Celus Ciobanu, Constantin Budereș, Adelina Stoenescu, ASRA,
Revista Unirea Viena, Revista Condeierul diasporei Salzburg, Revista Cuvânt românesc

Salon Cultural Gutenberg conferă

Diploma de Fidelitate Gutenberg 50, pentru promovarea imaginii Editurii și
Tipografiei Gutenberg

Virgiliu Jireghie, Andreea Stoica, Raul Hurducaș, Dorin Ocneriu, Teodor Groza
Delacodru, Iuliu Cezar Sturza, Viorel Nistor, Revista Condeierul diasporei Salzburg,
Revista Unirea Viena, Revista Cuvânt românesc Spania, Semideea Șulea

*Post mortem

Constantin Avădanei, Vasile Man

Salonul Gutenberg conferă

Diploma Specială "Constantin Avădanei"

Se conferă spiritualității românești autohtone și diasporei românești pentru
promovarea și susținerea conținutului revistei Gutenberg

Daniela Gumann – Austria, Constantin Gumann - Austria, Smaranda Kafka -
Australia, Hans Dama - Austria, Daniela Forcoș - Italia, Ovidiu Cornilă - Spania, Vanghea
Steryiu - Macedonia, Bunicutele Uzdin - Serbia, Teodor Groza Delacodru - Serbia, Vasile
Barbu - Serbia, Dana Oprîța - America, Julia Mihaéla Birta - Ungaria, Georgeta Bălan –
Brăila, România, Dumitru Vasile, Maria Aiftincăi – Arad, România.

RESTITUIRI

GALA GALELOR GUTENBERG ARAD, GUTENBERG 50

Florica R. CÂNDEA

S-a întâmplat ca într-o zi de mare sărbătoare, „Bunavestire”, să celebrăm jumătate de veac „Jubileu Gutenberg 50” la Arad.

Sub auspiciile unei calde după amiezi de primăvară, într-un cadru roșu-negru, dar străluminat de atmosfera creată și de bunul gust al antrenului, la Arad a avut loc Gala Galelor Gutenberg.

Revista noastră „Gutenberg 50” a intrat în anul patrusprezece, cu cincizeci de semnatori (iar în acest răstimp a adunat aproape trei mii de semnatori, cu tot atât de multe articole, din varii spectre de larg și profund interes).

Numele acestei reviste (cât și haina ce o înveșmântă) a suferit modificări și acum a devenit cât carte gen „livre a la poche”, cu un cuprins de o sută douăsprezece pagini.

Coperta întâi este simbolul oximoronic, le „Rouge et noir” în timp, iar coperta a patra, surprinde printr-un colaj de reviste din timpul ce a trecut (concepție Ecaterina Mehesz).

Revista nu ar fi fost posibilă a fi una longevivă dacă nu ar fi un exposé al Tipografiei și Editurii eponime arădene.

La Jubileu Gutenberg 50 au participat oameni de elită arădeni (cadre didactice universitare, medici, dascăli, artiști muzicali ori plastici, doctori în științe filologice, teologice ori istorice, creatori de frumos, literați ș.a.). Ca un lucru sfânt precum a fost ziua, sărbătoarea a cuprins mai multe segmente, ca o înrăurire emoțională a selectei asistențe. Astfel, nu l-am uitat pe Patronul spiritual, „Gutenberg”, căruia i-am dedicat, metaforic, o Scrisoare de mulțumire!

Cum, de altfel, nu l-am uitat pe Modelul uman și Spiritus Rector, regretatul președinte, domnul Doru Dinu Glăvan, căruia i-am dedicat un Eseu al (Ne)Timpului Său nemuritor de strălucitor!

În aceste contexte au fost oferite Diplome și Însemne de Gratiitudine în ordine ierarhică (una sută douăzeci) celor care au scris, celor care nu mai scriu, dar și celor care au rămas fideli actului de scriere într-o revistă, vreme de cincizeci de ediții (adică profesorul și omul de cultură arădean, Horia Truță și subsemnata).

Domnul profesor Horia Truță, membru UZPR și custodele Galeriilor de Artă Turnul de Apă, a conferit Diplome și medalii, inclusiv Editurii Gutenberg.

Se cuvine amintit și faptul că un astfel de parcurs nu ar fi putut fi străbătut fără colaboratori fideli, autohtoni, dar și din diaspora. Nume din întreaga lume (Austria, Serbia, Italia, Macedonia, Spania) și de peste ocean (Australia și America) împeștrițează frumos acest demers epic, liric sau publicistic.

Jubileu Gutenberg 50 a fost nu numai sărbătoarea noastră, ci a întregii comunități care se constituie în Salon Gutenberg, Arad, care a împlinit zece ani. Astfel că sărbătoarea noastră a debutat cu primul „Salon de carte” Gutenberg (una sută bucăți expuse spre a fi luate acasă în mod gratuit), dar și cu o Expoziție de reviste care au fost prezentate și redată celor interesați.

În cuvintele lor, doritorii și-au exprimat sentimentele de fidelitate față de tipografia arădeană și au depănat amintiri de suflet.

Un Birou tehnic, coordonat de redactor șef adjunct, profesor Carina Baba, a coordonat întreaga desfășurare a "Galei Galelor" într-un impecabil mod. Spicuiind din cuprinsul revistei, prezentat de Carina Baba (Editorial, Însemne și Restituiri, Semn de carte, Documentar, Aradul în timp, Puncte de vedere, Cu cărțile pe față, Recenzii, Salon Gutenberg, Înscrișuri și metafore, La o ceașcă de cafea, duminica, Special, Aria diversitas, Cu ochiul liber ș.a), putem afirma, fără echivoc, că anii și stilurile (de la o simplă Foaie culturală cu apariție trimestrială până la Magazin cultural arădean) și-au împlinit chiar și clipa, uneori prin căpește! Și, ca aceste clipe să ne fie aminumare, simbol și perpetuare, am servit din „tortul” de carte și mere cu șampanie, întru mulțumire și respect față de cuvântul scris! În concluzie, această celebrare nu e una exhaustivă, ci, mai degrabă, o întâmpinare și o sincretică împletire a genurilor de exprimare la un moment de sărbătoare: inaugurare-vernisaaj, prezentare și lansare ediție jubiliară, discuții și propuneri.

Pentru că, pentru prima dată, prin cele șapte genuri de Distincții și Însemne de grațitudine a fost instituită Diploma „Constantin Avădanei” (regretat colaborator și fost membru UZPR) care a fost

conferită diasporei românești din țările unde se (mai) vorbește și se resimte românește, dar și spiritualității autohtone care promovează autentice valori: Georgeta Bălan, Constantin Budereș, Maria Aiftincăi, Vasile Dumitru ș.a. Nume de mare simțire românească se regădesc aici: Daniela Gumann, Constantin Gumann, Smaranda Kafka, Hans Dama, Teodor Groza Delacodru, Vasile Barbu, Daniela Forcos, Bunicuțele Uzdin, Dana Oprița, Vanghea Steryiu, Ovidiu Cornilă ș.a.

Acest material s-a dorit a fi o pledoarie pentru scrisul ca o „Integrală” a Frumosului oglindit în oameni dedicați pentru scris (care au și descris în puține cuvinte dedicația lor vocativ-imperativă: Anton Ilica, Ioan Vasile Marcu, Gheorghe Hodrea, Iuliana Pinte, Marius Grec, la fericitul eveniment fiind prezente și fiicele colonelului Constantin Avădanei, Elena și Costina, ca o moștenire-testament lăsat, Aradul în cuvinte).

Jubileu Gutenberg 50 deschide seria celorlalte Întamplări culturale arădene (prezența rapsodului, inginer Valer Muler, a întregit „Starea de bine” și ca răspuns de litanie cu parfum romantic, au mulțumit Paul Krizner și Bace Toghieri) cu un generic emulativ pentru tinerii gutenbergiști, „Terasa sufletelor”, s-au Ioana Crișan, Alexandra Tudorescu, Lorena Stoica, Brigitte Todoran, Iuliu Cezar Sturza ș.a. Fotografiiile care însoțesc fotoreportajul-colaj aparțin colegilor Mircea Boran și Mircea Irimescu.

LITERATURA DE SERTAR

**CASTELUL, BIBLIOTECA, PUȘCĂRIA
TREI VĂMI ALE FEMINITĂȚII EXEMPLARE,
DAN C. MIHĂILESCU**

Mira ODAGIU

Într-o lume a nonvalorii ridicate la rang de virtute, a subculturii televizate de tip manelistic, a aparențelor mondено-siliconate, tinerii noștri își găsesc foarte greu, sau aproape deloc, modele umane autentice, valoroase, inspirative...

Astfel că, în căutările mele agonizante de lecturi care să-mi convingă elevii (care încă mai citesc) că avem și noi modele valoroase prin verticalitate morală, noblețea spiritului, curajul propriului crez, am descoperit, ultima carte a lui Dan C. Mihăilescu, *„Castelul, biblioteca, pușcăria- Trei vămi ale feminității exemplare”*, apărută la Humanitas în 2013.

Cartea se vrea, după spusele autorului, „un îndreptar moral, civic și cultural al tinerilor” prin prezentarea, într-un fel de galerie versailleiană resplendisantă, a portretelor unor femei exemplare care, au marcat destinul și identitatea națiunii noastre: Regina Maria, Maria Cantacuzino-Enescu, Zoe Cămărășescu, Cella Delavrancea, Alice Voinescu, Jeni Acterian, Pia Pillat, Cornelia Pillat, Annie Benteoiu, Ecaterina Bălăcioiu Lovinescu, Lena Constante, Adriana Georgescu, Oana Orlea și Anița Nandriș.

Portretele sunt realizate prin tehnicile decupajului, al colajului și prin citarea „sans rivages”(meticuloasă și constiincioasă a omului de litere) din jurnalele, memoriile, autobiografiile, corespondențele sau însemnările diaristice ale distinselor Doamne, și punerea lor în tablou prin orchestrații subtile impregnate de inegalabilul stil efervescent, pătimaș și simpatetic al „omului care aduce cartea”.

Scopul suprem al lui Dan C. Mihăilescu este acela de a aduce un elogiu feminității prin surprinderea a trei mari ipostaze ale acesteia: „tipul castelan, tipul erudit și tipul țărănesc” înfățișând exemple reale de corectitudine, devotament, exaltare și altruism (Regina Maria, Maruca Cantacuzino-Enescu, Zoe Cămărășescu- feminitatea imperială); pilde de erudiție, pasiune și luciditate (Jeni Acterian, Alice Voinescu, Pia Pillat- feminitatea spirituală) sau de demnitate, patriotism, revoltă și credință (Anița Nandriș- feminitatea rustică). Astfel, feminitatea se metamorfozează superb, inefabil și contrastant în drumul său de la castel la închisoare, trecând prin bibliotecă, în ființe frumoase, vibrante, fragile, romantice, grațioase, senzuale, sobre, culte, înțelepte, vulnerabile, dedicate, puternice, mobilizatoare, generoase, revoltate sau ultragiante.

„Împlinirea prin eșec” este una dintre temele care intersectează majoritatea acestor trasee destinale prin „vămile feminității”, toate simt că „Mi-am stricat viața, am ales greșit sau n-am avut noroc” („Je gâché ma vie”), însă posteritatea demonstrează că aceste cărți autobiografice au devenit emblematice pentru condiția feminității deoarece relevă vieți exemplare prin forța, intensitatea sau curajul cu care au fost trăite.

Marele câștig al cititorului acestei cărți, pe lângă desfătarea estetică evidentă, este faptul că lectura mobilizantă îl îndeamnă să caute cărțile citate, cu o plăcere insașiabilă

de Dan C. Mihăilescu, și să le citească...să descopere, pe îndelete, aceste române cu destine exemplare.

În speranța că tinerii vor avea răbdarea și înțelepciunea să caute adevaratele modele, am selectat operele citate de autor: *Povestea vieții mele*- Regina Maria, *Umbre și lumini. Amintirile unei prințese moldave*- Maruca Cantacuzino-Enescu, *Amintiri-Zoe Cămărășescu*, *Corespondențe*- Cella Delavrancea, *Jurnal*- Alice Voinescu, *Jurnalul unei fete greu de mulțumit*- Jeni Acterian, *Biruința unei iubiri*- Pia Pillat, *Timpul ce ni s-a dat*- Annie Bentoiu, *Scrisori către Monica*- Ecaterina Bălăcioiu Lovinescu, *Evadarea imposibilă și Evadarea tăcută*- Lena Constante, *La început a fost sfârșitul*- Adriana Georgescu, *Ia-ți boarfele și mișcă* -Oana Orlea, *Amintiri*- Anița Nandriș.

Concluzia autorului este dezarmant de dureroasă dar perfect pertinentă: „Ce mult am avut, ce nimic ne-a rămas”...

Cătălin DRĂGAN

MERS PE APĂ

Am pornit. Mi se părea, de dimineață, vântul potrivit la pupa
și verdele mării calme arzând sub ochii mei,
așa că am întins pânzele.

Mi-am luat în stăpânire frânghiile și cârma domolitoare de valuri
în vreme ce, deasupra mea, pescărușii pribegi
își fugăreau slobozi umbrele
printre recifuri și insule nemaivăzute,
peste luciul ademenitor.

Ce sărat era aerul între soare și apă!
Demult, obișnuiam să cercetez des busola,
Ca să nu mă rătăcesc, să cunosc mereu unde mă aflu,
Să găsesc mereu lungul drum înapoi spre casă.

Apoi, s-a făcut târziu peste apele mele.
Cândva, era spre asfințit, parcă, mi-am adus aminte
și am privit înapoi,
spre țărmul de unde plecasem odinioară.

Mi-am amintit că acul îmi arătase
pe nisipul rămas în urmă, undeva, departe,
umbra stelei nordice, lângă pașii tăi.

**OASPETELE NOSTRU
CONSTANTIN GUMANN**

Florica R. CÂNDEA

Motto: *"În vremi de restriște și jale/Străbunii vegheau pe ogor
Pământul, din deal până-n mare /E plin de mormintele lor"*

E mult prea nimerit acest motto, ca un prolog la situația actuală din punct de vedere al instabilității de ordin politic.

„*Astăzi se joacă un joc teribil. "Jocul de-a Pacea și războiul"* (Constantin Gumann, *"Quo vadis Constantine"*, Editura UZP, București, 2021). Noua carte poartă aceeași oblăduire: Asociația Scriitorilor Români din Austria!

Având și un subtitlu, *"Roman biografic"*, am început aceste câteva *considerații*, plecând de la mărturisitoare afirmație (pag.6).

Romanul are un titlu care nu (mai) are nevoie de o altă explicație (de fapt, la pag.5 autorul consideră a da câteva sumare motive care l-au călăuzit înspre această carte biografică). Nu știm dacă a fost premoniție ori setea de lecturi /știri i-au făcut posibile multe afirmații, cert este că actualitatea e crudă (facem precizarea că am primit acest volum, recent, alături de un set de alte cărți, care, unele își vor găsi aici, recenzările).

"...zeul războiului bate la ușă... al treilea război mondial și... ultimul" (pag.6).

Cartea se înfășoară în peste trei sute douăzeci și cinci de pagini, Un Argument și o Bibliografie adună Cuprinsul într-un tot unitar. Capitolele (în număr de patrusprezece, poartă titluri îmbietoare și pline de tâlc. Autorul, Constantin Gumann, se mistuie dintru început în amintirile copilăriei, pe care o consideră "începutul amintirilor lui". E, într-adevăr, multă poveste trăită aici!

Descrieri, tipologii umane și temeri. "Minciuna era la ordinea zilei în comunism" (pag.41) Și totuși... viața își curgea molcomita-i vale cu mult romantism și oblăduire:

"Sentimentele de dragoste față de aleasa inimii mele, Tina, au avut consecințe imediate, căsătoria în iulie 1961(...). Și totuși... atâtea pasiuni, atâtea drame sufletești, litanii, despărțiri, epitafuli!

"Cei doi anchetatori s-au ridicat la luptă proletară spre mine cu lozinci tipice"(...).

"În aceste vremuri de restriște am scris această poezie (n.n "A fi sau a nu fi păcătos") pe spatele ușii la Jilava"(...).

Și totuși...

Câte trepte are fericirea? (vorbim aici întrebând un prieten!!!)

Dar fuga?

Dar exilul cu mătușa Elvira?

Cu turcul? Ospitalități, lagăr, feluri de carne și pâine, garanții umane, toate la un loc, sunt alte puncte de oprire din viața lui Constantin Gumann.

"Magazinele austriece erau abundente" (pag.122).

"În micul apartament pe care îl primisem la Salzburg, aveam radioul meu Grunding performant, puteam asculta Radio Europa Liberă... "Și totuși... traume și existențe!

Cartea recentă are inserții și înlănțuiri demne de oneste cronici!

Cu toate că am scris despre "Cartea Luminii",2020) orice amănunt e o parte bine orânduită în conținut. Așa,de pildă un episod (din atâtea puzzle) cu tatăl, îl determină pe Constantin Gumann să îl evoce: "*Apoi l-am vizitat în sfârșit pe tatăl meu, care mi-a spus pe același ton că nu s-a simțit deloc singur în acești ani/ Am aproximativ 10000 de cărți în bibliotecă, adevărați tovarăși spirituali ai vieții mele spirituale/ Vreau să îți povestesc despre ultimul manuscris, "Cartea Luminii", pe care vreau să o reediteze acum pentru că cea pe care am publicat-o în 1947 a fost arsă de comuniști "* (...).

Povestea merge mai departe!

"Nu a fost ușor să țin atâta tehnologie sub control cu doar 6 angajați "(pag.175).

"Am părăsit industria hotelieră și m-am orientat spre sudură"(pag. 182).

"Eram teoretic austriac și sufletește roman"(pag.191)

În căutarea sensului vieții, Constantin Gumann nu a nici ales, nici cules!

Din contră! A sădit! Pilde! Exemple!

A practicat Modelul personal din Alter-Ego-ul care l-a însoțit pe tot acest drum!

Când Tina a plecat(2004) Cezar -Florin (fiul) s-a împlinit profesional! Daniela și Johanna vor completa albumul deloc gol al vieții autorului.

"Nu uita", spune Constantin Gumann spre final de carte: "Există întotdeauna o modalitate mai bună de a găsi drumul",a spus ing.Thomas Edison"(op.cit.pag.224).

În concluzie, avem toate argumentele de a considera volumul un roman . Epicitatea o dau relatările amănunțite, firul epic e dat de personajul principal în propria carte, relatarea este făcută la persoana întâi, cu mult patos, narațiuni liniare și descrieri pătrunzătoare, desprinse din realitate pe care o îmbracă la un mod prozaic. Cartea se bucură de inserții biografice, de imagologie color și descinderi în viața altor personaje care sunt componente din file . Timpul relatărilor este cel trecut dar care este adus la (și) prezent. Cât despre timpul viitor, acesta ține de titlul romanului!

Exclamativ, retoric și imperativ, Constantin Gumann, lasă cititorilor plăcerea lecturii cu irizări și inserții patentate dar și un răspuns la întrebarea "*Quo vadis Constantine!"*

OASPETELE NOSTRU-MIRCEA NERON

Florica R. CÂNDEA

După cum bine este știut, în sacramentul unei vieți, ca un puzzle, piese se adun'...ori se scad, precum ace de ceasornic la pas bătut!

Cu inserții pe care viața le oferă,scrisul, ca un balsam,conturează jurnale dar nu oracole! Un drum simbolic îl găsim aici, ci realități crude sub petale de margarete devenite, din mlădițe, adevărate poeme intruse, ascunse, sub poala unui scris oblăduitor. Stînd la straja anilor, autorul nu își menajează viața ci, prin notații mărunt aranjate, desenează pe hârtie crochiuri de poveste!

Care poveste în poveste, face de o carte.

Jurnal.Pretextul? o singură zi!

Cea de dinainte de calmul libertății.

O substanță de fundal cât un ecran de pânză cinematografica! Povestea mare acoperă și leagă poveștile mici cu șnur de coperte de carte!

Personală! Cu iz de jurnal caleidoscopic.

Intriga ar putea fi o simplă scânteie la jarul mocnit dintr-o altă vreme!

Sau...cine știe...poate o flacără de dragoste mult prea devreme stinsă... Dar care (încă) arde!

Ca să nu se invrăjbească aceste amintiri pitite bine în manșeta anilor, autorul a decis să se joace puțin cu pașii săi din trecut și să îi facă piese de puzzle ori de șah!

Mat! Știm, dintru bun început, că autorul nu așteaptă elogii sau etichetări, ci așteaptă debutul cu un calm aparte! Și bine face!

Atunci când îți plăsmuiești cartea -jurnal-confesiune, îți asumi o identitate pe care vrei să o împărtășești, să o împarti cu alții, ca o anafură din potir! Și atunci, nici ploi, nici sloi nu vor seca amintirile!

Argument al propriilor trăiri arădene și nu numai, autorul nu se sfiește a-și răscumpăra jurnalul anilor arădeni și nu numai.

Cartea e călătorie și dens pachet de șoapte împachetate în murmur timid de debut! Și încă mai scrie... Căci, în Grădina Universului, încă mai răsar cuvinte și rodesc semințe! Și, în fond de ce sa se fi lăsat pradă unui orfan al paradisurilor? Pentru că fiecare din noi avem paradisuri paralele! Toți avem lira noastră care slujește, mai mult ori mai puțin, unei foamete de a (se)împărți cu alții, o felie cât de mică de viață devenită, în fond, o îmbucătură!

De dincolo de viață, ne rămân aceste confesiuni.

Și, ce am fi, fără trezirea tăcerii? Suntem convinși că măcar odată, autorul și-a întrebat singurătatea dacă îi mai stăruiește în inimă !Și da!

Aceasta, calare pe săbii de sfătoase clipe nu l-a ocolit și l-a sfătuit să urce pe bice de jăratec și să nu se teamă de începuturi!

Și da!

Nu îl va interesa nici rangul, nici simbolul!

Devorate laude, nici atât!

Știm!

Aceste rânduri de carte sunt vii mărturisitoare mărturii!

Atât!

Pentru că nu si-a mai suportat odihmirile, și-a condamnat sufletul la scris! Glăsuind cu noi, de una de alta, ne dăm seama de amănuntul din cotidianul imediat și îi dăm crezare!

Acum și întotdeauna si-n zilele care vin!

Ca de la om la om! Desigur vom regăsi în carte un pârjol al inimii în care orologiul bate ora exactă!

Din amintiri, căinți și lujere de momente, iată cartea!

Depinde de inflexiunile vocii!

Astea contează și charmul aparte!

Popasurile literare fac parte din cetatea secretă a autorului care s-a autoconsfintit să se dezvăluie! Pentru că fiecare își poartă în felul său durerea, liniștea și obolul .

Volumul este o încercare de jurnal justificat pentru cei de azi.

Pentru cei care lipsesc, scrisul este descleștare și înălțare.

Autorul, îndreptățit să își ofere intensitatea vieții , o face în aceste capitole fără stânjenire și sub corola copiilor.

Răsfoite și cu luări-aminte, paginile devin sugestive și colorează (a)notimpural vremurile prin care a trecut.

Convertit mai mult sau mai puțin în neliniști, acest jurnal, cât un roman de dragoste, este un mix de proză lirică din care își trage seva anilor. (Mircea Neron, Mlădița, Suflet frumos, 2022).

LITERATURA DE SERTAR

OASPETELE NOSTRU
ANTON ILICA

Florea VOICULESCU

(Anton Ilica, *Derapaje în educația românească*, Editura Ideea europeană, București, 2022, 460 pagini)

Cartea profesorului Anton Ilica este remarcabilă. Atât ca intenție, cât și ca realizare, cartea acoperă o zonă slab populată (aproape pustie) a literaturii pedagogice de la noi: aceea a unor reflecții critice care destramă stereotipuri și demască sloganuri, fie că este vorba despre „competențe”, despre „curricula” sau despre alte „mode(rnizări) pedagogice”, fie că este vorba despre pseudo reforme, mai mult administrative decât pedagogice, înveșmântate festiv în straietele de împrumut ale globalismului și, cum altfel?, ale postmodernismului. Titlul cărții - „Derapaje în educația românească” - exprimă din start și fără ocolișuri intențiile critice ale autorului privind starea educației românești actuale. Dar nu este vorba despre critici globale, nediferențiate. „*Criticile mele - scrie autorul - nu vizează elevi excepționali, profesori de vocație, sânguincioși și devotați; nu vizează totalitatea, ci excepțiile negative, superficialitatea, indolența și derapajele amatoriste ale decidenților politici și administrativi.*” Pe acest fundal, cartea este și o pledoarie pentru restituirea (și redobândirea) demnității profesiei de pedagog și a pedagogiei ca știință a educației.

Profesorii vor regăsi în această carte întrebări pe care ei înșiși și le-au pus, îndoieli pe care le-au trăit și le trăiesc, dar pe care uneori n-au avut îndrăzneala, alteori n-au avut răgazul să le exprime. Reflecțiile autorului - reunite sub titlul „eseuri și opinii” - deși conțin germenii unor soluții ce pot să rodească, sunt înainte de toate îndemnuri la alte reflecții, îndemnuri ce spun într-un fel sau altul: „stimate cititorule, unde se încheie experiența mea, începe a ta”. De aceea, dar și pentru alte motive pe care cititorii le vor descoperi ei înșiși, recomand cartea tuturor colegilor mei, profesori, de la grădiniță la universitate, dar și decidenților politici ca lectură necesară spre a-și înțelege mai bine misiunea pe care o au. În cele din urmă, „derapajele” semnalate de profesorul Anton Ilica reprezintă un îndemn sincer și colegial pentru ca, împreună, să reaşezăm educația pe temeiurile sale autentice, culturale, axiologice și, nu în ultimul rând, pedagogice.

Felicităm editura Ideea Europeană pentru realizarea remarcabilă sub aspect editorial, grafic și tipografic a cărții, la un nivel de calitate care îi atestă profesionalismul.

OASPETELE NOSTRU
ARIILE AIDEI DIN NOEME DE POEME

Florica R. CÂNDEA

Mărturisesc că am primit cu bucurie ideea de a împărtăși câteva note despre poemele adunate în „**Florilegiu cu simțiri**”.

Pe **Aida Voivodician** o cunosc de ceva vreme, căci este membră a **Salonului Cultural Gutenberg Arad** și colaboratoare a revistei eponime ce apare neîntrerupt de 13 ani în Arad. Salonul Gutenberg a urmat modelul Salonului Al. T. Stamatiad care a ființat în Arad în perioada martie 1925 – iulie 1926, fiind totuși o grupare mozaic, nu un cenaclu, care se bucură de o reală aderență locală, națională și internațională.

În aceste câteva perifrize mă voi referi la volumul de debut al Aidei. Există în poemele acestea două planuri care se interferează: adresarea directă și cea indirectă, sub care se ascunde platoșa reflexivului. Lirica sa se află sub o conjuncție benefică a Astralului cu nume de Sfânt: Ioan.

E greu de exprimat în câteva idei gestul autoarei de a oferi Florilegii poetice Departelui de Aproape, dar codurile din poeme sunt lesne de decriptat. Expresivitatea grațiosului prinde o exprimare indirectă cu rol de imaginară scrisoare. Sunt atâtea doruri încifrate pe care le păstorește în muguri, dar nu cerșește nimic! O lacrimă și un vers potopesc franjurile unui timp care nu a mai avut răbdare.

Spin și venin, metafore ale strigătului, compun poematic florilegiul de cuvinte în patru capitole. Versurile pun accent pe emoție, frumusețe și dor. A fost sau nu vălul plecării un apus însorit? Cine poate ști?

Ca o serenadă pentru mai târziu, Aida se contopește liric cu ființa celui plecat și îi respiră elegia suferinței. Această întâmplare devine „Simfonia ariilor” cu tragismul transpus în cuvinte pe portativul vieții rămase la pridvorul așteptărilor!

În fața muzicalității e smerenia celui însingurat. Plecarea ca o vindecare nu cere Judecătorilor de Apoi noema clipei. Vălul funest e cartea, ca un Dar Divin!

Versurile sunt cununa, iar mesajul este unic, autosituarea cu el, soțul de Dincolo. În această scurtă pauză, poema, nu îi cere iertare, ci îi scrie, în acordul mut de lacrimă.

Expresivitatea e grațioasă, așadar cerebrală, totuși, ca o recompunere a vieții în doi. Versurile au simetria dragostei și freamătul discursului ca o disipare din risipirea unei vieți.

LITERATURA DE SERTAR

OASPETELE NOSTRU-AIDA VOIVODICIAN ÎNTR-UN ANUME FEL

Iulia PINTEA

„Florilegiu cu simțiri” – poeme încărcate de har, ce fac dintr-un novice un adevărat poet pentru ca vocea să-i fie auzită într-un anume fel... felul bățăilor inimii.

În toate, reculegerea sacră înlătură orice disperare, orice frivolitate.

Vocea de mag cu spontaneitate și patos este un vuiet de sentimente, implorări, constatări și decepții, amărăciune și imprecăție pe alocuri.

Tulburătoarea lecție de dragoste și devotament este susținută de spiritul sagace, care ne poartă prin hotarele trăirilor sufletești spre a le suprapune rădăcinilor prelungite din adâncul Ardealului până în adâncul Dunării Albastre.

Poeme ale suferinței existențiale, „Florilegiu cu simțiri” emană profunzime și feminitate cu accent pe metaforă, alegorie, obsesii muzicale.

Volumul de o eleganță vibrantă croiește un drum spre ființa plecată, dar și spre inima lectorului ca să-i atragă atenția asupra pierderii ireversibile.

SEMN DE CARTE

Aida VOIVODICIAN CU DRAG, FEMEIA TA

Nu m-asculța de încă te cerșesc...
și iartă-mă, tu omule iubit,
că n-am desăvârșit
a învăța trăire
pe colțuri de lumească sferă,
fără atingere-n iubire.

Câte sfinte mi-au rămas,
da-ți-le-voi, toate, ție
în gând, în cânt, în vis, în poezie...
Tu, numai de-mi arată calea
să mi te aflu printre stele
și...toate câte sfinte mi-au rămas,
iubite, mi le cere!

Mai lasă-mi lacrimile-o vreme!
Să încetez a plânge, rogu-te,
nu-mi cere
cât, încă, orice suflu-mi doare
în fiecare fibră muritoare
din viscere.

Dacă poemul ți-a ajuns,
iubirea mea,
cu prima perseidă
trimite-mi un răspuns!
Cu drag, femeia ta...

(Extras din vol.„Florilegiu cu simțiri"-2021)

LITERATURA DE SERTAR

OASPETELE NOSTRU-CARINA A. IENĂȘEL AMPRENTLE (LIRICE) DIN SUFLETUL CARINEI A. IENĂȘEL

Anton ILICA

”*Avem, cu disperare, nevoie de poezie*”, afirma fizicianul italian, Tonelli, posesor al Premiului Nobel. Fiecare generație a avut problemele ei, mai dramatice ori mai tragice, iar poezia, ca expresie a frumuseții, a devenit o modalitate de supraviețuire într-o lume din ce în ce mai vulnerabilă. Dacă știința, ar fi susținut fizicianul, investighează exterioritatea eului, poezia explorează sufletul omului, dosit într-o infinitate de emoții. Având nevoie disperată de poezie, omul își dobândește dreptul la frumusețe, căci poetul o aduce de pe corzile lirei și o sădește în cuvinte, cu care divinitatea a creat lumea. Fiecare poem e o lume, după cum fiecare cuvânt poetic dă măsura frumosului din noi. Cititori sperați, care avem nevoie de poezie, inscripționăm acest ”cosmos haotic”, în care frumusețea să lasă tulburată de câte o disperare.

Poarta de intrare a cititorului într-o carte este coperta. Grafica și arhitectura acesteia sunt esențe ale stării afective îndosariate în conținutul poemelor. Compartimentate pe nouă secvențe grafice, coperta e dominată de palma colorată a unui copil aplicată pe o foaie albă. Altele secvențe grafice au amprente digitale, iar colțul stânga de jos, mai luminat decât griul mohorât al întregului ansamblu, e simbolul adeneului din care cresc ramuri înfrunzite discret și minuscul. Singurul element optimist e dat de scrierea titlului, ***Amprente pe suflet***, cu alb conturat de o linie roșie subțiată, pe griul rece al amplei porți de intrare în text. ”Ghidul” e prefăta, elaborată de Cătălin Drăgan, care afirmă în chiar prima propoziție un lucru evident pentru un liric: ”*Poeziile Carinei A. Ienășel vorbesc, de la început, despre ea însăși*”. Afirmăția că poezia, ca strigăt, *distorsionează ”imaginea liric”*, întrucât, afirmă Cătălin Drăgan, ”*nu poți scrie poezie dacă nu-ți vine să strigi, fără strigăt cuvintele n-ar putea străbate tărâmul acela frumos, și întins, și rar pe care așa îl numim, poezie*” (sic!). Se pune în concordanță ”**strigătul**” cu ”**expresivitatea vioaie**”, ce pulsează ”*profunzimea gândului și spiritul reflexiv al autoarei*”. Este subliniată ”**viziunea modernistă**” construită în jurul iubirii, ca o rugăciune ori ca un (în)semn de ”**senzualitate cărnoasă**”. Poemele sunt ”*un exercițiu sufletesc de redefinire constantă a propriei dimensiuni intime*”. Sedes de concertul ideatic al poemelor, Cătălin Drăgan deschide cititorului o ușiță, motivându-l să arunce o privire curioasă spre dincolo de amprentele sufletului autoarei, eliberat prin ”strigăt” și ”visare”.

Carina A. Ieșășel, profesor de Limba română în Arad, scrie poezii, pe care le consideră ”**amprente ale sufletului**”. A debutat în volum (2019), iar ulterioarele sale apariții, în reviste ori pe siteuri, confirmă o creștere în maturitatea discursului liric, întreținută de emoționalitatea pe care i-o stârnește o rugăciune în fața unei icoane zugrăvite cu credință. Lectura repetată a volumului ***Amprente pe suflet*** aduce în preajma cititorului mai multe straturi de nostalgie, inoculate cu ademeniri naturiste ori cosmice, precum și cu iubire și doruri. Psalmodiază cu candoare și urcă lirismul până la asemuirea lucrurilor pământești cu corpurile cerești, confecționând alegorii mărețe și impresionist metafizice. Prin păr i ”*se încurcă luna*”, șuvițele-i devin ”*spice selenare*”, iar lacrima și-o șterge ”*cu un colț de cer*”.

Obsesivă pare ideea de ”*inscripție*”, ”*însemn*” - scris adeseori ”*(în)semn*” – ”*semn*” ori ”*amprentă*”. Blaga pomenea de ”**rune**”, semne divine așezate printre muritori (”*Rune, pretutindeni rune/ Cine vă seamănă, cine vă pune*”). Taina care leagă sensurile seriei sinonimice înseamnă altceva decât un simbol încrustat pe ”Carul Mare”, pe ”o creangă de

gorun”, pe ”un cântec”, sau pe ”un nume”, dar și pe ”o zi de luni”, pe ”țărnul mării”, ”la marginea serii”, pe ”un măr” ori surâs, pe somn, timp, dor, copilărie, nisip ori pe ”**ruina unei veri**”. Numeroasele titluri care au în componență cuvintele ”inscripție” ori ”însemn” conduc gândul spre altceva decât un marcaj criptat, poate la ”cântec” ori la ”cuvânt poetizat”. Așa că vom căuta înțelesul poemelor în ”*ampretele din suflet*”ul poetesei, semne invizibile, dar expresivizate prin sentiment cald și calm, liniștit și iubitor, căutând dragostea pierdută, ca ”*o umbră-ntr-un vis*”, răpit de inorogi ori șoimi.

Ampretele PE suflet (nu **DIN**) devin gânduri înaripate de cuvinte zvelte și lămurite, adică poleite cu aur. Fiecare poem e cântecul unei amintiri întreținute de dor, de vis, de credință în iubire, de blândețe și bunătațe. Fiecare din cele poate 70 de poeme comprimă o poveste adusă în cuvânt prin intermediul ”inscripțiilor” amprentate pe suflet. Înhamă la Carul Mare un inorog uitat în veșnicii, cerându-i să-i poarte ”*dorurile-amare cât mai departe, -n negre galaxii!*”. În noaptea asta, undeva, lângă porțile sculptate în dor ca într-un bătrân lemn de tei, *aurora boreală va înhăma ultimul inorog*. Un murg și-adapă visurile-n soare și-n ochii lui de beznă se-ntrevăd *priviri de foc scăpate în ninsoare* dintr-un căpăstru uitat într-un prăpăd. *Pândește Marte la un colț de seară* pe cei ce îmi prefac surâsu-n plâns și îi încuie-n globuri de aramă. ”*Neînșeuat îmi este drumu-n lume și neîmblânzit mi-e pasul pe poteci*”. Un murg și-adapă *visurile-n spume și-aleargă apoi prin valurile reci*. Prin norii denși plonjează-un șoim anume, descoperindu-mi taine fără preț, iar *în galop se pierde printre rune un cal sălbatic cu un vis măreț!* Pătrund din nou, ținându-te de mână, într-un alt ev - al gândului șoptit, știind că *numai când e lună plină se pot deschide porți spre infinit*. Și multe alte meditații despre ”*iubirea prinsă-n fiecă cuvânt*”. ”*Mărgele de-ntuneric strălucesc în noaptea mea*” și-am să *te gust ca pe un vin domnesc, deprins să am mereu ce nu se poate*. Mă trezisem privind cum *luna își îmbracă pijamalele roșcate și se duce la culcare*. Îmi torc pe limbă ispita de a-ți spune că *te-am legat de mine cu-n sărut*.

Frumoase cuvinte se prind în metafore scurtând drumul explicației. Cuvântul scris oprește timpul, pentru că devine statuie. În excesele sale de fericire nostalgică, Carina A. Ienășel vorbește cu cerul, cu dumnezeirea, cu natura, cu sentimentele, venind parcă dintr-o poveste neuitată ca să se mărturisească o imensă bunătațe. Cuvintele poetice baletază în ritmul sufletului îndrăgostit de farmece tâlcuitoare, ascunse în amprente și marcate discret de semne inscripționate. Mărturiile poetesei se înșurubează cu generozitate în sufletul cititorului, chemat să fie martor la arderea cuvintelor în retorta amintirilor refulate. Timpul și însemnele naturii armonizează cu emoțiile, alcătuind o amforă, ca însemn al feminității gracile: ”*Am devenit inventator de vise, / să pot, din nou, la noapte să pătrund / în somnul tău cu dorurile prinse / pe-un portativ fantastic dintr-un gând; (...)/ și câteodată, când dă noaptea-n pârg / și se deschid, spre trei de dimineață, / porți ale vorbelor ascunse-adânc / te-aș asculta, vorbindu-mi, o viață...*” (**Inscripție pe somn**)

Fiecare poem, în ansamblu sau parțial, are cuvinte ce poartă strălucirea împrumutată din metafizica dedată cu lumina taborică, aceea în care Iisus și-a oglindit sufletul înfrigurat. Comparații (”*m-afund ca-ntr-o iubire*”, ”*ca un cânt iberic dus de vânt*”, ”*gândul pare-o scamă de lumină*”), epitetele (”*ape-ncercănate*”, ”*mirosul amăru*”), alegorii (”*a-ncremenit în mine-ntr-o vreme*”), metafore (”*de ce mi-e luna plină prinsă-n gene?*”) și alte figurații poetice alcătuiesc o pânză penelopeană de amăgire a iubirii și de dorință amânată spre împlinire. Descifrarea sufletului prin intermediul poemelor lirice devine o dulce aspirație inscripționată cu liantul aurit al iubirii.

Realitatea are nevoie de imaginație, iar Carina A. Ienășel o hrănește aderând la o ficțiune, încropită din amintiri fisurate, dar însetate de voluptăți. Așteptăm alte cuvinte îngândurate de iubire ale profesoarei – poetese, ca o formă de fericire prin care dă cuvintelor setea de înciorchinare măiestrită într-un poem liric.

OASPETELE NOSTRU

DANIELA GUMAN CONDEIERUL DIASPOREI

Florica R. CÂNDEA

Academicianul Solomon Marcus propune, printre alte Teze, și unele Nevoi umane în ceea ce privește viața în toate fațetele (nevoia de slujire, de supunere, om și omenie, de joc, de îngăduință, de acceptare, de cultură, de îmborsărire, de a da sens, de întrebare și mirare, de identitate s.a). Despre aceasta din urmă, am dori să consemnăm! Pentru că Daniela Gumann, fondator al ASRA Salzburg Austria și al revistei „Condeierul diasporei”, se confundă cu propria identitate (și) în Antologia „Condeierul diasporei” (primele zece numere publicate).

Facem mențiunea că revista „Condeierul diasporei” (sora revistei „Gutenberg”) este o Revistă de cultură și atitudine cu apariție trimestrială și apare sub egida ASRA și UZPR. Prima apariție editorială a fost în luna mai, 2018, sub coordonarea Omului de litere Daniela Gumann și în prezenta Antologie se încheie cu luna iunie 2020.

Ne-am cunoscut la Viena în iunie 2019, atât cu distinsa doamnă, cât și cu interesanta revistă (din care am primit câteva exemplare) și de atunci, drumurile noastre sunt paralele și devin tot mai concrete.

Prezenta Antologie sparge orice tipare (ceea ce noi nu am reușit cu un Almanah Gutenberg la Arad, deoarece Salonul literar Gutenberg le cuprinde pe toate). O Antologie e nu numai o colecție! E mult mai mult. E culoare ! E sublim! E nostim! E cuprins! Adică 425 de pagini. Cu un Sumar de invidiat: Motivația coordonatorului; Cuprinsul celor zece ediții; Index de autori.

Ceea ce este frumusețe în sens metaforic pentru noi, arădenii, este că ne aflăm printre semnatari (Anton Ilica, Nicolae Nicoară Horia, Carina A. Baba, dar și alți prieteni, Teodor Groza Delacodru și regretatul colonel Constantin Avadanei). Materialele noastre sunt cuprinzătoare și se situează între eseuri, recenzii, note, interviuri ori poeme).

Mărturisește autorul fără echivoc: „Orice început este greu, însă, în timp, am reușit să închegăm o echipă redactională de cea mai bună calitate!”: Redactor șef - Daniela Gumann; Lector - Dan Toma Dulciu; Senior editor - Gheorghe Stroia; Redactori - Florica R. Cândea, Anton Ilica, Cătălin Negoită, Constantin Avădanei; Tehnoredactor - Constantin Gumann; Colaboratori externi - Lidia Popa-Italia; Antonela Stoica-Germania; Liliana Popa-România

Se impune să menționăm că la edițiile 3, 4 și 9 coperta a fost realizată de Constanța Abălașei Donoșă. Și ceea ce am spus chiar de la început, se adevărește! Identitatea noastră, ca slujitori pe acest pământ, o face, fiecare, după imbold!

Noi, cei câțiva, dintre sutele de semnatari, am ales condeiul să ne reprezinte! Cât despre Antologie și coordonator am spune atât: Chapeau Bas!

„Ecol stelelor” (Daniela Guman, Editura Pim, Iași, 2021)

Ediția a doua, revăzută și adăugită a Plachetei de versuri cu un titlu incitant „Ecol stelelor” (Daniela Gumann, Editura Pim, Iași, 2021), vine și completează, zestrea de colecție, a scriitorului. Să reținem că acest volum este structurat pe două părți (prima fiind poeme, patruzeci la număr, a doua fiind intitulată „Sonete”, în număr de șaptesprezece).

Ca să urmărim demersul liric al acestei cărți, am stăruit asupra temelor și motivelor, deloc de neocolit.

Cu siguranță, tema unui „Acasă”, îndepărtat, scormone lada amintirilor și năpădesc scrisul: „Îmbătrânit-au merii, perii / și ea cu ei odată a crescut / privește tristă prospere de lut / în amintirile și bucuriile tăcerii” (op. cit. pag. 19). Se învâluie în poeme un vals al anotimpurilor în care frunzele umanizate, înruginiază sentimente tomnatice care inundă ochii plecați de acasă: „Copac îmi e corpul / cu veștede ramuri” (pp. 33). Dar, „Jelind amarul”, vom regăsi suflet de poet, nu corp acum, ci rău nesecat de unde, când perdante, când volante, astfel că „doar vinul / venin pelin”, va salva cupa de amar din suflet: „Mai turnați-mi în pahare / să beau vreau, că sunt setos” (pp. 35). Neîndoios rămâne faptul că mai toate poemele sunt crestate de ideea de patrie și de înstrăinare, de aceea nu trebuie să ne minunăm de plecarea de acasă și regăsirea de sine prin scris: „Un dor de țară mă frământă / apăsător, neobosit și tot mai greu” (pp. 50).

În paralel cu temele din volum, regăsim motive care încercuie stilul deja consacrat al autorului, acela ușor pastelat și cu iz de simbol. Astfel, predomină visul, viața, dorul (prefațând astfel, partea Sonetelor), păcatul, prietenia ș.a. Mărturisește astfel, poetesa: „În mici poeme uneori m-am risipit”, însă „Se trage cortina și ești la final”, două nuanțări ca un Alter Ego poetic sau ce înțelege Eul poetic atunci când își dedublează ființa (sunt simple idei, care cântăresc mult).

Volumul e ca o canastă în care zac mâini care nu cer, ci declamă sorți peste închise / deschise porți. Și care porți devin Ecol printre căzătoare stele (pentru că, în fond, ce este ea, Femeia, decât o stea căzătoare în lanul de nori visători?!)

Chiar titlul este unul prozaic, îmbinând două substantive cu rol personificator. Construcțiile de ordin liric se compun din epitete, metafore, înlănțuiri, asonanțe, consonanțe, care conferă volumului aritmii și tempo-uri cantabile. Peste toate, țese el, păianjenul, ca un fin brodeur de broboade și căinți umane, iată un motiv bine ales, viața ca o pânză cu scame... Dar intervine peste tot o voce!

Vocea artistului care își trece pana de condei peste fundaluri și fundături de idei: „Eu nici măcar la coada cozii / n-am fost lăsată să m-afirm” (pp. 63).

Și totuși, în loc de concluzii... Cartea Danielei Gumann a apărut în condiții grafice excelente și se bucură, între coperte, de „aripioare” care îi conturează opera. Din Caseta tehnică fac parte: Rodica Rodean (redactor de carte); Petronela Angheluță (corector); Conf. univ. dr. Cătălin Negoită (Prefață). Volumul, editat de Asociația Scriitorilor Români din Austria, este completat armonios de Repere biobibliografice și Referințe critice și cuprinde peste optzeci și cinci de pagini. Așadar, și acest volum, ca mai toate celelalte, conturează, pentru Daniela Gumann, profilul de scriitor român contemporan care (se)vindecă (și) prin catrene.

**Daniela Gumann, „Oameni aleși, contemporani cu noi”, Editura UZPR
București, 2020 (volum editat sub egida ASRA)**

În înțelepciunea sa de scriitor ardelean, Ioan Slavici spunea: „Nu pierde din vedere ce și cine ești și fă doar ceea ce se potrivește cu personalitatea ta”. Luând în seamă aceste vorbe de duh, am pornit în lecturarea unui recent volum și care (credem) definește personalitatea umanizată a autorului. Daniela Gumann, „Oameni aleși, contemporani cu noi”, Editura UZPR, București.

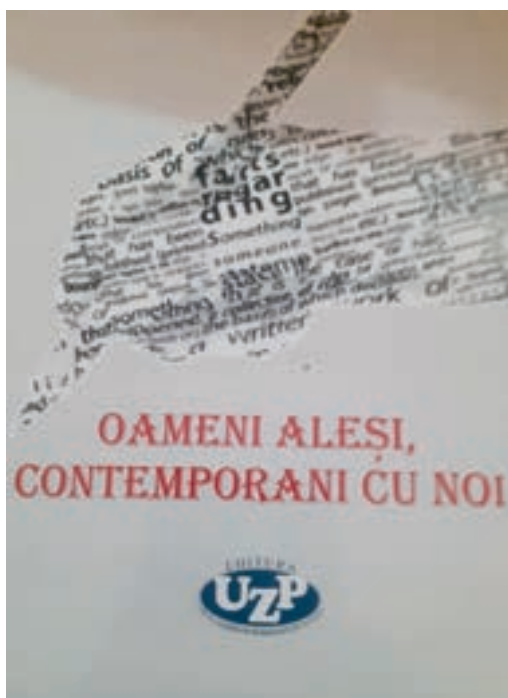
București, 2020 (volum editat sub egida ASRA).

De fapt, ceea ce dorim în aceste înscrisuri este tocmai definirea ori conturarea unui portret de scriitor din diaspora, plecat din inimi moldave spre a-și face un altfel de rost în viață. Un scriitor plurivalent, nu caută onoruri, nici nu bate la porți închise (știm ce spunem)! Însă recentul volum pentru Daniela Gumann (care mai întâi a slujit), care acum se slujește prin scris, vine să completeze panopia ariilor în care și-a muiat penița: proză, poezie, traductologie, eseu etc.

Interviul, ca formă a jurnalismului plin, îi prinde bine unui publicist când știe și are feroarea de a-și alege cu aplomb „mărturisitori”, care în acest volum sunt personaje (fiecare cu viețile lor). Și așa, Daniela Gumann își completează o carte de vizită! Alta! Având ca motto un citat din Molière: „Toți oamenii se aseamănă prin cuvinte / Numai faptele îi deosebesc”, volumul se deschide cu o Introducere motivantă: „Mi-am pregătit cu minuțiozitate fiecare interviu, documentându-mă asupra vieții și performanțelor invitaților la dialog” (...) Așadar, un volum cuprinzător (245 pagini) cu douăzeci și doi de subiecți (din diferite arii profesionale).

Un Epilog este o altfel de concluzie pe care autorul o consideră oportună: „Această carte de interviuri cu personalități românești contemporane vă oferă o perspectivă de ansamblu asupra vieții unor români deosebiți prin faptă și cuvânt.” Iar numele nostru (Florica R. Căndea, Anton Ilica, Constantin Avădanei) este, desigur, o pagină (altfel) de biografie intelectuală.

În concluzie, această carte va deveni un „bine colectiv” (must read) ca un document util pentru cercetători, arhive, biblioteci sau, pur și simplu, lectori inocenți.

OASPETELE NOSTRU-GHEORGHE SCHWARTZ INFINITELE ENIGME ALE LUI GHEORGHE SCHWARTZ

Anton ILICA

Douăsprezece chei ruginite, înșirate pe o sfoară, o mărturie a criticului literar Ioan Holban și o inspirată *Justificare* a autorului întâmpină cititorul volumului *Enigmele infinite* (Editura Junimea, Iași, 2022, 224 pagini). Este a opta vocaliză (sau prima), această în Do Major, după altele în game minore/ majore, cu bemoli, toate având titlul format din cuvinte de opt litere. *Jurnalul pandemic* (2021), *Enervant* (2020), *Cuvântul cotidian* (2019), *Jocurile trecerii* (2018), *Hârțiile oficiale* (2017), *Justiția suverană* (2016) și *Hotarele istorice* (2015). Abia terminase marele (și impunătorul) roman *Cei o sută* (2013). Imediat începe să vocalizeze în alt proiect, zice autorul, ca exercițiu pentru un alt roman. În anul următor (2014) publică *Enigmele infinite*, vocalize în *Do major* (2014), apoi, opt ani la rând, publică câte un volum, un fel de exerciții "muzicale", narative, pe care însuși le explică: *la fel ca un instrumentist obligat la sute de ore de game spre a putea rămâne în formă, la fel ca un sportiv obligat la sute de ore de antrenament pentru a putea spera la un randament adecvat în competiție, la fel și scriitorul depune ore multe de exerciții înainte de a plonja în marele roman*. Exercițiile *liber alese*, antrenamentele de întreținere sunt *inegale*, în funcție de dispoziția scriitorului. Și a cititorului, care nu trebuie să aibă pretenția (și exigența) unei scriituri înzestrată cu strălucirea și fastul dintr-un concert public. Sunt texte, ar spune autorul, elaborate în halatul tras peste pijama, având menirea de a întreține condiția prozodică pentru un nou proiect de *anduranță*. E momentul de relaxare, se ironizează autorul, între două romane: **primul** scris în peste 25 de ani și ivit în raftul bibliotecilor de 11 volume. Prezintă evoluția umanității în râvna acesteia spre nemurire, prin intermediul celor o sută de personaje; **al doilea** ar urma după ce vocalizele îi oferă suficient exercițiu pentru marele spectacol al creației depline. Prin urmare, *Vocalizele* ar fi doar un refugiu emoțional în scrisul ce așteaptă o nouă maturitate pentru un alt amplu roman.

În așteptarea speranței în încropirea noului roman, *Vocalizele* sunt ele însele fragmente dintr-un roman *postmodernist*, putând fi convertite în promisiune, prin punerea textelor într-o rânduială prozodică. Citind toate cele opt *vocalize*, am rămas cu credința că, puse într-o anumită ordine și legate măiestrit prin caracteristicile notorii ale narativității, acestea alcătuiesc schema romanului promis. Exercițiile de scriere devin fapte de *anduranță*, iar "frumoasa farsă" a autorului are șanse să devină un roman ultramodernist prin stil și trufie.

Din 2014, când a început *Vocalizele*, cu *Enigmele infinite* (vocalize în Do major), până în 2022, când încheie seria vocalizelor, cu *Enigmele infinite* (vocalize în Do major), au trecut opt ani, iar cifra opt este un fel de mascotă obsedantă a scriitorului.

Volumul recent cuprinde 199 de texte - enigme, ultima intitulată *Pentru cine scrie Julius Zimberlan?* Imi iau îngăduința de a lăsa gândul să speculeze că Julius Zimberlan e o copie a autorului, așa cum el s-ar închipui ca personaj în propria sa *enigmă veșnică*, căci fiecare om e o întrebare, care așteaptă un *răspuns repetat*: *Julius Zimberlan (pe care unii îl admiră că a ajuns la vârsta senectuții, iar alții socotesc că ar fi ajuns la vârsta senilității) șede în fotoliul său favorit* (p. 221). Citește și scrie. Repetă lectura raportului despre cititorii din Biblioteca Națională, care arată că *din 28.267 de cititori, 28.107 n-au parcurs nici un rând scris de J. Z, 26.998 nici n-au*

auzit vreodată de autorul Julius Zimberlan și doar 57 au citit până la capăt un volum al lui Julius Zimberlan. Ironic, afirmă cu amărăciune ironică: *să ai șazeci de cititori nici nu e o cifră atât de mică*. Citatul ascunde amărăciunea oricărui scriitor, care sesizează împrușinarea cititorilor și subțierea aderenței acestora la lectura cărților, care pierd tot mai mult ”prestigiul” și ”clientela”.

Cartea începe cu o enigmă existențială, o enigmă pentru eternitate. Din fotoliul său, Julius Zimberlan nu putea distinge un obiect (intrus) printre cărțile din raftul trei al bibliotecii sale: *Hotărî să se scoale în picioare și să se apropie de raft, dar tocmai atunci suferi infarctul acela fatal... În sferele infinite și nelimitate de timp, aceasta i-a rămas singura problemă nerezolvată: ce s-a aflat pe raftul al treilea al bibliotecii sale*. Celelalte scurte seducătoare poeme sunt enigme ce așteaptă rezolvarea ori măcar întrebarea.

Afirmând mai sus că **Vocalizele** ar - putea - fi componente ale unui roman promis, vom identifica unele caracteristici ale acestuia. În primul rând, romanul se încropește din cioburi narative, iar liantul dintre acestea e personajul, adeseori incert, aerat, fără identitate și lipsit de misiune. Julius Zimberlan e un zombi, un ins grotesc, plângându-se de permanente dureri de dinți ori de sciatică, având ca preocupare de bază să studieze (și clarifice) enigma întâietății oului sau găinii. Absurditatea atitudinilor derivă din absurditatea *enigmelor*; bizare, șocante, arbitrare. Linia narativă e imaginară, iar efortul cititorului de a-i da de capăt e risipă de inspirație. Personajele, care sunt, au nume exotice inventate, folosesc discursuri ilogice, se exprimă stereotipic, repetitiv, mecanic și nu se regăsesc în vreun conflict nici măcar cu propriile fapte.

Autorul folosește un limbaj ironic, contradictoriu, repetitiv, cu sensuri amplificate în ecouri neregulate și contradictorii. Zeflemitor și încărcat de umor de esență bergsoniană (I. Holban). Exemplul de mai jos devine argument: *Un câine a văzut un câine. Care a văzut un câine. Care a văzut un câine... Câinele s-a întrebat câți câini au fost de față... De atunci, când vedeți câini rămași profund pe gânduri, să știți că la această problemă cugetă*. Julius Zimberlan era un pic obraznic, pistruiat și cu ochelari, apoi devine neascultător, un adolescent cu capul în nori, tânăr promițător, pistruiat și miop, ca, în final, să ajungă un mare ratat, iar lumea așteaptă să se sinucidă din plictiseală. Toată această biografie se comprimă într-o singură pagină. Plagiatul este veșnic, iar JZ, fiind acuzat de furt intelectual și de limbaj, dovedi un plagiat după alt plagiat, ajungând ca opinia publică să-l simpatizeze pentru capacitatea sa de a enunța idei cu alte cuvinte. Ș.a.m.d.

Enigmele infinite - vocalize în Do major sunt nebunii admirabile, în aventura sufletului omenesc de a descoperi mediocritate și ratarea, superficialitatea și manipularea emotivă. Scrisul lui Gheorghe Schwartz e sursă de desfătare, o fastuoasă, dar ironică sărbătoare lexicală, prin care răspândește caligrafia unei condiții umane mistificate de diletanți. **Vocalize** ar putea deveni titlul noul său roman, așteptat - conform promisiunii - să răspândească un stil de proză absurdă. Cele 45 de romane ale lui Gheorghe Schwartz îi conferă o poziție de frunte în ierarhia prozei române contemporane, iar opt dintre acestea îi deschide calea spre marea literatură universală.

Filiala Arad UZPR

Ioan BIRIȘ

Filiala „Ioan Slavici” Arad a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, sub coordonarea Laviniei Betea și a lui Vasile Filip, tocmai a publicat un volum intitulat *Jurnaliști arădeni – selfie*, Editura Gutenberg Univers, Arad, 2022. Inițiativa este cât se poate de interesantă, particula englezească „selfie” din titlu sugerând că jurnaliștii își spun povestea proprie, se prezintă așa cum se văd ei, asumând subiectivitatea propriului „ego” în vecinătate cu cerința de adevăr. Ca psiholog de meserie, Lavinia Betea le cere jurnaliștilor să-și spună „poveștile de viață”, povești – se înțelege – colorate afectiv, mizând totuși, metodologic, pe „adevărul narativ”. O încercare nu prea ușoară, dar Lavinia Betea vine în ajutorul colegilor cu un „crochiu de interviu”, ceea ce va asigura, până la urmă, o anumită unitate a mărturisirilor după reperele anamnezei copilăriei și adolescenței, după educația generală și profesională, după „fractura istorică” din 1989, vizând în mod subliniat răspunsurile la întrebarea dacă ziaristul a ales această profesie sau a ajuns întâmplător la ea.

Meserie extrem de discutabilă, hulită de unii și înălțată de alții, nu putem însă uita că viața modernă este de neconceput fără gazetărie, chiar dacă un filosof precum Kirkegaard îndemna la „împușcarea jurnaliștilor”! Căci dacă ții la demnitatea umană, la caracterul nobil – cu cerința de a nu minți, a nu înșela și a nu face compromisuri –, atunci cu greu vei putea găsi, oriunde în lume, un ziarist „nobil”. Poate cel mai teribil critic al limbajului, ziarist și el vreo 30 de ani, e vorba de Fritz Mauthner, exprima în urmă cu peste un secol un crud adevăr, adevărul lui, când spunea că este adânc dezgustat de „comerțul mincinos” pe care jurnalistica îl face cu vorbele, decidând să se retragă în singurătate.

Dar ce poți să faci când, încă din vechime, semnele (iar cuvintele sunt cele mai la îndemână semne) au coborât din înălțimile aureolate în praful din agora? Sunt oameni care fac o pasiune pentru folosirea cuvintelor, nu doar pentru nevoile comunicării, ci și pentru justiție, pentru adevăr, ori pentru exprimarea eului, pur și simplu. „Luați-vă după cuvinte! – ar fi spus șiretul poet din vechime, el știind bine că acestea, cuvintele, pot avea o față luminoasă, benefică, dar și una întunecată, diabolică. Or, cuvintele sunt arma jurnalistului, cum amintește și un mărturisitor din această carte...

Poveștile din carte ne arată și entuziasm, dar și trăiri mai puțin dorite, de la caz la caz. Fiind ordonate alfabetic, volumul începe cu povestea Laviniei Betea, care, retrospectiv, ne spune că a „trăit un succes al eșecurilor”, deși ea face parte din categoria celor care au ales să urmeze școala și meseria de jurnalist. E vorba de un anumit succes, totuși, pentru că eșecurile au fost compensate prin satisfacerea curiozității cognitive față de viața reală, practica documentării jurnalistice fiind între puținele care pot sluji acestei curiozități. Însă chiar și în cazul în care ești o fire rebelă, creativă și visătoare, cum se autodescrie Lucia Bibarț, va trebui să accepți până la urmă (inclusiv în granițele largi ale libertății de după 1989) că „gazetăria nu e literatură” (lucru învățat de Lucia Bibarț, la un moment dat, de la mai experimentatul Mircea Contraș).

Ceea ce nu înseamnă că ziaristii cu fire mai poetică nu își folosesc darul și în povestea proprie, așa cum face și Floare Cândea, iubitoare de scrisul frumos și de cuvântările alese. Un îndemn către gândire critică și analize reale vine apoi de la Emil Chirilă, fost coleg de

promoție cu Ion Cristoiu și Cornel Nistorescu, cu articole pe la Echinox și Familia, dar și la alte reviste, deplângând mediocritatea și kitsch-ul din presa zilelor noastre.

O poveste fermecătoare, nu doar prin conținutul succulent, ci și prin forma ei, este aceea a lui Vasile Filip. Vasile și-a dorit foarte mult să urmeze Facultatea de jurnalism și să ajungă ziarist, trecând peste toate hopurile până ajungi membru de partid (înainte de 1989), dar și peste acelea care presupuneau să ai origine de „clasă muncitoare”. Știind că în calitate de intelectual sau de funcționar șansele de a accede la mult râvnita facultate de jurnalism erau foarte mici, printr-un foarte ingenios mecanism de „cerere și ofertă”, Vasile află că în numai șase luni de zile (cu frecvență de o zi pe săptămână la un liceu de construcții) se poate obține un certificat care atestă că te-ai convertit în „clasă muncitoare”, iar porțile admiterii se deschid fără altă bătaie de cap.

Cu un umor neîntrecut ne povestește drumul său către jurnalism cel care s-a „născut o singură dată”, după cum își amintește, Gheorghe Hodrea, absolvent de teologie, dar și maestru al scrisului satiric în dialect crișan. Iar Anton Ilica, deși s-a limitat mereu la un statut de ziarist-colaborator, mărturisește că, după ce a „încercat ratările în filosofie, presă, poezie, sport, apicultură și viticultură”, a devenit „un harnic și hrăpăreț cititor”. Virgil Jireghie, la rândul lui, zgârcit cu vorbele în povestea din volum, se prezintă ca un iubitor de-o viață a artei fotografice și un fin om de cultură (studiind în tinerețe geografia, dar și arta teatrală și de film).

Un exemplu dintre cei care nu s-au gândit să ajungă ziariști este povestea lui Tristan Mihața, care se întrebă dacă se justifică sau nu o facultate de jurnalism. Căci, după părerea sa, e vorba de har, ai sau nu ai har să comunici corect și ușor în limba în care scrii sau vorbești. Și, ca să-și întărească spusele, amintește de o întâmplare cu tâlc din experiența lui Mihail Sadoveanu, ajuns prin anii cincizeci din trecutul secol, între funcțiile pe care le avea, și în aceea de șef al Școlii de literatură. Întrebat fiind câți din acea școală vor ieși scriitori, maestrul Sadoveanu răspunde senin că vor ieși atâția câți au intrat, sugerând că școala aia se face degeaba, adică ori ești scriitor când intri în ea, ori nu ești!

Inginerii Alexandru Moș și Viorel Muscă, ale căror povești urmează în volum, vin să confirme cele spuse mai sus, dovedind prin activitatea lor de mulți ani în sfera presei că pentru a ajunge un jurnalist de succes nu ai neapărat nevoie de studii de jurnalism. Presimțind parcă o tendință a zilelor noastre, Carmen Neamțu (cu studii filologice și de comunicare) va atrage atenția că prin procesul de „democratizare a scrisului”, proces al cărui martori suntem în anii din urmă, „orice posesor de facebook se crede jurnalist”, profesia alunecând în derizoriu. Totuși, sub multe aspecte, cum este și tehnica filmării din jurnalismul de știri, meseria de jurnalist nu e chiar la îndemâna oricui, așa cum rezultă și din povestea lui Vasile Obșitoș, dar și din aceea a lui Dorin Ocneriu (militar de carieră), căruia experimentatul Ioan Iercan îi atrăsese atenția că jurnalismul e o meserie în care nu sunt admise greșelile de gramatică.

Cu toate că și-a dorit mult o carieră de jurnalist și a ajuns să practice la nivel internațional, Dani Rockhoff, cu studii de filologie și multiple lecturi literare, pătrunzând în sfera axiologicului, își exprimă crezul că ziarul obișnuit (cel pentru care trudește zilnic gazetarul) nu poate aspira decât cel mult la statutul de „slugă semidoctă față de Doamna Carte”. Iar Vasile Sărăndan (alias Vasile de Zărand), cu un umor fin, mărturisește că tocmai când ajunsese și el la obiectivul jinduit, de a fi angajat la ziar, jurnalul pe care îl slujea a fost vândut la străini cu „păduchi cu tot”. Și asta se întâmpla după ce fusese multă vreme „apatrid și paznic de noapte la Cimitirul Pomenirea”! Chiar și așa, pentru gazetarii mai tineri, cum este și cazul lui Daniel Scridon, jurnalismul rămâne un „crez”, pentru Nelu Scripciuc o „pasiune”, iar pentru Lucian Șerban o „vocație”.

Din pasiune s-a apucat de gazetărie și Doru Sinaci, care, în povestea sa, subliniază că două sunt pasiunile profesionale din viața lui: istoria și jurnalismul. Și le-a îmbinat înțelept, făcând un doctorat în istorie pe tema „Discursul politic în perioada tribunismului arădean”, reliefând activitatea marilor ziariști și oameni de cultură din presa arădeană, aflată la început de secol douăzeci pe primul loc în spațiul transilvan, ziariști și oameni politici care au făcut din Arad capitala politică a Marii Uniri.

O anumită candoare însoțește povestea lui Emil Șimăndan, ziarist cu state vechi de plată, om care și-a dorit enorm să ajungă redactor în vremea de dinainte cu mulți ani de 1989, ducându-se la conducerea ziarului de partid de la Arad cu o „cerere de angajare”. A înțeles cam greu că acolo nu se mergea cu „cerere”! Și Ștefan Tabuia și-a dorit să fie ziarist, dar înainte de a ajunge la Facultatea de jurnalism fusese trimis de fabrica unde lucra tocmai în Cuba, de unde s-a întors cu o experiență de neuitat. A trecut prin toate etapele activității de la ziar, afirmându-se și ca jurnalist talentat, dar și în calitate de manager.

Oarecum din întâmplare a ajuns un jurnalist cunoscut Simion Todoca, mărturisind că s-a prezentat la concurs la presiunile unui profesor de filosofie, dar s-a dovedit a fi ziarist cu har. Ioan Weisl, aflat și el sub semnul întâmplării, părăsește la un moment dat ingineria, devenind un jurnalist pasionat și cunoscut nu doar la nivel local, ci și la nivel național, fiind corespondent regional, de-a lungul anilor, la mai multe publicații centrale.

La sfârșit, dar nu cel din urmă, își spune povestea Dorel Zăvoianu. Om cu multă experiență politică și de viață, a dat dovadă în multe situații dificile de verticalitate și hotărâre. Acest comportament l-a caracterizat și în calitate de jurnalist, precum și în funcțiile de conducere de dinainte și

de după 1989, luând decizii cântărite și bine întemeiate. Față de unele comportamente alunecoase, cum se mai pot vedea uneori și între ziariști cu prestații de dinainte de 1989, Dorel Zăvoianu se pronunță ferm: „O spun deschis, fără ipocrizie: noi cei care am intrat în presă am știut de la început că lucrăm la un ziar de partid...”. Iar experiența de viață îi permite să încheie: „În concluzie, pot să afirm că am trăit spectacolul vieții care nu este dat oricui. M-am născut într-o dictatură, în plin război, am trăit copilăria, adolescența, tinerețea și prima parte a maturității, într-o altă dictatură, ca în plină maturitate să apuc vremurile «democrației noastre originale»”.

Poveștile celor din carte sunt frumoase și îl atrag pe cititor, atât prin stilul lor jurnalistice, de reportaj, unele chiar apropiate de genul literar, cât mai ales prin experiențele de viață ale celor care scriu, drumul acestora către jurnalism și, apoi, în spațiul variat al presei arădene de-a lungul anilor, fiind tot atâtea biografii și destine.

NU E UȘOR SĂ FII REVISTĂ

Valeriu ILICA

Întrebat mai deunăzi de un cunoscut consumator de literatură în legătură cu Salonul Gutenberg, i-am răspuns numaidecât: E vesel în formă și serios în fond. În fond, și pe fond. Despre revista cu același nume, interlocutorul meu cunoștea mai multe. Chiar... mult mai multe. Știa, bunăoară, că tocmai împlinise 50 de apariții. Dar, și că membrii fondatori, colaboratorii fideli și cititorii conștanți au ținut să marcheze momentul. Și, l-au marcat. Așa cum se cuvine. Ca cititor vechi și avizat – e bine să se știe – a vorbit despre „gazetă” frumos și pe-ndelete. Concret, curtenitor, așa zice, și la obiect. Cu subiect și predicat. Dacă am reținut exact, cu accent pe câteva coordonate, prezența satului românesc în paginile revistei fiind una dintre ele. La fel, datinile, tradițiile și obiceiurile, biserica și credința străbună, trecutul și istoria Aradului au fost remarcate și apreciate în cuvinte meșteșugite și-n comentarii de conținut. De asemenea, aducerea în prim plan a memoriei unor foști intelectuali de marcă ai orașului, o găsea lăudabilă și inspirată, de vreme ce „Aradul a avut întotdeauna și dintotdeauna oameni demni, de vrednică și pioasă aducere - aminte. Oameni cu greutate. De cuvânt și de ispravă. Absolut admirabili.

Ascultându-l atent și cu interes, mă întrebam nedumerit: Domnule! Țta, dacă mă provoacă, eu, la o adică, așa mai avea ceva de adăugat? Multe – mi-am zis, încurajându-mă. Multe, ca întotdeauna, dar, neapărat, că un alt pilon de susținere al revistei, pe lângă cei enumerați deja de meticolosul cititor, este Poezia. Poezia – Doamna. După părerea mea, număr de număr, poezia ocupă locul, poziția și demnitatea de Primă - Doamnă. E normal. Și e foarte bine, pentru că trăim vremuri cu mare trebuință de poezie. Iar, prin grija celor care o alcătuiesc, se promovează o poezie nouă și de calitate. O poezie a calmului, a echilibrului și a temperanței. A trăirilor frumoase și profunde. Sincere și adevărate. O poezie discretă, distinsă și delicată. Proaspătă și bine structurată. N-are dantelării stilistice inutile. Nici înflorituri gratuite, agresive ori de prisos. Din contră, e o poezie curată. Fără CO₂. Și fără derapaje. Multe sunt o autobiografie lirică. Un dialog cu sine, cu lumea și cu timpul. E o poezie care se distinge și se recomandă prin culoare, prin farmec și parfum. Una peste alta, este o poezie a lucidității. Degajă optimism și încredere, voință și reprezentare. Feminitate, dăruire și sentiment matern. Căldură și candoare. E – dacă vreți – o poezie cu intrare separată. Se lasă scrisă doar în camera din față. Se încadrează în rigorile standard și confirmă teza unui mare poet german: *Poezia e un templu al pudorii*.

Închei cu o mărturisire. Referindu-se adesea la personajul principal (și preferat!) din romanul său, Doamna Bovary, stilatul și sensibilul Flaubert constata irevocabil și invariabil: *Nu e ușor să fii femeie!* Concluzia creatorului enigmaticei Emma – pertinentă, profundă și universal valabilă – este la fel de adevărată și în cazul unei reviste. Știu asta doar cei care o alcătuiesc. Știu, simt, dar o și savurează. Număr de număr. De la paginare, până la difuzare.

ACASĂ...

Iuliana PINTEA

Unde acasă?!

Acolo... unde așteptat fiind, ți se deschide ușa și cineva îți preia gândurile așternute pe hârtie spre a fi tipărite și apoi publicate.

Acolo, în Salonul unde ești așteptat ca să vezi, să-ți revezi chipurile dragi cu inimile calde, deschise pentru a împărtăși idei, pentru a savura cafeaua care nicăieri nu are un gust mai bun decât cel dat de domnul Marin.

Acolo, unde întâmirile au izul fiecărui anotimp.

Printre cuvinte străbate ba mireasma ierburilor crude și a pomilor înveșmâțați în haina alb-rozie, ba adierea ușoară a vântului strecurat printre razele soarelui dogoritor de vară, ba iz încărcat de ruginiul frunzelor și de struguri tămâioși, pentru ca la final să se purifice în căderea fulgilor de nea.

Acolo... e o familie și în acea familie sunt găzduiți cei ce vorbesc despre oameni și locuri, despre cimitire și morminte, despre monumente glăsuind de plecații la oaste, despre pământul muncit și apărat de „Măria Sa Țăranul, dacul coborât de pe Columnă” (considerat cu atâta venerație de un adevărat maestru ce „vede cu ochiul liber”), despre tradiții, obiceiuri, despre iubire, dor și vis, despre cărți scrise de adulți sau de o copilă rămasă cu sufletul „Pe strada jucăriilor pierdute”, despre expedițiile celor doi, Șosetuță și Andrei, la Polul Nord, sau... povești adevărate.

Acel „acolo”, acel „acasă” poartă un nume – **GUTENBERG**.

E „**GUTENBERG**” cu nobila-i menire, aceea a tipografiei ce a învins aproape optzeci de decenii. E „**GUTENBERG**” SALONUL, „Unicul Salon din Arad cu iz de dragoste literară” care a împlinit un deceniu. În acest Salon se adună „**Familia – părinți, copiii și prieteni dragi**”.

PĂRINȚII, după normele actuale, se prezintă simplu:

- **PĂRINTE I – GUTENBERG**, cel care marchează așa numita „eră Gutenberg”.
- **PĂRINTE II – DOAMNA GUTENBERG**, Floarea de Macea care l-a iubit și îl iubește la nebunie pe D-l Gutenberg.

COPIII:

- **PRIMUL – „FOAIE CULTURALĂ ARĂDEANĂ”.**
- **ALDOILEA – „REVISTA GUTENBERG”.**

Acest al doilea copil este tare mândru de realizările lui. **GUTY**, după cum este alintat, a ajuns la 50 de ediții.

- **PRIETENI** – peste 2600 de semnatori locali, naționali și internaționali..

Dar pe d-l Ioan Faur și pe cei ce îl slujesc pe **GUTY** unde să-i așezi dacă nu în **FAMILIA GUTENBERG?!** Și cum într-o familie greu îl duce **PĂRINTELE II, D-na GUTENBERG**, mamei lui **GUTY**, cu recunoștința cuvenită, îi facem plecăciune sărutându-i mâinile de bună, iubitoare, neîntrecută mamă.

Îi urăm putere de muncă, răbdare cu copiii și prietenii lor, ani rodnici și mărire!

EA este capul familiei GUTENBERG.

D-I GUTENBERG este fericit, nu se simte eclipsat, fiindcă EA, doar EA, **PĂRINTELE II**, emană razele spre a-i aureola chipul.

Acasă... Unde acasă?! La Tipografia GUTENBERG, La SALONUL GUTENBERG.

TERAPIA FEUERSTEIN – POSIBILITATE DE DEZVOLTARE A LIMBAJULUI

Dana DUGHİ

„Mulți copii sunt lăsați în urmă, nu pentru că ar putea avea dificultăți specifice de învățare, ci pentru că nu au fost niciodată învățați cum să învețe.” Reuven Feuerstein

Cine este Reuven Feuerstein?

Este psiholog român de naționalitate israeliană și o personalitate marcantă în domeniul studiilor asupra dezvoltării cognitive. S-a născut în Botoșani, în data de 21 august 1921, a studiat la București, Geneva și Sorbona. S-a stabilit în Israel, Ierusalim, unde a trăit până în 29 aprilie 2014.

Noutatea și originalitatea Metodei Feuerstein

Este fondatorul Institutului Feuerstein din Ierusalim și cel care a creat **Teoria Învățării Mediate** pe care a operaționalizat-o în **Programul de Îmbogățire Instrumentală**. Prof. Feuerstein a probat în Israel o metodă nouă de stimulare a „minții și inimii”, fapt apreciat astăzi în multe state ale lumii. Recuperarea mentală a devenit o profesie cu obiective, instrumente, termene și rezultate cuantificabile. **Metoda Feuerstein** este un instrument educațional esențial pentru copii, dar și pentru adulți. Având la bază concepția că inteligența este dinamică și flexibilă, că orice ființă umană este capabilă să își modifice structura cognitivă și că poate fi ajutat să realizeze acest lucru prin procesul medierii. Mediarea implică o tehnică clară, cu etape precise, cu instrumente de recuperare sau de dezvoltare treptată a funcțiilor cognitive și în același timp stimulează afectiv prin descoperirea de către subiect a legăturii dintre funcția cognitivă și rolul ei în viața cotidiană.

Obiectivele metodei sunt:

Potențarea capacitățile de învățare autonomă și de autoînvățare pentru a nu mai avea nevoie de ghidare din exterior; Deblocarea potențialul copilului, dezvoltă deprinderi de interacțiune socială, sprijină copilul pentru a reflecta și a deveni conștient de procesele cognitive pe care le activează atunci când se confruntă cu o problemă sau o situație nouă;

Conștientizarea de către copil a ceea ce știe deja, a traseului pe care este capabil să-l parcurgă, ajutându-l să-și utilizeze în mod optim competențele sale. Este singura metodă de mediere a învățării, copiii primesc instrumente și „învață cum să învețe”, mai exact care sunt etapele necesare atunci când au de realizat o sarcină – de orice natură ar fi ea!

Beneficiile programului de Învățare Mediată Feuerstein

Dezvoltă gândirea abstractă prin organizarea eficientă a informației;

Independență în gândire – învață cum să învețe astfel încât să nu mai fie dependenți de ajutorul extern;

Învățare eficientă – dezvoltă un algoritm de rezolvare a problemelor;

Dezvoltă abilitățile cognitive: memorie, atenție, raționament;

Optimizează adaptarea și dezvoltă auto-motivarea: reduce frica în fața unui lucru nou și complex, crește sentimentul de competență și stima de sine.

Inteligența se poate învăța

Profesorul Reuven Feuerstein a demonstrat faptul că inteligența se poate învăța, copilul este ajutat să dobândească flexibilitatea mintală necesară confruntării cu

obstacolele unei lumi fără certitudini: capacitatea atenției; proprietatea limbajului; gândirea logică și simbolică; forța creativă; conștiința amintirii; dorința de a căuta.

Obiectivele intervenției

Obiectivul intervenției educative nu este de a furniza copilului cunoștințe sau abilități noi, ci acela de a potența capacitățile de învățare autonomă și de autoînvățare.

La nivel practic se urmăresc două obiective:

a) sprijinirea elevului pentru a reflecta și a deveni conștient de procesele cognitive pe care le activează atunci când trebuie să rezolve o problemă;

b) însușirea unei metodologii precise de învățare și a unui algoritm de rezolvare a problemelor care să-i permită elevului să depășească cu succes situațiile problematice noi și neprevăzute.

În loc de concluzie

“Tendința unui organism de a se modifica pe sine însuși când se confruntă cu nevoi de adaptare care creează un raport între diferite contexte de viață. Inteligența este o energie caracterizată prin plasticitate.” (Reuven Feuerstein).

Livia CIUPAV

vrei acasă
au rămas în urmă
ursulețul cățelul bunica
tata a încuiat ușa
cheia e bine păzită
(tata e nemuritor)

SEMN DE CARTE

ai șase ani trebuie să fugi
vine bau-baul vine întunericul
tata se întoarce să lupte
dacă lui nu-i e frică
nu-ți este nici ție
nu îndrăznești să te uiți înapoi

cu degetul în aer
desenezi explozii stângace
sau poate artificii
mama te grăbește te ceartă
nu plângi decât mai târziu
când străina (cu părul alb ca bunica)
îți oferă o bomboană

Ioana CRIȘAN
ALTE MERIDIANE

Mi-ai urcat în minte
Într-o dimineață
Cum urca nisipul
În clepsidră
Până o eclipsează.

Tu erai lemnul, eu eram focul,
Tu erai cerul, eu – telescopul,
Tu erai pomul, eu – pământul,
Tu erai marea, eu – văzduhul.

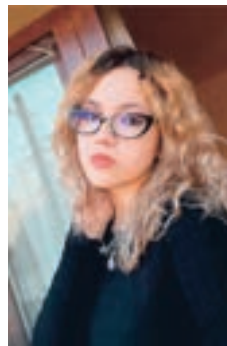
Ne-am încrucișat
Ca niște păsări călătoare
Și ne-am despărțit
Oglindindu-ne în zare.

Te-am cunoscut
Câteva momente,
Ți-am simțit penele
Tinere și violente,
Ți-am prins privirea
Ș-în ea iubirea.

Dar mie noaptea
Îmi era destinație,
Iar ție ziua
Plină de grație
Ți-a fost chemarea,
Părăsindu-mi cărarea.

Mi-ai coborât din minte
Într-o seară
Cum coboară luna
Spre răsărit:
E-adevărat că "m-ai iubit"?

Brigitte TODORAN
TRANDAFIRI ROȘII

Petală cu petală ca visele se spulberă,
Și se prefac încet...în spini
Dezamăgire, prin minte-mi fulgeră,
Și se transformă în venin.

Tulpina rigidă, corpu-mi înlocuiește,
Petalele fine ...gândurile mele,
Frunzele devin speranțe,
Iar spinii...vorbele tale.

Dar, ce se întâmplă, atunci când
Frunzele n-o să mai fie,
Se ofilesc și se fac scrum
Și spinii veșnici vor învinge?

Eu mă voi pierde în ceața deasă
Și tu vei pleca departe
Împreună cu a noastră iubire arzătoare
Și pe veci, ea se va pierde.

Autrice: Carina A. Ienășel
Traduzione e addatare in lingua italiana:
Daniela Forcoș

CANZONE

Scivolo nella tua anima come l'acqua sotterranea,
sconosciuto a nessuno, in silenzio, spargendo ogni frammento di te,
diventando una fontana di acqua potabile su un cuore vuoto,
buono solo per dissetarsi in una giornata estiva...
sarai pieno di me senza sapere da quando, da dove,
senza nemmeno sapere almeno che sono lì
scoprendomi per caso quando uscirò da un ricordo banale come una pioggia d'agosto...
Apparirò davanti a te, esortandoti a guardare il tuo viso tra le mie onde,
mentre lavi i tuoi occhi assonnati,
per rinfrescare le guance, le tue labbra e la tua anima.
L'anima con tutti i ventuno grammi, che fanno quanto un mondo intero...
Rimpiangerai per te, per me, vorrai chiudere un attimo gli occhi,
tanto per scappare, scomparire, ragazza morgana, nel deserto della tua anima.
Ma ahimè, l'anima non esiste più, da quando ho allungato le tele della nostalgia,
fino al confine del tuo cielo.

CÂNTEC

Mă strecor în sufletul tău ca o apă freatică prin pământ,
neștiută de nimeni, liniștit, împânzind fiecare frântură din tine,
devenind izvor cu apă de băut pe inima goală,
numai bună de potolit setea zilei de vară...
vei fi plin de mine, fără să știi de când, de unde,
fără să știi măcar că sunt acolo,
descoperindu-mă accidental când îți voi țâșni dintr-o amintire
banală ca o ploaie de august...
îți voi apărea înaintea, îndemnându-te să îți privești chipul
în undele mele, să îți speli ochii de ațipire,
să îți răcorești obrazul, buzele și sufletul,
sufletul cu toate cele 21 de grame ale sale, care fac cât lumea-ntreagă...
îți va fi ciudă pe tine, pe mine, vei dori să închizi ochii pentru o clipă,
atât cât să dispar, fată morgana, în deșertul sufletului tău,
dar, vai, acesta nu mai există de pe timpul în care mi-am întins pânzele dorului
până la hotarele cerului tău...

**ȘOSETUȚĂ ȘI ANDREI – AVENTURI IMAGINARE...
SPUSE-N VREMEA DE CULCARE (FRANȚA)**

Carina A. BABA

E de la sine înțeles că orice pici găsește soluții inedite de a amâna cât mai mult momentul în care mama stinge lumina în cameră și rostește înspăimântătoarea propoziție: „E vremea de culcare!”. Atunci, în mintea picicului apar fel de fel de gânduri, de idei, de conexiuni... își aduce aminte că mama a spus odată, demult, că îi plac poveștile, dar, vai!, nu își mai amintește nici un cuvânt din lecturile mamei, de parcă ar fi venit cineva și i-ar fi luat toate poveștile din creier și le-ar fi dus departe, unde nici nu visezi... Totuși, noaptea e neagră, ochișorii nu vor sub nicio formă să se lase prinși în mrejele somnului, iar mama trebuie convinsă să nu stingă, încă, lumina.

Deodată... ochii picicului cad pe acvariul din care o țestoasă îi ținea ison: nici ea nu iubea întunericul, nici ea nu voia să doarmă... apa era călduță, numai bună de înot. Și, încet, încet, cei doi prieteni au înțeles, tacit, că singura soluție salvatoare e să îi spună mamei de aventurile lor extraordinare, de care au avut parte în acea zi.

Se făcea, a început picicul, că am urcat, împreună cu Șosetuță, într-un avion mare, mare, cât un bloc de mare. Erau mulți oameni înăuntru, astfel că nu ne-a fost greu să ne ascundem printre scaunele de oțel. (Mami, știi că oțelul e foarte rezistent? E cel mai rezistent! Nu se rupe niciodată!!) Șosetuță era ascunsă sub bluza mea, numai ochișorii i se vedeau. Stătea cuminte acolo, fiindcă știa că broscuțele țestoase nu au voie să zboare cu avionul. E periculos pentru ele, fiindcă nu au aripi și, dacă vor cădea din avion, praful se va alege de ele. Când am ajuns, continuă Andrei, în Franța (Știi că Franța are un steag cu trei culori? Nu e ca al nostru, în loc de galben e cu alb...), am coborât din avion și am luat-o la fugă. Timpul era urât, că ploua. Picccc. Picccc. Picccc. Așa ploua!, spuse Andrei, imitând ploaia. Șosetuței i-a venit ideea să ne ascundem în Turnul Eiffel, fiindcă era aproape. Era extraordinar de mare. Ajungea la nori, atâta era de mare. Ne-am ascuns în turn și am început să urcăm scările. Erau multe, foarte multe scări. Șosetuță nu prea avea chef să urce și mi-a spus că a avut o idee proastă și că era mai bine dacă am fi căutat un râu, un lac sau măcar o baltă... în care să se bălăcească. Am știut că i se face dor de acvariul ei cu scoici și cu pietricele... și mie mi s-a făcut dor de tine, mami, dar trebuia să ajung în vârful turnului, să văd peisajul. De la etajul trei nu se văd prea multe lucruri... de acolo, însă... Am luat-o pe Șosetuță pe umăr și am pornit. Am urcat și am urcat până nu am mai putut. Îmi era dor să mă iei în brațe și să urci tu cu mine. Atunci, eu aș fi putut să mă concentrez la Șosetuță și... să n-o pierd prin Paris. Era vai de ea! O broscuță singură și flământă în orașul acela mare... și nici măcar nu știa să vorbească în limba franceză. Dar nu puteam să vin acasă fără Șosetuță. Cum să mă uit la acvariul ei, dacă ea nu era în acvariu? Am început să o caut... am găsit-o cu greu: tremura de frică, într-un colț al Turnului Eiffel. S-a bucurat foarte tare când m-a văzut. Știi cât? Ca de la Pământ la Soare! Atâta s-a bucurat!, spuse Andrei și își desfăcu brațele ca și cum ar fi putut să cuprindă distanța de la Pământ la Soare....

Desigur, mama nu a mai aflat cum au ajuns cei doi acasă, fiindcă somnul învinse, iar Andrei uită să își mai termine povestea... ori poate că încă habar nu avea cum se vor întoarce acasă și căuta, cu ochișorii închiși, vreo soluție...

Adina LĂPĂDUȘ MATEI
M-AM RUGAT

Azi m-am rugat la toamnă
să mă transforme-n vin,
să-ți curg prin vene,
până când vântul
îți va scrijeli pe suflet
sărutul meu
din frunza ruginie.
Poate atunci,
mă vei împleti prin crengi
din visuri,
mă vei gusta
din mere coapte,
mă vei striga-ntr-un ecou
de șoapte,
dăruindu-mi iar iubirea.
Azi m-am rugat la toamnă
și i-am cerut,
din ploile-mi neplânse,
s-aprindă trandafiri,
ca-n jarul lor,
să mistuim,
pierduți,
păcatul nostru-n asfințit de vară.
Și-mbrățișați de bruma,
ce de-acum se-așterne,
uitând că aripile ni s-au frânt,
să retrăim, atunci,
din vis, nebuni,
dorința noastră, veche,
închisă-n dorul
lacrimii ce doare.

Vasile Dan MARCHIȘ
NU AJUNG CUVINTELE

Nu ajunge gramatica pentru a etala în cuvinte
sărăcia pe care o inimă
și-o definește prin sânge, pulsând...
Sunt mesagerul sărăciei
pe care o etalez în regim de pantomimă
în gesturi, semne, suspine,
cum vântul în crengile goale ale copacului.
Tăcerea absolută o dețin copacii
Ei nu rostesc un murmur de durere
nici pentru ultima frunză ce cade
de aceea gramatica
nu se poate împlini prin viu grai.
Nu ajung cuvintele pentru a defini concret
durerea tăcută a lumii...
Sărăcia nu poate fi definită în context fizic, chimic
ori biologic
ci o redau în gânduri, în context astronomic
precum spațiul.
Să se poată concepe o temă în toată amploarea
despre sărăcia noastră a tuturor
aceasta a fost ridicată la rang de Cosmos.
La privighetorile și mierlele înfăptuite
să definească sărăcia cântând
ziua și noaptea,
membrii unui ansamblu folcloric
n-au fredonat nimic un timp
ci doar s-au mirat..
Acum orchestra le imită
perfecționând și împlinind folclorul,
definind astfel prin cântec ce nu au avut...

VINDECAREA

Andreea Lorena STOICA

Pentru acest număr de revistă am ales să vorbesc despre unul dintre cele mai ignorate subiecte pe care le putem întâlni și trăi la maxim în fiecare zi a vieții noastre cotidiene. Noi, suntem acei oameni care trăim în cea mai rapidă și schimbătoare eră încă de la începutul istoriei, astfel că avem tendința să uităm importanța uneia dintre cele mai sensibile etape din viața noastră, fie că aceasta are să fie repetitivă pe parcursul vieții datorită anumitor situații, fie că nu.

Vindecarea este procesul vital care ne formează ca oameni de mâine, însă prea puțini sunt cei ce înțeleg sau își aduc aminte de acest fapt. Tindem a o lua ca pe o verigă slabă și crezând astfel că problemele și situațiile grele se vor rezolva de la sine prin purtarea măștii impasibile a ignoranței, fără ca aceasta să fie străpunsă de nicio urmă de vulnerabilitate, uităm să mai fim oameni în adevăratul sens al cuvântului.

O poveste care se repetă la infinit, în speranța unui sfârșit care se va schimba fără intervenția autorului, însă uiăm cu desăvârșire că propria persoană este autorul ce ține în mână condeiul propriilor file de poveste.

Precum am menționat și în propria carte „Dincolo de măști”, „Când ajungi să te cunoști cu adevărat, când faci pace cu dorințele tale interioare, te vei redescoperi complet.”, astfel haideți să ne dăm timp pentru a ne înțelege pe deplin, pentru a fi vulnerabili și pentru a ne cicatriza durerile.

Trebuie să ne vindecăm, să ne înfruntăm rănilor pentru a ne lăsa să ne deschidem din nou lumii, pentru a putea în sfârșit să simțim culorile vieții și să facem diferența între oameni și măști. Putem lua ca pe un exemplu situația actuală a mapamondului, unde vulnerabilitatea este flancată de masca ignoranței, a cruzimii și a orgoliului, unde nu mai este vorba demult de un conflict dintre oameni, ci unul despre măști și purtat între acestea.

Priviți dincolo de măști, ascultați și ascultați-vă, lasați-vă masca deoparte pentru a lăsa loc nuanțelor vii ale vieții să preia controlul, condeiul vieții să vă fie pensula celui mai frumos tablou al sufletului, căci numai astfel putem să rămânem oameni.

MANIPULAȚI DE NOI ÎNȘINE ÎN MINTEA NOASTRĂ

Raul Pavel PETCUȚ

Intersecția dintre martie și aprilie. O altă zi. Cu gândul într-o parte, apoi în alta, întind instantaneu mâna și iau telefonul. Trebuie să mă mențin în trend, deci, în următoarele minute voi naviga pe Facebook. Și căutarea începe.... trec câteva secunde și nimic ce să impresioneze, să capteze atenția, să deschidă apetitul. Dar nu mă las și continui.

Dintr-o dată, mi-am amintit că astăzi în cancelariile școlilor din România nu se discuta altceva decât despre „bomba” aruncată de responsabilii educației. Cadru didactic, timp liber, Facebook, nu poți face altceva decât să dai o căutare pe grupurile profesorilor. Și începem lectura. Desigur că cerneala nu s-a așezat pe noul ordin, iar Metodologia, logic, încă nu a apărut, în schimb curg valuri, valuri comentariile „atotștiutorilor” dintre noi. „Nu e bine!”, „Catastrofă”, „Rușine”, „Desființați școala”... deh, ca românul nu-i nici unul. El nu trebuie să analizeze sau să compare. Nu are nevoie de a vedea în profunzime, nu trebuie să citească cuvânt cu cuvânt sau printre rânduri. Pentru că el știe. Tot! Și dacă a sa analiză izvorăște în urma informațiilor primite de la un coleg care le știe de la soția prietenului, ce le-a auzit de la taximetrist în drumul spre locul de muncă.

Așadar, noua propunere este un fel de Ucraina atacată de Rusia. Știe românul ce știe. Cataclismă, cutremur, motiv de emigrare. Mă ridic, beau un pahar cu apă și bineînțeles că revin la comentarii, întrebându-mă „Cine a murit?”, „Ce s-a întâmplat?”, „De ce se va desființa școala?”, „De ce nu mai avem niciun viitor?” și citind comentariile de pe grupurile profesorilor de pe „cea ce dacă nu ai, nu ești”, adică Facebook, aflu că prima mare problemă este numărul prea mare de vacanțe și numărul prea mic al zilelor de școală. Îmi încurcă privirea, zâmbind în același timp, apoi închizând ochii îmi spun: „cinci vacanțe? Waw, ce mult!

Într-adevăr au dreptate unii dintre noi. Cum să le dăm atât de mult timp liber copiilor de 7, 10, 12 ani sau adolescenților de 15, 16. Mult, prea mult frate, bătaie de joc!” Dar îmi revin repede, pentru că unda lui Einstein mă lovește. Și la o scurtă analiză, până în zece secunde, îmi dau seama că de fapt, spre exemplu, față de anul școlar 2020-2021, în această propunere, pentru că deocamdată e doar o propunere, elevii vor avea cu doar fix 1 zi mai multă vacanță, exceptând cea de vară. Brusc îmi vine o întrebare „unde e catastrofa?”. Eh, în timp ce îmi dau seama că nu mai e cazul să caut răspunsul pentru că îl voi afla pe Facebook, o voce venită parcă din vazduh începe să cânte duios: „Manipulați de noi înșine în mintea noastră.... la, la, la, la....” dar noi le știm pe toate.

Apoi, „înterupem cursurile”, „intercalăm școala cu vacanța”, „îi derutăm pe elevii”. Citesc și nu-mi vine să cred, ba chiar spre surprinderea mea, parcă, parcă încep să mă enervez un pic. Și cu fiecare secundă ce trece, mai mult. Și dintr-o dată, încep a le spune: „Măi, atotștiutorilor, chiar nu vă pasă că de la jumătatea lui septembrie, până la

finalul lui decembrie, copiii de 12-13 ani nu au pauză deloc? Anul acesta, spre exemplu, de la început de ianuarie, până la mijloc de aprilie. Bașca pagini întregi de învățat la toate materiile, referate peste referate, activități extracurriculare, olimpiade și concursuri școlare”... nah, nu contează. Noi înainte de a citi bine o propunere știm că nu e bună. Sigur că da, chiar și propunerea de a nu mai susține elevii teze reprezintă o prăpastie ce adâncește desăvârșirea tinerilor de astăzi, în opinia atotștiutorilor. De parcă munca de zi cu zi a elevului, evaluarea continuă, notele din catalog nu sunt suficiente. Mai trebuie una și încă una. Nu se prezintă argumente, nici nu e nevoie. Important e să primim like-uri fără a ști de ce și pentru ce. Avem păreri preconcepute, nu există dubii, suntem tari în afirmații fără echivoc cu privire la sintagma „modul”.

Mai contează că poate nu știm ce înseamnă? Și totuși, printre sutele de mesaje negative, un nene tânăr încerca să riposteze spunând ceva de testele PISA, modelul nordic, timp pentru copilărie, etc. Ce a urmat la acest comentariu? O, nu, chiar nu e cazul!

Cenaclul Lucian Emandi Pecica a aniversat 12 ani de activitate

Totul a fost poezie...

S-a întâmplat...sâmbătă, 26 martie, în săptămâna în care am aniversat, pe lângă cei 12 ani de activitate ai cenaclului, și Ziua Mondială a Poeziei, la o zi după Gala Jubileu Gutenberg!

Poezie a fost totul...și în intervențiile rostite și în cele cântate. Au participat membrii Cenaclului Lucian Emandi și Corul Liceului Teoretic Gheorghe Lazar Pecica.

Am fost împreună, după îndelungă așteptare, în vreme de restriște, dar încărcăți de emoție și dor. Au fost cu noi spectatori din Ucraina, în trecere prin orasul nostru, siliți să-si părăsească țara, în pribegie vremelnică. I-am primit cu sufletele deschise și i-am încurajat, cu speranța că se vor reîntoarce cât mai curând la casele lor.

Ați fost și voi, dragii noștri susținători, colaboratori, cu sufletele deschise, să ne încărcăm cu speranțe, nădejde în mai bine. Mulțumim, pentru aplauze, pentru cuvinte, pentru flori, pentru bucuria izvorâtă din momentele de sinceritate...

Am cunoscut oameni minunați, prezenți întâia oară la noi, purtători ai cântecului durut, ai folkului autentic, născut pe plaiurile noastre, interpretat impecabil! Mulțumim, Nicolae Doboș și Grigore Ureche (Trupa Arhaic)! Ne-am încărcat cu poezie de calitate, cu tot ce ne lipsea de o vreme! Ați fost, sunteți, minunați!

Mulțumim d-lui primar Petru Antal, d-lui viceprimar Miodrag Stanoiov, d-lui director Daniel Toth, d-lui consilier Vasile Chifor, d-lui prof. univ.dr.Anton Ilica însoțit de soția d-lui,d-na prof. Delia, premiatei Nataliei Micalona, d-lui Mircea Irimescu!

Mulțumim celor care ați fost cu noi fizic și celor care au fost cu noi cu gândul!

Mulțumim sponsorilor noștri din întreaga perioadă de 12 ani!

Mulțumim Radio Televiziunea Pecica și Pecica News!

Ne-a fost atât de dor! Pe curând!

Eugenia Pete,

Director al Casei de Cultură,,Doru Ioan Petescu“Pecica

Smaranda KAFKA

Femeia se simțea pierdută.

Pe de o parte, avea de-a face cu o comunitate nouă, a căror reguli adevărate, urmate de băștinași, erau bine ascunse desubtul celor oficiale care se afișau. Lumea de aici avea obiceiuri vechi, bătute-n piatră. Obiceiuri care nu numai că-i erau necunoscute, dar care nici nu se lăsau ușor cunoscute.

Pe de altă parte, diferențele dintre ei și localnici apăreau evidente, la fiecare pas. Fie pentru ei. Fie pentru autohtoni. Se șocau reciproc, unii pe ceilalți. Și asta, a simțit-o clar din prima lună. Iar pățania a rămas notorie.

Într-o zi, și-au invitat vecinii de peste drum, la un pahar de vorbă. Doreau să-i cunoască mai bine. Să încerce să se apropie de ei. Așa că s-au pregătit frumos pentru primirea lor. Și ea, și soțul ei, s-au îmbrăcat așa cum știau că se cade să faci, atunci când primești pentru prima dată, un musafir la tine, în casă. Anda a ales un costumăș subțirel, de mătăasă albastră cu flori albe. Un deux pieces [un costumăș] obișnuit, nu foarte elegant, dar plăcut la vedere și la purtat. Soțul ei a luat o cămașă de in cu mâneci scurte și un blug deschis la culoare. Nimic extravagant, dar care totuși, gândeau ei, erau alese cu bun simț.

Vecinii au apărut zâmbitori, îmbrăcați în pantaloni scurți și maieuri. În picioare aveau Thongs [papuci de plastic] iar pe cap, amândoi, purtau o Akubra.

Pălăria Akubra, purtată cu mândrie de Lithgow-eni, era o pălărie făcută din piele de iepure, prelucrată într-un proces lung. Pentru cine nu știe, Akubra este zenitul australianului autentic. Este o pălărie unică, care pe lângă faptul că are viață lungă, e și foarte rezistentă. Căci face față la orice vicisitudine. La ploaie, la grindină, la furtuni de nisip sau la excesiva căldură australiană zile când arșița soarelui amenință toată suflarea.

Cu alte cuvinte Akubra, nu numai că este sinonimă cu Australian Outback, imensitatea deșertică din centrul Australiei, dar în același timp, ea îți arată ce fel de om este cel care o poartă. Într-un cuvânt definește caracterul australianului. Un om dârș, luptător, hotărât să învingă toate greutățile vieții.

Cu Akubra pe cap, se punea punctul pe „i”.

Pentru vecinii Russel și Diane, Akubra era nu numai un simbol, dar și o prelungire firească a ființei lor. Cu ea pe cap, era destul. Restul nu conta. Ținuta pe care o aveau venind pentru prima dată în casa vecinilor, li se părea firească. Ba mai mult, parcă dorind să accentueze felul casual în care veneau în vizită, vecinii mai și aduceau cu nonșalanță în mână, un Pack [o cutie de carton cu 6 sticle de bere].

Primul gând care i-a trecut Andei prin cap a fost: Țștia vin în vizită, de parcă ar merge la picnic, pe plajă.

Curios însă, oamenii i-au plăcut din primul moment. Poate pentru că nu au reacționat în mod vizibil, la engleza stălcită, vorbită de ei. Poate pentru că aveau privirea deschisă. Curată. Poate pentru că zâmbetul care le întovărășea vorba, era prietenos. Nu își mai aduce aminte de ce, dar Russel și Diane i-au plăcut din prima clipă.

I-a invitat în curtea din spatele casei [backyard] unde pregătiseră pentru ei, un BBQ [grătar].

Cum pentru a ajunge din stradă în curte, se trecea prin casă, Russel a avut ocazia să se oprească o fracțiune de secundă și să arunce o privire în biroul deschis spre coridor. Pereții erau acoperiți de sus până jos cu diplomele amândouă, aduse de acasă. Anda îl văzu pe vecin că zâmbește în colțul buzelor și îl auzi că spune cu un ton glumeț ironic:

-Cu atâtea diplome puse pe pereți, nici nu mai trebuie să vă zugrăviți casa.

-Ha?

Pe moment, nu a știut cum să reacționeze. Apoi a zâmbit dulce acrișor, ca orice gazdă care e musai [trebuie] să rămână amabilă, indiferent de ce-i spun musafirii și i-a invitat grațios la umbra gazeoului din mijlocul curții.

La început discuția a decurs normal. Erau politicoși. Și unii, și ceilalți. Așa cum se face la o primă vizită. Asta până la un moment dat, când Anda extinzându-și curtoazia, l-a întrebat pe vecinul Russel, cum e lucrul în mină. Dacă nu-i este greu să muncească în ture. Atâta doar că întrebarea ei a sunat cam aiurea.

-It is difficult working in Shit? Voia probabil să-l întrebe,

-Is it dangerous working Underground?, sau Is Shift Work hard?

Lăsând la o parte, engleza ei de baltă, a încurcat și cuvintele. În loc de Shift a spus Shit. Adică nu l-a întrebat pe bietul om, dacă-i este greu să lucreze în mină, în ture. Ci l-a întrebat dacă-i este greu să muncească în rahat.

La care, vecinul Russel s-a oprit din vorbă. Arăta confuz. O clipă, s-a uitat la ea, fix. Apoi a priceput ce vrea străina asta să-i zică. Și că femeia nu voise intenționat să-l jignească. Limba engleză era de vină, bat-o norocul! [Lost in translation!]

O scânteie ironică i-a luminat pupila. Mucalit din fire, a dat să îi răspundă cu ceva pe măsură. O privire de-a nevestisii îl opri însă scurt. Se stăpâni cât putu și păstrându-și totuși o expresie șugubeață pe față, i-a răspuns:

-Why is shift working so Damn Hard? God knows. Honestly, well, is not easy. I'm in shit, most of the time!

Adică, a recunoscut bietul om, că lucrul în mină nu e ușor și că mai tot timpul este în c..at! După care, nu s-a mai putut stăpâni. A izbucnit într-o cascadă de hohote de râs. După el, și soția lui.

Pentru o clipă, gazdele s-au simțit prost, dar ce să facă? Au râs și ei. Atmosfera s-a destins. Momentul neplăcut fusese depășit frumos, grație inteligenței și umorului care-l caracteriza pe vecinul lor. S-au despărțit prieteni. E drept, Russel și Diane nu îi înlocuiau pe cei lăsați acasă, dar pentru o clipă, s-au simțit bine.

La puțin timp după pățania asta, o altă întâmplare i-a pus față în față cu alți vecini. Cei din vârful dealului. Oamenii, italieni de origine, își construiseră conform tradiției de acasă, din Sicilia, o cădire mare cu colonade și statui, care domina de sus, tot Cul-de-sac [stradă semicirculară închisă] unde locuiau și ei.

În acea zi de pomină, stăpâna casei, Maria, urma să plece în oraș să mai facă niște cumpărături pentru masa de Crăciun. O voia perfectă căci invitasese tot clanul la ei, la cină. Cum își uitase portmoneul în casă, s-a întors să și-l ia, lăsându-și fiul singur, în mașină:

-Luciano, să fii cuminte! Da?, a apucat ea să zică și a fugit în casă, după bani.

-Va bene mamma, a încuviințat cel mic, dând din cap că a înțeles. Și că o va aștepta cumințel în mașină. Dar cum a intrat femeia în casă, băiețelul a trecut iute pe scaunul șoferului, a învârtit cheia de contact și a pornit motorul.

Nu știi cum se face că deși abia de șase anișori, piciorușul i-a atins pedala de accelerație și Jeep-ul a luat-o la vale, în țipetele lui înspăimântate. Scăpată de sub control, mașina a prins viteză sub privirile neputincioase ale celor de pe stradă. Mai un pic și de-acum amenința să intre în șosea. În calea ei, mai stătea doar o clădire. Casa lor.

Bolidul a izbit-o puternic. Din bucătărie unde stăteau la masă, au auzit o lovitură groaznică. Și apoi, au văzut cum sub unda de șoc, pereții tremură și se mișcă orizontal.

Auzind țipetele copilului, Maria a ieșit din casă, să vadă ce se întâmplă. A rămas ca sub hipnoză pe trepte, asistând împietrită la tragedia ce se desfășura în fața ochilor ei înnebuniți de groază.

Iar ei? Izbiți din plin și-au zis în primul moment că e cutremur:

-Afară! Repede!

-Dumnezeule mare!!! Și cutremure avem în Australia???

Auziseră de toate. Și de păianjeni, și de șerpi, și de rechini, și de crocodili, dar cutremure? În Australia? Nu. Nu auziseră. Nu citiseră. Oricum, nu aveau timp de stat pe gânduri.

-Afară, toți!

Între timp, mașina încetinise. Nu suficient însă, ca să rămână total fără putere. Căci sub impact, pereții de regip de la două camere s-au prăbușit complet, iar Jeep-ul a traversat locuința fără nicio problemă, oprindu-se tocmai în peretele sufrageriei.

La auzul izbiturii, vecinii au ieșit toți, afară, în stradă. Unii aveau în mână ghirlande de Crăciun. Alții, scule pentru montarea bradului. Fiecare cum fusese luat prin surprindere de la lucrul ce-l făcea prin casă. Nu era cutremur. Har Domnului! Era, însă un accident. Și încă unul provocat de un copil mic.

Anda și soțul ei, vai și amar de ei! Nu aveau făcută Asigurarea pe casă! Semnaseră Contractul de cumpărare, abia cu o zi înainte. Dar ce mai conta acum? Nu aveau timp să se gândească la așa ceva. Pe primul plan, era copilul!!! Au alergat și ei ca și ceilalți la mașina care se oprise cu botul turtit, în peretele sufrageriei.

-Trăiește?, se auzi o voce.

-Da, da, au auzit că zice unul.

Au răsuflat ușurați. Cel puțin, măcar atât.

Sub șocul izbiturii, Luciano stătea nemișcat.

După o clipă, a deschis ochii. A realizat ce-a făcut și a început să plângă. La început, încet. Apoi, mai tare. Tot mai tare.

Vecinul Tony nu pierdu vremea. S-a repezit la Jeep. A smuls portiera din țâțâni și cu multă blândețe, neașteptată din partea unui asemenea uriaș, a scos băiețelul afară din mașină. În mâinile lui, Luciano, speriat, țipa de acum ca din gură de șarpe. Vecinul îl pipăi să vadă dacă e întreg. Da, era! Printr-o minune, copilul scăpase nevătămat.

Maică-sa a ajuns și ea, la mașină. Nu mai avea suflu în piept. S-a repezit la Luciano. L-a luat în brațe. Nu știa ce să-i facă. Să-l certe? Să-l liniștească? Să-l aline? Să-l bată? Dar mama, tot mamă! A început să-l mângâie. L-a acoperit cu sărutări, ștergându-i obrazii-i scâldați în lacrimi.

Oamenii au respirat ușurați. Anda și-a făcut cruce. Asta le mai lipsea! Casa, ca și casa. Dar, dacă copilul pătea ceva, atuncea sigur, da' sigur, nu ar mai fi stat în ea!

Ei, dar până la urmă, în tot răul, a fost și un bine. Căci Francisco, tatăl băiețelului, constructor de meserie, și-a adus trupa de băieți și în trei zile le-a reparat toți pereții. Ba mai mult, s-a oferit să facă în plus toate schimbările pe care și le doreau ei, la casă. Omul nu a vrut în ruptul capului să primească niciun dolar pentru lucrări.

Și nu numai el s-a purtat frumos. Dar și întreaga lui familie, cu bunici, unchi și mătuși, toți au fost drăguți cu ei și au sărit să-i ajute. Fiecare cum a putut. Cu lucrul la casă. Cu scule. Chiar și cu mâncare. Iar de Crăciun, că tot era primul lor Crăciun în Australia, au primit cadouri de la toți. Iar din partea mamei Tereza, șefa clanului sicilian ce se nimerise să fie chiar la Nonna del Bambino [bunica băiețelului], a venit un tânăr cu o ladă de bere, un cozonac imens, un curcan rumenit și o cutie mare, plină cu Mango. Nu știau săracii oameni, pe de o parte cum să se scuze, și pe de alta, cum să le arate cât sunt de fericiți, că puiuțul lor a scăpat viu, fără nici o vânătaie.

-L-a salvat îngerul lui păzitor, spunea Coana Tereza.

-Se vede că vecinii sunt oameni buni, ziceau părinții.

-Da. Îi iubește Dumnezeu, repeta Nonna.

-A avut noroc! Prietenii.

-Bine că nu a pățit nimeni, nimic! Vecinii.

C-o fi fost una, c-o fi fost alta, nu mai conta. Nu aveau timp de supărare.

Venea Crăciunul. Sărbătoarea în care trebuiau să ierte păcatele și să intre cu sufletul liniștit și curat într-o viață nouă.

Veneau sărbătorile. Venea perioada concediilor. Timpul de distracții. De odihnă. Și multe, multe zile libere.

SEMN DE CARTE

Nicolae Nicoară HORIA POEZIA ȘI MIROSUL DE PÂINE...

În fiecare seară adorm
Cu mirosul de pâine
În gând,
Cu mirosul de pâine
Lângă sufletul
Meu...
Dimineața mă trezesc,
Odihnit și flămând,
În cuvântul
Trimis de Dumnezeu!
Mirosul de pâine,

Sfânt și curat,
Mi-a rămas din pruncie,
Ca un legământ
Dintre adevărul ei
Și veșnicie.
Și versurile mele,
De care mi-e cugetul
Plin,
Poartă în ele
Mirosul de pâine,
Divin...

SALON-SPAȚII DE LOCUIRE ȘI DIASPORA

LEGENDA BANULUI FĂRĂ PERECHE

Iuliu Cezar STURZA

A fost odată, pe vremea când caii nărăvași trăgeau lumea după ei în galopul lor...

...Un mare cavaler, un războinic ce a băgat spaima în turci, care atunci când îi auzeau numele dădeau bir cu fugiți, aruncând la pământ săbii și stindarde, dând bice bidiviilor până la Stambul. Un ostaș care i-a făcut pe toți semenii săi să-l privească cu uimire pentru slava brațelor și precizia ochilor. Și numai dragostea a reușit să-l șteargă din mintea celor mulți.

Nimeni nu-i știe începutul. Unii spun că a ieșit de undeva dintr-un sat de răzeși prăduit de tătari, lăsând acolo mamă și tată ca tribut de sânge. Alții spun că a venit de peste mări, copil din flori a unui marinar de prin Italia. Sau că se trage din stirpea unui boier ce a visat să ia tronul Țării Românești, dar a fost trădat de ai săi, care s-au bucurat văzându-l tras în țepă.

Lumea a dat ochi cu el în focul bătăliei, pe câmpul blestemat de la Nicopol. În învălmașeala de coifuri despicate și scuturi frânte, s-a văzut silueta zveltă a unui călare pe cal, trăgând cu arcul și scăpând viața lui vodă. A plecat îndată de acolo, luând un paloș și alergând o altă trupă de turci speriați de moarte. Întorși pe celălalt mal al Dunării, domnul l-a chemat la el și i-a cerut un nume. I-a spus că n-are, și toată lumea-i spune Făt, din cauza buclelor bălaie și chipului de prunc.

Vodă l-a plăcut și l-a luat pe lângă el. L-a dus la curte și l-a dat pe mâna unor dascăli bucuroși să cunoască un astfel de războinic îndârjit. În puțini ani a fost numit căpitan și a fost trimis oriunde era războiul greu și se cerea vitejie. A trecut și dincolo în Țara Ungurească unde a fost plăcut curtenilor și cavalerilor străini. A jurat să fie vasalul prințului de Roka, un domn cu pretenții.

În slujba lui lua parte la atacuri iuți și înfierbântate dincolo de hotarele creștinătății. Odată a ajuns până aproape de Sofia turcită și a făcut să bată clopotele a speranță. Dar într-altă dată, la întoarcerea dintr-o campanie, trupa sa a fost hărțuită de turci zile întregi. Prin munții și văile Serbiei au căutat să scape cu fața curată și să ajungă înapoi acasă pentru a aduce mulțumire bunului Dumnezeu. Cu greu și mare viclenie a întors puterea turcilor contra lor și a pus mâna pe cei scăpați cu viață din ambuscadă.

Mare le-a fost mirarea când au dat jos coiful de pe chipul mândru al căpeteniei păgâne. Căci acela ascundea părul lung al unei fecioare. Făt a ascultat-o îndelung pe Ay, căci acesta îi era numele. Născută tătăroaică pe malurile Euxinului, răpită și dusă cu forța în sarai, l-a jughănit pe pașă, așa că au făcut-o ienicer. N-a iubit nimic altceva decât lupta și avea o poftă nesătulă de a da foc lumii.

Cu cât zilele până la castel se lungeau, s-a dovedit că între cei doi războinici căliți, s-a născut o altfel de dragoste. Făt a poruncit bandei să o ia pe o cale lăturalnică pentru a mai fura timp alături de cea care l-a dovedit. Inima îi deveni nărăvașă și i se

aruncă la genunchi cerându-i mâna. Dar repede își dădu seama că el era cavaler și viața era predată crucii, iar măritișul cu o păgână era de nespus.

Ajuns la castelul prințului Roka a primit laude peste laude. Faima lui Ay era cunoscută, chiar dacă nimeni nu zărise sub coiful cumplitului războinic otoman. Moartea ei ar fi însemnat o mare biruință pentru creștinătate. Dar Făt a mijlocit în fața prințului pentru viața ei, un trofeu și o smerire a mândriei turcești.

Roka a luat aminte la vorbele vasalului său și i-a promis viața ei. I-a spus și despre gândurile sale de a-l înălța pe Făt mai sus. Voia să-l cheme la sfat pe Mircea-vodă și să-i spuie acestuia să-l pună ca ban al Severinului. Era o onoare pe măsura vitejiei și demnității sale.

Făt a coborât în Țara Românească și a rămas la sfat prelung cu vodă. Era fericit că putea să țină piept păgânilor alături de cel care l-a înălțat din pământ. Dar inima îi rămăsese încă la castelul unde viețuia iubirea lui. Cerea mereu vești, de la cei ce călătoreau înspre Țara Ungurească, dar puțini se întorceau la el să-i vorbească.

Unul, negustorul Miron din Deva, l-a luat deoparte și i-a tălmăcit adevărul. Cum prințul Roka își călcă jurământul onoarei și o ținea pe Ay ca curtezană a sa, pe lângă soția sa cea bună și credincioasă. Făt căzu pe gânduri. Nu putea permite asta, dar dacă ar veni cu oaste la poarta suzeranului său, și-ar pierde titlul și onoarea.

Zilele s-au scurs în ritm de melc până când Făt, călare și alături de o bandă din cei credincioși până la moarte a fugit peste hotare și s-a înființat la poarta castelului pus pe-o coamă de deal. L-au atacat ca zăpăciții, băgând spaima în castelanii care repede au deschis porțile. O regăsi pe Ay și plecară cu toții cât vedeau cu ochii.

La întoarcerea lui Roka, înnebunit de furie a dat poruncă să-l urmărească pe cavalerul nelegiuit. Deși în inimă se temeau de vitejia lui Făt, aceștia s-au supus plecând la drum. Undeva, în inima pusteii, cele două trupe s-au ciocnit. Făt și Roka s-au duelat, prințul dându-și suflarea de sabia supusului său. Apoi și-au văzut de drum înainte.

Dar într-o zi fără noroc când se plimbau prin târgul Timișorii, Făt și Ay s-au despărțit doar pentru o clipă, el căutând să-și vândă spada bună, ca să aibă ce mânca tovarășii săi. Întors cu punga plină de galbeni și-a găsit căpitanii, dar luna lui dispăruse. Disperat a străbătut târgul patru zile fără odihnă, strigând-o și plângând cu disperare.

Legenda mai spune că din când în când în satele prăfuite din țări creștine sau păgâne apare un călăreț cu bărbă sură, ochi pierduți și-ntreabă dacă n-au văzut o femeie la fel de iute ca plânsul și frumoasă ca ziua curată, mergând apoi mai departe, vrând să rădă destinului în nas și să-și găsească inima furată...

PROZĂ SCURTĂ

Laurian LODOABĂ

Colonia de cărămidă

Un cartier liniștit nu departe de centrul orașului, cu alei largi prăfuite sub soarele necruțător de iulie. Casele aranjate, după moda germană, cu grădini în față, pline de verdeață, arată și astăzi trainice și decente. Undeva la periferie era vama, marcată de un podeț, sub care șiroia pârâul Cernabora, afluent al râului Timiș.

Timișul despărțea orașul în două etnii, una germană, și una română. De la vamă, în partea dreaptă, începea un cartier a căror locuitori lucrau la fabrica de cărămidă a fostului magnat Muschong, ajuns cel mai potent milionar din urbea natală, înainte de cel de-al doilea război mondial. Casele muncitorilor cărămidari, erau înșiruite de-o parte și de alta a drumului principal. Erau construite pe un singur nivel, netencuite, aliniate ca vagoanele unui tren de marfă.

Adevăratele condiții de trai în acest peisaj monocolor, erau absolut dezgustătoare.

Oamenii trebuiau să trăiască în bucătărie, cu pardoseala din cărămidă arsă, iar copii într-o cămăruță în continuarea acestei bucătării. Toaleta, era o improvizatie din lemn, la capătul șirului de locuințe. Singura distracție a acestor locuitori era birtul, pe aceeași parte cu fabrica, la mică distanță. La sfârșit de săptămână se încingeau beții zdravene, nu rareori zburau sticlele de bere și capete însângerate erau transportate la spital.

O altă distracție la sfârșit de săptămână, mult mai utilă era pescuitul pe baltă.

Colonia Muschong era compusă la început din etnici germani și maghiari, aduși chiar de patronul fabricii. Prima baltă, care s-a săpat manual, se întindea pe o lungime de doi kilometri, și luciul apei se vedea din vamă, chiar de pe podețul pârâului Cernabora până la liziera de pădure din apropierea: „Satului Mic”. Pe acest lac imens, aproape fiecare locuitor al coloniei fabricii de cărămidă, deținea o barcă. Era mai mult o improvizatie, arăta mai mult a ladă de lemn.

În interior era izolată cu smoală, vopsită în culori primare și acționată manual de două vâsle din lemn, cioplite rudimentar de către proprietar. Această imensă baltă, era bogată în pește, de la carașii aurii, roșioarele alb-roșii, latیțele de Dunăre multicolore, la clenii care se prindeau ușor cu cireșele din luna mai până la știucile mari, care răpeau bobocii de rață. Coloniștii se lăudau la birtul: „Luna veselă”cu, capturi serioase de știucă, de zeci de kilograme.

Era un singur român nou venit, din părțile Ardealului, pe nume Grecu, care după ce trăgea patru, cinci pahare de monopol, se lăuda într-una cu aceste capturi piscicole. Era șef la cuptoare. Statură athletică, doi ochi negrii, iscoditori, mâini groase și scurte, acoperite de o pilozitate abundentă.

Grecu:

-Măi, Wolf, azi am văzut cu ochii mei cum ditamai știuca a înhățat bobocul de rață.

-E adevărat că, era cel mai mic din cârd.

-Și...

-Și ce?...

-N-ai prins-o?...

-Tu ești tâmpit, cum s-o prind, era cât pe ce să mă răstoarne din barcă cu valurile care s-au format!

-Las e-o prind eu săptămâna viitoare, sughiță Wolf, un tânăr uscățiv, cu părul blond, și ochi albaștri spălăciți puțin prea apropiați de piramida nazală, și o bărbie în formă de semilună.

Eram oarecum prieten cu fiul lui Grecu, care era cu șase ani mai mare. Urma liceul teoretic. Mă proteja uneori de ceilalți copii ai coloniștilor, care căutau să mă bată sau să-mi fure bețele de pescuit, și peștii pe care i-am prins. Tânărul Lițu Grecu, ajuns în ultima clasă de liceu, era mai tot timpul pus pe glume. Râsul la el era un mod de a trăi. De statură potrivită, un metru șaptezecisinoasă, cu ochi ageri și negri, încadrați într-un oval al feței, cu o bărbie progenică. Mai târziu și-a lăsat barbă, să-și mascheze acest defect anatomic.

Era pasionat de literatură. Vorbea de Hegel, de care eu la vârsta mea, habar n-aveam cu ce se mânca. Venea pe malul bălții, cu teancul de cărți sub braț. Ne întreba pe noi, care eram în școala generală, ce este gândirea....

-Păi gândirea, e ceva ce ai în cap și nu spui nimănui, mă trezeam vorbind.

-Lor, gândirea este un dialog lăuntric, într-un continuu progres.

Uneori așa îmi spuneau după porecla fratelui mai mare, în loc de Lorin.

Erau colegi de clasă, și s-au hotărât în ultimul moment, după ce au picat bacul în iunie să dea în toamnă bacul și apoi admiterea la medicina veterinară.

În fiecare după-amiază, ieșeam la pescuit pe malul bălții. Admiram zborul lișițelor razant cu oglinda apei, looping-urile rațelor sălbatice după bancurile de roșioare, dar spre surprinderea mea nu zăream nici o barcă pe întinderea nesfârșită a luciului de apă.

Doar câțiva copii, probabil din colonie, îi zăream printre papura care se întindea între insulă și mal. Curios m-am dus să-i întreb dacă nu cumva e vreo sărbătoare religioasă, că întâiul mai muncitoresc a cam trecut demult.

Erau doi băieți, mai mici decât mine, mondialști, adică din colonia Mondial nume dat după naționalizare, fostei fabrici de cărămidă și țiglă, Muschong. Puțin speriați să nu le fur undițele, se pregăteau să sară în apă. Le-am făcut semn, că nu le fac nici un rău. I-am întrebat ce se întâmplă de nu sunt pescari pe baltă.

-Păi, azi e înmormântarea tovarășului Grecu, șeful de la cuptoare.

-N-ai auzit?...

-Dar ce s-a întâmplat?...

-L-au găsit ieri dimineață fără suflare în barca lui, cea roșie, pe care erau desenate secera și ciocanul.

-L-au bătut să-i ia peștele!...au fost în colonie și două mașini de Miliție.

-Era lovit rău la cap.

-I-au săltat și pe frații Wolf, care zbierau că sunt nevinovați, că...toată ziua de ieri au stat în birt.

Mare necaz pentru Lițu și mama lui.

Din ce o să-l țină dacă reușește la facultă, m-am întrebat în gând. Doamna Grecu lucra ca educatoare la grădinița din colonie. Avea o soră profesoară în Arad.

După un an, Lițu și mama lui au plecat pentru totdeauna din colonia Muschong, în Arad. Încet, încet etnici germani sătui de promisiuni, și de traiul mizerabil din fabrica de cărămidă, forțau granița cu Iugoslavia, să ajungă în Germania.

Răul a început, dar departe de a se încheia.

**CENTENARUL DOINAȘ. FESTIVALUL ZILE ȘI
SERI DE LITERATURĂ DOINAȘ - SAD 100**

Camelia BELEI

Festivalul *Zile și Seri de Literatură Ștefan Augustin Doinaș - SAD*, ajuns la cea de-a opta ediție, s-a desfășurat anul acesta într-o atmosferă deosebită, asta în primul rând pentru că a marcat împlinirea a o sută de ani de la nașterea marelui poet. Cea care de ani buni organizează la Arad acest eveniment de excepție, scriitoarea Lia Faur, a reușit să-l apropie pe Doinaș de public prin vocea unor personalități culturale arădene de excepție, actori ai Teatrului Clasic Ioan Slavici, scriitori și critici literari cunoscuți, personalități universitare (Prorector UVVG Arad, Cristian Bențe), reprezentanți ai autorităților locale (primarul Municipiului Arad, Călin Bibarț și cel al orașului Sântana, Daniel Tomuța), preoți (părintele Tiberiu Ardelean), profesori din învățământul preuniversitar și chiar elevi. Așa cum afirma și dânsa în cadrul festivalului, poate că una din marile calități ale domniei sale este capacitatea „de a-i aduna pe oameni la un loc și de a-i face să creadă în proiectele pe care ei le au.”

Anul acesta startul evenimentului a avut loc la începutul lunii aprilie, printr-o expoziție cu fotografii inedite Doinaș, realizare de fotograful Ion Cucu (fotografal scriitorului), care a putut fi admirată atât în holul Primăriei Municipiului Arad cât și la Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, urmând să fie mutată la Muzeul Preparandia.

Cele două volume nou apărute (editate de *Casa de Pariuri Literare*), *Album Ion Cucu: Ștefan Augustin Doinaș și Sad – biografie grafică* (Lia Faur și Vali Ivan) au făcut deliciul publicului; lansate în a doua zi de festival, joi, 28 aprilie, sala Ferdinand, Primăria Municipiului Arad, cărțile au atras repede atenția celor prezenți, biografia grafică a autorului fiind un volum de bandă desenată, apreciată mai ales de cei tineri. O idee genială a Liei Faur, având în vedere că tinerii de azi cunosc prea puține aspecte legate de opera poetică a autorului sau chiar de existența sa. Se pare că este primul volum de genul închinat unui scriitor român apărut la noi în țară!

Miercuri seara, pe 27 aprilie, Doinaș a fost omagiat de actorii Teatrului Clasic „Ioan Slavici”, Dorina Peter, Ioan Peter, Bogdan Alexandru Costea și Iulia Dragoș recitând poeme din *Psalmi*, iar Lia Faur prezentând publicului fragmente din articolele apărute în suplimentul revistei *Observator Cultural* (semnate Paul Cernat, Bogdan Crețu, Marius Miheț și Michael Finkenthal).

Joi, 28 aprilie, festivalul a continuat în sala *Ferdinand* a Primăriei Municipiului Arad care a fost arhiplină, seara deschizându-se printr-un recital poetic al elevilor Liceului Tehnologic *Ștefan Hell* din Sântana și Caporal Alexa, coordonați de doamna profesoară Elena Camelia Belei. Cei treisprezece elevi au recitat cu emoție și dăruire, purtând publicul printr-o mică parte a vastei opere poetice a autorului: poezia de dragoste, psalmii, raportul societate - om superior. Cele două cărți nou apărute au fost atent analizate și prezentate publicului de tinerele Andrada Haneș și profesoara Alexandra Teodora Mândra. Totul a culminat cu concertul de pian susținut de cunoscutul muzician și compozitor Teo Milea.

Un festival care a avut și are un succes imens, dar care anul acesta a atins apogeul printr-o organizare exemplară și mai ales prin cele două volume nou apărute, dedicate inegalabilului Ștefan Augustin Doinaș!

POMUL DE LÂNGĂ GUNOI (continuare)

Alexandra SEBASTIAN

-Degeaba o să-i zici Chris, că nu va ajunge niciodată un creștin adevărat. Taică-su l-a recunoscut doar fiindcă i-ai zis tu că e al lui, iar în ceea ce te privește, meseria ta e prea departe de credință, așa că alege și un nume mai potrivit cu un bastard. Uite, vezi, eu l-am botezat pe al meu „Ron”, nu va fi un geniu, dar nici n-o să se rușineze cu numele lui mai târziu.

Dar Chris rămase Chris, iar taică-su îi dădu numele său de familie: Tucker. Nu era un sfânt, dar nici nu le făcea prea late... iar când Ron dădea vina pe el pentru poznele sale, Chris nu nega, doar tăcea, așa că-și lua el pedeapsa în locul lui Ron, chiar dacă se bănuia adevăratul autor. Maică-sa îl întrebă de mai multe ori de ce nu spune adevărul, dar Chris tăcea, jucându-se cu degetele, absent. Ron își împărțea jucăriile cu el, așa că băiatul ar fi făcut orice să nu își piardă colegul de joacă... El nu avea jucării, iar când Ron era consemnat în casă, își găsea lemne sau noroi din care crea castele, animale, soldați.

În ziua în care maică-sa muri, Ron era pedepsit pentru note și Chris modela din noroi un castel pe care-l decoră cu frunze și rămureți. Una dintre fete veni să-l ducă în casă, să-l spele de noroi și să-i dea haine curate. Îl duse apoi în capela cimitirului, unde era un sicriu de lemn nevopsit. Apropiindu-se, recunosc chipul mamei, printre vânătași și umflături. Purta rochia ei cea mai bună, cu care mergea cu el de mână, câteodată, la biserică, așezându-se amândoi, stingheri, pe o băncuță din spate, sub privirile dezaprobatore ale femeilor îmbrăcate frumos, care-și făceau vânt cu evantaie exotice... Degetele mici erau împreunate pe pieptul care abia se ghicea sub giulgiu și Chris simți că vrea să se întindă lângă ea, să-i ștergă obrajii cu palemele lui și să o trezească, să-l întrebe ce prostioare a mai făcut azi. Tot ce putu face fu să-și ștergă cu mânecile lacrimile care-i șiroiau pe obraji.

Până la înmormântarea maică-sii, plânse întruna. Nici Ron, nici matroana, nici celelalte fete nu-l putură convinge să mănânce sau să doarmă; nu vedea în fața ochilor decât chipul tumefiat al mamei și degetele împreunate, care parcă spuneau: „gata, am depus armele!”...

„Și o odihnește în loc cu verdeață!”, zicea preotul și Chris își dori să poată mări castelul din noroi din curte, s-o trezească pe mama și să-i mobileze castelul, să-i aducă slujitori și să trăiască fericiți ca în povești. Câteva flori fură aruncate peste pământul reavăn, care o primi pe veci, iar una din fete aprinse o lumânare, pe care i-o dădu lui Chris să o înfingă lângă cruce. Băiatul rămase multă vreme în genunchi, privind flacăra. Își dorea ca ea să coboare și să însuflețească brațele de care îi era dor deja. Într-un târziu, matroana îl ridică și îl obligă să meargă cu Ron, în fața ei, luându-le pe drum și doi covrigi, pe care băieții îi ronțăiră agale.

-N-o să-i las să te ducă la orfelinat. Ne descurcăm noi cumva, spuse matroana la cină. O să eliberezi camera mâine și o să te muți în cămăruța de sub scară. Am nevoie de camera aia pentru Ron... să-și poată face temele în liniște, să aibă locul lui...

Camera, în schimb, îi găzduia pe amândoi băieții cât timp erau înăuntru, ba, uneori, și peste noapte, astfel că în cămăruța de sub scară era doar un refugiu temporar, pentru

dățile când nu voiau să fie găsiți ușor. Matroana știa că băieții stau împreună, dar se făcea că nu observă. Important era că Ron avea un prieten și avea asigurat spatele la școală. Nu-și mai amintea cu cine-l făcuse, dar, sigur, materialul nu provenea de la un geniu...

Ron își făcu apariția în curte, îndreptându-se agale către Chris. Era aproape cu un cap mai înalt decât acesta și toate hainele vechi i le dona cu mărinimie de îndată ce îi rămâneau mici. Chris era oglinda lui de anul trecut și promisiunea unui viitor mai bun decât l-ar fi avut dacă ar fi crescut singur. Urmau să dea examene pentru a fi acceptați într-o nouă etapă de școlarizare, iar matroana îi puna mai mereu la învățat. Voia să facă din Ron un bancher sau un avocat. Chris urma să se descurce cum o ști.

Se opri lângă piersic, duhnind a iarbă, alcool și fum:

-Du-te în cameră, mă descurc eu pe aici, o să zic că înveți. Du-te și te culcă, să nu te simtă maică-ta iar băut și drogat, că nu mai ai zi bună cu ea.

-Vrei un fum? Binevoitor, îi întinse ciotul de țigară. Refuzul lui Chris îl făcu să râdă. Fraiere, nu știi ce bună e!...

Chris se ridică de lângă pom, îl luă de braț cu hotărâre și îl escortă până în cameră. Nu plecă până nu se asigură că Ron doarme tun.

SEMN DE CARTE

Marcela ZAHA

DE PAȘTI

În verde crud de primăvară
În ciripit și înșorit
Soseau Floriile pe cale
Și s-au pierdut în asfințit.

Și vine Săptămâna Mare
Și patimile vin cu ea
Iisuse, fii cu îndurare
Cum noi n-am știut să fim cândva

Și iartă-ne, Iisuse dulce
Așa cum ai făcut atunci
Când spini, oțet și lemn de cruce
Le-ai suportat pentru ai tăi prunci.

În mănăstire și-n biserici
Cu pas sfios să poposim
Ascultători să fim la denii
În rugăciuni să ne unim.

De ziua Învierii sfinte
Părtași cu Tine noi să fim
În sfânta cuminecătură
Să Te găsim, să Te primim.

Și clopotele bat mai tare
Și sunetul răsună lin...
„Hristos a înviat!” să zicem
Să fim mai buni și să iubim.

SALON-SPAȚII DE LOCUIRE ȘI DIASPORA

NU-ȚI IROSI..., TIMPUL

Paul KRIZNER

Știi..., eu nu am să-ți spun nicicând „Adio”, chiar dacă timpul peste noi trece și viața noastră devine din ce în ce mai suportabilă unul fără altul, totuși, nu am să spun nicicând „Adio”, pentru că de cele mai multe ori a fost prea frumos în sufletul tău, în ochii tăi, în inima ta, fiecare fior, fiecare clipă, fiecare gând pe care îl aveam era datorită dragoste tale. Chiar dacă cerul ne cuprinde pe amândoi, chiar dacă razele de soare ne luminează pe fiecare în colțul lui de lume, chiar dacă păsările ne cântă suav și nobil totuși suntem departe unul de altul..., parcă prea departe de iubire.

Eu nu am să spun nici când „adio”, oprește-te o clipă din drumul vieții tale și adu-ți aminte cât de frumos era atunci când ne iubeam, cât de minunat este azi că nu ne-am uitat și ce mult ne dorim ziua de mâine să ne regăsim.

Din păcate nu știm ce vrem de la viață și, păcat că ne trec atât de repede clipele de iubire, se scurg atât de repede ceasurile când eram împreună și totuși trăim o nostalgie a erosului fără de care nu ne-am redescoperi, păcat..., că trec atât de repede, ceea ce noi credeam odinioară că nu se va sfârși.

Da..., nu știm ce vrem, nu știm ce cerem pentru că nu știm să privim la tristețea celui de lângă noi, sunt oameni care își caută zeci de perechi de pantofi când alții își doresc doar să poată umbla, sunt oameni care își cumpără ochelari sau rame de ochelari scumpe când alții își doresc doar să poată vedea și sunt oameni care ar da orice pentru încă o oră de viață, în ciuda morții iminente ce-i privește în față.

Toți ne dorim câte ceva, unii vor terenuri, alții vor pământ, alții case scumpe însă prea puțini își doresc să fie fericiți. De fapt ce e fericirea? Când vorbești despre fericire de fapt ea a trecut, fericirea se trăiește, fericirea se simte, fericirea se dăruiește, nu poți fi fericit atâta vreme cât cel de lângă tine este trist și nu poți căuta iubirea acolo unde există doar indiferență și ură.

Ce frumos este amurgul serii când ști că cineva drag se gândește la tine și ce ne-am face, într-o lume dominată de ură dacă nu ar exista ultima picătură de dragoste

E trist..., e prea trist să vezi atâta sânge ce se varsă pe pământ, e prea trist să vezi atâția oameni care plâng în loc să se îmbrățișeze și să se ierte iar în cele din urmă să se iubească.

Avem senzația că lumea aceasta este a noastră, nimic mai fals, totul..., dar absolut totul este trecător și noi suntem la fel de trecătorii ca adierea de vânt sau ca noaptea ce a trecut, în fond ce ne rămâne fiecăruia dintre noi sau cine ne rămâne alături nu putem ști, dar putem să iubim pe cei pe care îi avem.

Chiar dacă vreodată vei simți că ești singur aduci aminte că tu ai fost cel care a acceptat singurătatea, dacă vreodată vei fii trist aduci aminte că în lumea asta sunt mai mulți nefericit decât fericiți, iar până la urmă cine rămâne cu adevărat lângă tine este cel care te iubește și dacă nu ai găsit acest sentiment într-un om să știi că singura..., dar singura persoană care te iubește necondiționat este Dumnezeu.

În rest totul este trecător și totul este atât de relativ în lumea în care incertitudinea este pe primul loc. Eu cred, acum la ceas de seară, că printre atâtea lacrimi se mai zărește și

un zâmbet..., știu multora ne place să fie mângâiați de razele soarelui, doar pentru că îi simți căldura lui, multora ne place să fim îmbrățișați, multora ne place să fim iubiți, multora ne place să fim fericiți, dar fericirea noastră ține și de altcineva.

Dragostea, acest cuvântul sacru ce nu poate fi împărțită decât acolo unde sufletele sunt curate și, uneori, parcă, dezamăgit de tot ce-i omenesc închizi cămara sufletului tău și spui: *Stop, până aici, nu mai accept să intre nimeni în sufletul meu decât cu noblețe, cu respect, cu gingășie și dragoste!*

Hai, vino și tu și vezi cât de minunat este!

Și totuși... nu-ți irosi dragostea și iubirea cu cei care te vor doar pentru ceea ce ai și nu pentru ceea ce ești cu adevărat!

Lucia BIBART

Locul în care primăvara nu mai vine
De sticlele geamurilor nu se mai agață
zâmbetele copiilor
și nici chipurile obosite ale bătrânilor.
Schelete de beton rânjesc prin ochiurile oarbe.
Strâmb și negru
rânjește și copacul rămas în picioare,
pecinginea fumului
ce-a cuprins locuințele din jur l-a prins și pe el.
Cu brațele ciuntite își potolește
bătăile de tun ale inimii,
respiră rar și ușor încetinindu-și voit tumultul sevei.
Nu-ndrăznește să-nfrunzească.

Un câine-l amușină cu ochi întrebători de cenușă:
eu unde-mi regăsesc stăpânul?

Schelălăie golu-n craterul ce-a mușcat
cu dinți lutoși de nicotină din asfalt.
Un smoc de iarbă se leagănă-n vântul prăfos și uscat,
o bancă-și întinde brațele
spre oricine e dispus s-o îmbrățișeze.

E primăvară, dar viața întârzie
ca o fetiță rătăcită și singură
sub ochiul amenințător al nopții.

Calendaristic începem vara cu ziua copilului, despre care în momentul când scriu, nu mi pot dezlipi gândul de vremurile când la școală eram mereu îndemnați să desenăm despre pace, să învățăm să scriem pace în cât mai multe limbi, sau să cântăm, să recităm poezii despre pace. În tot acest timp, regimul comunist săvârșea cele mai odioase atitudini care erau departe de ce însemna pacea. Astăzi, când intrăm în luna iunie, o lume întregă așteaptă o veste de pace care întârzie să apară, dar poate că totuși va veni această veste în luna iunie, căci din întâmplare, de-a lungul premii această lună a adus multe argumente de pace.

În această lună iunie s-au încheiat multe tratate de pace. După câteva runde de negocieri, Tratatul cu Germania a fost semnat în 28 iunie 1919, la Versailles. După 28 iunie 1919, Alianții au continuat să pregătească și celelalte tratate de pace sub conducerea Consiliului Șefilor de Delegații, din care au rezultat: (a) Tratatul cu Austria (10 septembrie 1919, semnat la Saint-Germain) și (b) Tratatul cu Bulgaria (27 noiembrie 1919, semnat la Neuilly-sur-Seine).

Între timp, a fost semnat Tratatul de la Trianon (4 iunie 1920) și a devenit clar și pentru elita politică și culturală a maghiarilor din România că trebuie să se acomodeze cu noua situație politică. Dar partea conservatoare a acestei elite, cei care proveneau din elita politică a Monarhiei Austro-Ungare, încă nu era decisă să abandoneze pasivismul politic, dar mai ales formarea unui partid politic al maghiarilor din România.

Interesant este că și asasinarea arhiducelui austriac Franz Ferdinand, a avut loc tot în luna iunie, anul 1914 la Sarajevo. Așteptăm și noi știri mai bune, de la jurnaliștii profesioniști și cu drag pentru meseria lor, care sunt mereu la locul faptei, neobosiți și bine informați.

Și pentru că am ajuns la jurnaliști și mai suntem și în luna iunie, nu putem să nu menționăm despre jurnalistul numărul 1 – Mihai Eminescu, mereu actual, care și-a aflat ceasul morții la data de 15 iunie 1889.

George Călinescu afirma, referindu-se la vocația de gazetar a lui Eminescu, că „este poate cel dintâi gânditor politic român care să-și sprijine doctrina pe economie“.

„Eminescu a marcat în mod indiscutabil istoria presei românești, este unul din marii gazetari pe care i-a avut România. Publicistica lui ar trebui predată în școlile de jurnalism pentru că tinerii ar avea ce învăța“, spunea criticul literar și academicianul Eugen Simion.

La data de **28 iunie 1883**, ora **19.00**, Mihai Eminescu era pus în cămașă de forță și internat abuziv la Spitalul „*Caritatea*” al dr. Alexandru Șuțu. Cel care aranjase totul încă din dimineața acelei zile a fost Titu Maiorescu, prezentat de istoricii literaturii române ca fiind „prietenu” marelui nostru poet. În acea dimineață, la ora 6, *Ecaterina Szöke Magyarosy*, prima nevestă a lui Ioan Slavici, unde stătea în gazdă Mihai Eminescu, îi aduce acasă lui *Titu Maiorescu* un bilețel scris pe o carte de vizită, al cărui conținut este cutremurător: „*Domnu Eminescu a înnebunit. Vă rog faceți ceva să mă scap de el, că foarte reu!*”! Atît și nimic mai mult. Episodul este redat chiar de către Titu Maiorescu în ale sale „*Însemnări zilnice*”. La operațiunea de internare forțată a lui Eminescu la Spitalul de

nebuni a contribuit și P.P. Carp care îi scrisese doar cu câteva zile înainte lui Maiorescu:
„Mai potoliți-I pe Eminescu!”

Ziua de 28 iunie 1883 este un moment dureros care ar trebui încă să ne cutremure, căci victima lui este tocmai simbolul eternității noastre și din acest motiv ar trebui să devină **Ziua Jurnalistului din România.**

Jurnalistul se identifică prin amprenta personală a profesionistului, prin stilul abordării evenimentului, prin perspectiva creativă propusă în tratarea subiectului sau prin exprimare fără șabloane. Descrierea exactă a faptelor, oricât de concisă, nu exclude nuanțarea - în sensul diversității, a aspectelor faptului relatat, pentru a asigura astfel o relatare exactă, ușor de înțeles și cuprinzătoare.

Îmi amintesc ori de câte ori scriu un articol, de vorbele profesorului meu de presă, scriitorul și publicistul conferențiar doctor Coriolan Păunescu, referitor la munca, responsabilitatea și implicarea jurnalistului, dar pentru acest lucru trebuie înainte de toate să-ți asumi profesia ca o vocație și nu ca pe „o meserie din care să profiți material și financiar”.

Ioan DRAGA

CONFESIUNI LIRICE...

Ce îmi este poezia?...

Îmi e apa de izvor,
Flori ce-acoperă câmpia,
Roua care udă glia,
Pentru minte, armonia
Și în luptă, ajutor!...

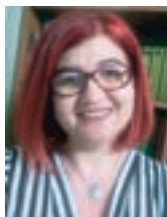
Ce îmi este poezia?...

Îmi e visul în cuvânt,
Pentru inimi, veselia,
Între gânduri, frenezia,
Pentru suflet, Simfonia,
Bucuriei pe pamânt!...

Poezia, pentru mine

E tezaur prețios
Într-o vale cu suspine
Ține zilele senine,
Cupe de-ambrozii pline,
Iar poetul mai duios!...

SEMN DE CARTE

LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA

COLȚUL MUCALITULUI

Loredana TUDORESCU

„Un rău politic se poate vindeca pe timp cât puțini îl văd; când îl vede toată lumea, el nu mai e vindecat” - Mihai Eminescu

„Celebru este unul care începe să trăiască după ce a murit” -I.L.Caragiale

„Creierul este un organ uimitor. Începe să lucreze din momentul în care te-ai trezit și nu se mai oprește până ajungi la birou” – Robert Frost

„Iată cele mai înfricoșătoare cuvinte din limba engleză: suntem de la Guvern și am venit să vă ajutăm!” – Ronald Reagan

Întâmplări mici despre oameni mari

•., - Cât mă costă? Întrebă Paganini pe vizitiul care-l dusesese până la concertul din seara respectivă.

- Douăzeci de franci!

- Cum, s-au scumpit trăsurile?

- Nu, dar când câștigați 4.000 de franci cântând numai pe o singură coardă, puteți plăti și 20 de franci unui birjar prompt.

- Uite ce-i! Ia deocamdată doi franci și ceilalți îi vei primi când vei reuși să mă duci pe o singură roată, îl atenționează celebrul violonist“.

•., În timpul său liber, marele chimist Mendeleev avea pasiunea realizării unor obiecte utile: rame pentru tablouri, geamantane ș.a. Materialele necesare și le procura de la un negustor din piața centrală. Într-o zi, un localnic văzându-l plecând cu aceste materiale, se adresează negustorului:

- Cine-i bărbatul acesta impozant?

- A, e renumitul fabricant de geamantane din orașul nostru“.

Cartea de duminică

Alexandra TUDORESCU

„Mașina timpului”, de H. G. Wells

În prezent foarte popular în operele Science Fiction, conceptul de mașina timpului își are originile în romanul omonim al lui H. G. Wells, scris în urmă cu peste un secol.

Când ne gândim la viitor, ne imaginăm adesea mașini zburătoare, comunicare prin telepatie și alte inovații care fac viața mai ușoară. Până cât de departe se poate, totuși, întinde epoca de aur a omenirii? Cum va arăta societatea în viitorul îndepărtat?

Inventatorul primei mașini a timpului din literatură ne poartă, alături de el, într-o călătorie prin a patra dimensiune, care ne face să ne (re)gândim la ce însemnăm noi în Univers.

LA O CEAȘCĂ DE CAFEA, DUMINICA

PENTRU A-MI VINDECA SUFLETUL CU VOCEA ACEEA ...

Daniela FORCOȘ

Nu este deloc întâmplător ceea ce ni se întâmplă în viață.

Tocmai când mă regăseam la un pas de lacrimi, când pictam umbre de bucurii și melancolie pe pâza inimii, universul mi-a trimis marea și soarele, ca ochii sufletului meu să poată zări albastre speranțe ca un medicament prescris pentru a-mi vindeca sufletul.

Ți s-a întâmplat vreodată să te simți atins și învăluit de o tentație voluptuoasă? Nu l-am întâlnit niciodată pe bărbatul acela, i-am auzit doar vocea, gravă și senzuală în același timp, curgându-mi în inimă precum un râu limpede, ca un nor albastrui care dansează senzual pe cer.

Din când în când se oprea să respire, sau poate pentru a găsi cuvintele potrivite. Acea emoție mi-a atins coardele inimii fără să pot înțelege de ce. Poate pentru că putea să-mi citească gândurile, mult mai clar decât ar fi facut-o citindu-mi versurile.

Desigur, acesta trebuie să fi fost motivul pentru care cuvintele lui au știut să atingă cele mai sensibile clape ale inimii mele. Mi-a injectat încet picături de pasiune în vene și în minte, cu fiori care au stârnit în mine sentimente noi, pe care nu știam că le mai am încă. Am ascultat de o mie de ori vocea aceea, lipsită de tot ceea ce este forțat, care a iluminat întunericul din gândurile mele. Astfel, noaptea, îmi înec bățile inimii în marea acestei dulci emoții, ascunsă până acum într-un cufăr cu amintiri reci.

„Cine este el?” Cum pot cuvintele lui să dăruiască atâta pace? Câtă putere și câtă ispită avea asupra mea, cu vocea-i de înger și demon, aproape să mă facă să cred pentru o clipă că îmi pot odihni temerile pe pieptul său, de parcă aș fi înnotat într-o mare caldă care mă liniștește și mă intriga în același timp!

Mă hrănesc cu această senzație care vindecă trupul și mintea, ca o partitură de vioară și harpă, ca o muzică îngerească, care mă duce dincolo de granițele lacrimilor, precum marea albastră care-și revarsă dorul la margini de pământ.

Vocea aceea, mă îndemna să mă ridic din propria-mi cenușă, ca o consolare a inimii, născută din iubire și durere, din curaj și din deznădejde.

Vocea aceea seamăna cu un cântec de iubire.

Fragment din romanul la care lucrez, „Cărările inimii”

BACI GHIURI A LU' HĂMFĂU' FĂRĂ IDENTITATE

Ioan Alexandru ARDELEAN

Întătdiauna îi bine să fii în regulă, să n-ai nici on fel di baiuri, mai ales cu statu', oamini să să ferească di așe ceva. Amu, știi cum îi, nu poți tătdiauna!

Cu o lună-n urmă m-am făcut di lucru pân actile mele, am vrut să văd ce-i p-acolo, pân iele și ce să vezi, buletin' mneu o fost gata, adicate s-o egzpirat. Așe că m-am dus la primărie să văd ce pot face.

-Bună zâua, doamnă!

-Bună zâua, Baci Ghiuri, cu ce tie putem ajuta?

-Rogu-te, vezi și dumeta s-o gătat buletin' aieasta, a mneu, ardă-l-ar jaru'!

-Cum sărăcie, nu l-ai avut pe viață?

-Băsama, că nu! Amu ce-i di făcut?

-Meri dumeta la Curtici, acolo inde-i primăria și-ți face unul nou, în colori.

M-am suit pă bițigleta me cee nouă și hai la Curtici, inde on om m-o lămurit ce documentie trăbă să-m facă buletin nou, iel o zâs cartie nu buletin, da tăt una-i. Omu' cela o zâs cătă mine că iel îi nouaș p-acolo, o vinit di la Arad, o mai zâs că trăbă să plătesc ceva amendă, da, nu așe mare, că să țâne socotială că-s bătrân.

O săptămână o trăbuit să aduc tăt ce o zâs domnu' di la Curtici, ce o vinit di la Arad, o zâs iel. M-am suit pă bițigletă, fâlos nievoie mare, oi ave și io cartie, poatie și partie.

-Bună zâua, am vinit!

-Ce-i baiu', moșule?

-Bată-te norocu', domnule dragă, ai uitat di mine! Io mi-s Ghiuri di la Macea.

-Da, da m-aduc aminte.

Bată-l focu' lui, așe prunc tânăr ș-așe slabă țânerere di minte, doară a scrie alt nume pă cartia cee a lui, di m-oi face di rușine amu bătrân, or zâce măcenii mnei c-am luzât, nu mai știu cum mă chiamă.

-Ai cerere, semnată tăt?

-Am, da, doară dumeta m-ai ajutat s-o scriu.

-Ai plătit chitanța di amendă?

-Plătit, da.

-Ai certifiat di naștere?

-Da, am

-Contractu' pă casă, l-ai adus?

-Da, adus.

-Buletinu' vechi doară nu l-ai lăsat acasă?

-Aci-i.

-O litră di răchie ai adus, să bem aldămașu', să udăm documentu'?

-????

-Bine, dă documentele să le verific, am glumit cu răchia.
S-o apucat domnu mneu să să închioalbe pân hârtiile mele, doară o jumătate di cias, în astă vreme, năpoia me, astă vreme, s-or pus zece uamini.
-Tătie, ca tătie, nu știu care îți este numile!
-Nu scrie, acolo?
-Ia vezi, poți citi pă certificatu' di naștere?
Pun, io, uăchelarii pă nas și citesc.
-Baci Ghiuri a lu' Hămfău', așe scrie aci.
-Dumeta știi doară cum te chiamă, pă iel nu să vede bine.
-Domnule dragă, să vede pă buletinu' vechi, pă contractu' di casă, pă amendă....!
-Nu mă-ntereșează, nu să vede pă certificatu' di naștere.
-Și io ce să fac?
-Iești di la Macea, du-te la primărie să-ți deie copie după certificat.
Ce putiam face, doară nu m-oi bate cu domnu', cela cu feleherț! Iel știe ce și cum.
Sus pă bițigletă și la primărie.

-Bună zâua!
-Bună zâua, ce dorești?
-Certificatu' mneu îi îmboțât. Rogu-te, domnucă dragă, dă la moșu' altu'.
-Vrei o copie, da?
-Da, da.
-Buletinu' te rog sau cartia di identitate.
-Poftim.
-Nu-i bun, îi expirat.
-Și io ce fac?
-Nu știu.

Am ișit afară din primărie aproape plângând și m-am gândit că rău s-o ajuns la noi, pă noi talpa țării, ne țapă tăț ici-colo, nu ni-e bagă-n samă. Io ce să fac? Nu pot sta fără acte, poate nu mă-n groapă și am păstă noauăzăci di ani, pot muri oricând. N-ar fi bai, da, am așe criptă faină, cu tiatră niagră, cu chip în culori, aieștia m-or țapa pă marjinea șanțului, că n-am buletin și nu-s io, Baci Ghiuri a lu' Hămfău'. Io mort, nu le mai pot spune că io mi-s io și ii îs ii. Nu știu ce-oi face, oi videa io, pînă atunci vă dau on sfat, ca om mai bătrân trecut pân multe, vedeți actile voaște să fie în regulă, să nu fie roasă di șoarici, ori îmboțâte, că nu mai știe nime cum vă chiamă, și nu vă crede nime, sigur aieștia vreu să ieie cășile, averile di la uamini. Am auzât io, pân alte locuri s-or făcut d-aștia, băgaț' bine di samă, dischideț' bine uăchii, să nu vă prostească careva cu ceva, Doamne ajută-i, pă români.

La Macea tătdiauna or fost oamini diștepț', daa, ca amu, niciodată!

PLANETA FLORILOR

Sebastian BURNAZ

Mărite iubitorule de oameni,

La noi pe Sirekna există o legendă frumoasă, ce se povestește din moși-strămoși, despre o planetă a florilor.

Se spune că există în Univers o planetă numai a florilor. Trăiesc acolo numai flori și toate sunt frumoase. Și lăcrămioare, și ghiocci, și trandafiri, și gălbenele, mii de lalele și zambile și bujori și milioane de-alte flori. Și toate se-nțeleg și se iubesc și între ele ceartă nu e niciodată. Frumoase-s toate și sunt prietene pe viață și se ajută între ele pe cât pot.

Nu știm a exista, pe-acea planetă, vreo altă ființă vie decât flori, nu sunt nici oameni, nici insecte, nici copaci, nici animale, păsări sau dihori. Nu există alte vietăți, decât florile acelea frumoase, fiecare diferită de cealaltă, dar toate frumoase, iubitoare și armonioase, minuni ale Universului sunt ele toate și se iubesc cât pot.

Se știe că sunt peste șase miliarde de floricele pe acel pământ și toate spre iubire-s îndreptate și toate-i spun iubirii un cuvânt.

Uneori se întreabă și ele cum este departe, privesc spre stele și și-ar dori să meargă pe acolo, să viziteze și ele toate cele ce sunt, dar nu se poate, căci rădăcina lor e-nfiptă în pământ. Iar seara uneori, când stau sub clar de lună, își povestesc ce își închipuie ele că poate exista în stele și se gândesc la noi și ne iubesc și ele. Le este dor de noi să ne vadă, să ne întrebe despre iubire, despre ce suntem noi și ce simțim și dac-am învățat să ne iubim. Și gândurile lor spre noi pornesc și ele tot mereu ne spun că ne iubesc, dar noi nu știm.

Și panseluțe, și gladiole și mii și mii de flori de câmp trăiesc pe-acel pământ și nu se ceartă și nu se bat și nu se-njură și nu merg la furat, ba încă nici nu știu de ură. Iubirea a-nflorit în inimile lor și flori sunt toate și pe dinafară și pe dinăuntru, în sufletul lor. Sunt florile iubirii și-au înflorit planeta toată.

Se spune, că planeta aceea ar fi pe undeva prin Norul lui Crisius, ascunsă la vedere și că ea se arată doar celor ce iubesc cu-adevărat pe toți și toate, așa cum e lăsat. Am fi dorit să știe toți cei de-aici de-așa minune și poate-om întâlni și pe cea care le-a vizitat.

Căci, se mai spune că, odată, pe o altă planetă, ar fi existat o fată care a iubit toate ființele din Univers. Și fiindcă le iubea pe toate și niciodată pe nimeni nu a urât, s-au împlinit condițiile de care am vorbit și fata a fost invitată pe planeta lor, ca să le vadă, să le audă și să stea cu ele.

Fata aceea se mai spune că avea o inimă frumoasă, ca de nea. Și au iubit-o florile și le-a iubit și ea. A stat o viață apoi, printre ele, și ea pe toate le-a iubit și cu toate a vorbit, și poate și acum trăiește în iubire și armonie, dacă n-o fi plecat ca să-ngrijească pe bătrâna-i mamă, care se spune că ar fi chemat-o-n vis.

Noi vrem să știm dacă-i adevărat, dacă și alții de planetă au aflat, dacă se poate ca atâtea flori să se iubească precum niște surori, așa încât tu să ne spui dac-ai aflat de miliarde de ani de când ești și de când tu călătorești, despre iubirea celor care pe planetă locuiesc și care ca surorile iubesc și sunt doar flori...

— E adevărat!

IA AMINTE LA TIMP

D.C.

Prieten al meu,
Ascultă cum sapă
Neliniștea apelor
În liniștea pietrelor
Și ochii-ți adapă
Cu albastra - adâncă
A cerului apă
Și fii ca o stâncă.

Adună-te tot
Într-o mirare
Și fii o mare
De gânduri nespuse,
Cuvântul să nu se
Despartă de buze

Și încă să fii
Și dor și visare,
Îndemn și chemare
Ca viață să-ți fie
O curgere lină
Din tată în fii,
Din viață, prin moarte,
În altă viață...

De-aceea învață:
Azi glia hrănește
Șămânța ce crește,
În ziua de mâine
Să nască o pâine
Iar pâinea se-ngroapă,
Hrânindu-l în trup

Un trup hărăzit
Să-l macine timpul
Cu-o foame de lup.
Și-n ceasul din urmă
Să-l scoată din turmă,
Să-l pună în groapă
În brațele reci
Ale mamei de veci
Glia...

Cât încă ai timp
Și-o brumă de minte
Latimp ia aminte:
El nu-i ca un ghimp
Să-ți șadă în coastă
Nici bun, nici năpastă
El sapă... doar sapă...

Cum nu-l poți opri,
Tu nu-l risipi
În lucruri deșarte
Semințe de moarte,
Zadarnic....

Deci scrie
Și fă să nu-ți fie
Destinul paharnic
Ce toarnă în cupă
Și oră și clipă
Ci doar armonie...
Trăiește și-nvață
că Timpul e viu
Nu gândul pustiu,
E vameș pe viață

ȚĂRMUL E SALVAREA

Eugenia PONTA PETE

Nu te depărta...
aproape de țarm să vâslești...
cât mai aproape...

În larg
peștii cei mari te vor răpune...
n-ai cum să scapi...

Vezi tu...
la țarm ancorează și marile corăbii...
să-și dreagă încheieturile
ostoindu-și dorul
de uscat...

să ia un răgaz
până la următoarea călătorie...

În larg
sub ape limpezi
sălășluiesc epave
stinsse corăbii...

inerte
tapetate cu corali și...
care mai ascund comori
nebănuite...

și povești
ce șagalnica mare le cântă uneori
să atragă jertfă nouă...
soarta nu le-a surăs
strămutându-le
prea departe de țarm...

ARIA DIVERSITAS

BACE TOGHIERE ȘI UNCHIOAIA PERSIDA

Gheorghe HODREA

Dac-ar fi ca și vorbim dăspră flori, apu zîci-să că să zîce cum că iele îs poeziile pămîntului, deci zîce că așe s-ar chiema florile, cum zîc domnii, sau penile, cum zîcem noi, cii dî la sachie. Și dacă tăt adusăi voarba dă flori, apu să mai zîce cum că florile îs bunu' gust al naturii și că nici o floare nu să ie la-ntrecere cu florile ce șed tăt d-a roata, ci pur și simplu fiecare înfloreșchie făr dă gînduri că ar fi concurentă în numa' chie mniri ce concurs. Dacă pă d-o parchie aculu inghie înfloreșc florile iexistă încă șperanție, pă dă altă parchie **nu tria' și avem încreghiere în doftoru' care are flori moarchie în căbinet**. La tăchie cele dă pînă aci aș adăoga o-ntrebare care mă frămîntă, ș-anume: Mă, oameni buni! **Dacă florile ș-ar dăruî întră iele oameni la fel cum oaminiî îș' dăruiesc întră ei flori, apăi dă inghie ar fi tăieț' oaminiî?** Eh, da' dă inghie atîta înțelepciunie ca și gășim răspsunșu'? Dă inghie? Cum dă inghie? Dî la flori, că dîn zîsa unuia mult mai înțălept dîcît mulț' alțîi, zîce că cel mai fericit îi aciala care are puchieria dă a aduna înțelepciunie dî la o floare! E, he, heee! Numa' că mai îi on aspect dă ținut su' observație! Dăși florile nie coloriază viața și nie bucură veghieria, unile dîntră iele nie pot da bătăi dă cap, ș-anume: dureri dă **deblă**, scuturățuri ale trupului sau chiară nie pot lua **mau'**, dăfinitiv. No, așchia îs florile otrăvicioasă! Iele îs la fel dă periculoasă ca șerpile veninos și nie întoxică dacă le mîncăm, ori poachie dacă chiară numa' le aștinjem.

Fie cum or fi, tătuși iubim florile, pântru că dînculu dă tăchie **pămîntu' rîghie pîn flori!** Da' dî ce adusăi voarba dă flori? Apu pântru că dăspră flori s-o vorbit ieri la unchioaia Persida acasă, că fusăi pînă la ia ca și mă-nteresăz dă cum a fi vremea săptămîna ce are și vie, începînd dă luni, binieînțăles. Aședară că ieram la unchioaia Persida în casă, ieri, așe cam pî la oarile unspece, diminiața, cînd făr' dă veste, dînt-odată și voarba domnilor, instantăneu, iacît-o că s-o băgat în casă vecina dă păstă drum aducînd cu ia pă susuori o veste proaspăt prospătuță, aghică noauă nouță. Vecinu' Tolomacu o dat dă bai! Ci-o pățîț? Iaca ce!

Zîce că Pișpac, nepotu' lu' Tolomacu, maistor la oraș la ceva ateler dă ferărie, s-o ivit în perimetru vinieri, dîpamniazăz', cu ceva penie în ghivece dî **gumă**, c-o zîs că li-o adus dă Pașchile morțîlor ca și le pună bunu-so, Tolomacu, la morminț', tăt d-a roata pă bordura dă beton, că la noi așe-i – omu' îș' pregăchieșchie dă viu locu' dă veci.

Și iac-așe, o zîs nepotu' Pișpac, că bunu-so Tolomacu are și aibă cial mai fain' mormînt perzonal și propriu, **tăgășit**, dîn tăt' mormințîi. No, atunci zîce că și-l vez' pă Tolomacu! O scos ghivecile dîn gumă în uliță și li-o așezat ca în cătănie, unu' lîngă altu', pă laviță, cinspece la număr. Mă! Zîce că n-arîtau rău, ci chiară că foarchie faină să prezentau cele cinspece ghivece cu penie roșii la farbă, zîce că mușclachie, o' cum le chiamă. Și iac-așe, zîce că tătă ulița s-o holbat la penile lu' Tolomacu scopind pă iele ca și nu le ghioată, care cum trecia pîn ghireptu' lor. Tătă ulița, 'nafari dă unchioaia, că m-o și zîs că o fost tri zile în vizită la o verșană, în satu' vecin, aședară că n-o fost în cunoșchintă dă cele petrecuchie și povestichie dă vecina dă păstă drum, care o continuat zîcînd cum că pînă la on moment dat să păreu că tăchie-s bunie, numa' că numa' să păriau, pântru că

minchienaș, aghică la primu' alt moment dat, s-o ivit năcazu' în perimetru. Asta pântru că nu șchiu cum dă Tolomacu, cu muierie cu tăt, zice că o părăsît ulița preț dă cît anumeri la saizăci o data, lăsînd penile sîngure. Baiu' o fost că nu iera nimia-n uliță și baiu' s-o-ntîmplat și să-ntîmple făr' dă scăpare. Aghică, ca dîn pămînt s-or ivit cii doi cai a' lu' vecinu' Piștol, că l-o făcut baiu' lui și-i lesă dăzlegaț', și cît ai zice *pană* or și mîncat mușclachile lu' Tolomacu. Pă cînd o ieșit Tolomacu cu muieria în uliță caii lu' Piștol să dăpărtau la paș dă locu' cu baiu', făcîndu-să că pasc iarbă dî pă șanț. Cînd o văzut Tolomacu cum că nu-i nici urmă dă penie, zice că s-o uitat cîtă ghivecele tunsă, s-o frecat la ochi, iară s-o uitat cîtă ghivece, dîpă care o strîgat cîtă muieria lui: - "*Mă, muierie! Inghi-or pchierit penile, măă?*"

Dajaba or cotate su' laviță, în ocol, în șanțu' dîn nenchia cășii, penile s-or caaam mai dus. - "*Amu, binie-binie, da' inghie s-or dus?*", o zîs muieria lu' Tolomacu, la care nepotu' Pișpac, care ieșisă și iel întră timp în uliță, s-o scărpanat în cap pîn basca muncitoriască, niagră, cu tuțur, s-o uitat luuung cîtă caii lu' Piștol, dîpă care o zîs: - "*Da! Îi clar, bunule! Or mîncat caii penile!*", că văzusă la unu' dîn cai o frunză dă mușclată întră ghințîi dă jos. No, d-acoalia gata o fost baiu'! Muieria lu' Tolomacu zice că o-nceput și strîje tăt tulvai, în vreme ce Tolomacu o fujit în ocol dă inghie, cîci ai clipi, s-o ivit cu on zbici, hotărît și abțiguie caii drept peghiapsă că i-or mîncat penile. Întră timp, dî la tolăială, tătă ulița o ieșit în uliță, 24 dă perzoanie în total, ca și afle ce să-ntîmplă. Eh, da' n-o apucat Tolomacu' și încingă cu zbiciu caii, că tăt' cii prezent' or țepenit. Ca și corentaț', caii s-or arăghicat în doauă picioare per cal, or **rînchiezat** năășchieptat dă subfîre, dîpă care s-or fîpat pă foale, or gîfuit dă cîchieva ori ș-apoi or încremenit. Or încremenit caii, da' or încremenit și cii dă față. Noroc cu nepotu' Pișpac că o strîgat dă s-o auzît pînă la primărie: - "*Chiemăț' veterinaru', măă, că s-or 'toxicat caii!*"

Întră timp o apărut și Pișpac și cînd o văzut caii încremeniț', o albit tăt la față obrazului, dîpă care o-nceput și țuce caii și și plîngă. Bghietu' om, no, s-o năcăjit dîpă cai. În doauă clipe zice că s-o ivit și doctoru' veterinari, că nu șchiu care o fujit dîpă iel, s-o scoborît dîpă bițicleta dîn dotare și ce creghiet' c-o făcut? O-nceput și **dîgile** caii la foale, că o zîs că așe îi readuce la viață. Ș-o avut ghireptachie, pântru că num-am văzut că s-or arăghicat caii pă picioarele dîn nechie, s-or înfoiet dîn tăchie închieturile, băsamă dî la dîgîlături, ș-apoi dînt-odată o zburat dîn ei cu puchiere dărăbuță roșii dă mușclachie și frunză verz', **mînîntălichie**. No, în momentu' aciala tătă suflaria prezentă o-nceput și rîdă, 'năfară dă doi oamini care plînjeu în hohochie: Piștol, bucuros că or înviet caii și Tolomacu, dă năcaz dî pă mușclachie. În aplauzile mulțimii zice că doctoru' veterinari o mînat apoi ușurel caii cîtă casa lu' Piștol, sfăghindu-l pântru că dî ce lasă iel animalile sîngure pîn uliță. Numa' că Piștol, dăși iera cu urechile la doctor, cu ochii iera la cai, iar cu voarba la Tolomacu, afumîndu-l în voarbe cu penile lui toxice cu tăt.

Și iac-așe, tăchie s-or gătat aproape cu binie. Zic aproape pântru că tătuș' s-o mai întîmplat ceva, ș-anume: dîpă plecarea doctorului veterinari, pântru siguranție, zice că Piștol o băgat în cai cîchie o **vighire** cu apă amestecată cu zece pachechie dă bicarbonat, per cal. Ci-o urmat? Apăi, ce și urmeze? Așe or rîgăit caii lu' Piștol tătă noapchia, dă nimia dî pă uliță n-o putut durmi, așe că tătă suflaria s-o adunat la Piștol acasă cu **lăcrămații** verbale, nu scrise. Pântru împăciuire, zice că i-ar fi oमित Piștol pă tăt' vecinii cu cinci litre dă răchie, așe, ca și-i îmbuneză și și fie pace și bunăînțălejure. Și ca împăciuiuria și fie întru tătu', zice că s-o ivit și Tolomacu întră cii prezent' acasă la Piștol, cu o dimijană dă vișinată, pântru vecinie.

Aședară, tătă lumia s-o-mpăcat cu tătă lumia, caii ș-or revenit, Piștol ș-o **vinit în ori**,

iar Tolomacu zice că ar fi zisă câtă nepotu-so Pișpac și nu mai apropie, cât iel trăieșchie, penie dî la oraș câtă olachile lui, că n-are nievoie dă toxic în perimetru. –“*Dîpă ci-oi muri, zice că o zîs, făceț' ce-ț' vria, că nu mă mai înteresează!*”.

Eh, dacă auzîrăm io și unchioaia Persîda dî la vecina dă păstă drum că tăchie s-or gătat cu binie ni-o vinit inima la loc și chiar-am zîs; - “*ce, n-avem noi penile noașchie, ce nie triabă penie dî la oraș, înjectachie și stropichie cu chie mai și mniri ce otrăviciuni, nu?*”.

Cît priveșchie staria vremii dă săptămîna viitoare apăi, o și zîs unchioaia că, are și fie iexact pă dos dă cum s-o-ntîmplat în pățania lu' Tolomacu, aghică începutu' săptămîinii 'a fi cu ploi, apoi 'om avia soare, dîpă care sfîrșitu' săptămîinii are iară și vină ploile. Și pîntru că 24 dă perzoanie locale or participat la pățania lu' Tolomacu și numa' o perzoană vinită dînafară, aghică Pișpac, o zîs unchioaia că ia creghie că 'om avia maximum 24 dă graghie și minimum on grad în aieru' săptămîinii.

Așchia fiind aflachie, m-am caaam mai dus, câtă olachile mele, da' nu înenchie d-am' zice unchioaia ca dă obicei: - “*Mă, Toghier! Atenție mărită! Oaminii îs ca vremea, iar vremea îi ca oaminii, mă!*”.

Dă reținut: mau' – suflarea; **deblă** – cap; **gumă** – plastic; **tăgășit** – curățat; **minchienaș** – imediat; **rînchiezat** – nechezat; **dîgîle** – gâdile; **mîmîntălichie** – mărunțite; **vighire** – găleată; **lăcrămații** – reclamații; **vinit în ori** – reveit din starea de rău.

FIECARE

Liviu NADIȘ

SEMN DE CARTE

Fiecare copac e o cruce
străin e cel ce îl taie
necunoscut e cel ce îl duce

Cine o cruce cioplește
știe ce semne face
cioplește, cioplește și tace

Prin vreme pe cruce răsare
și buze și mâini și inimi
și mereu o rază de soare

Sub cruce e atîta alinare
că din ceruri coboară spre seară
mulțime de îngeri pe-o scară

Fiecare copac e o cruce
străin e cel ce îl taie
necunoscut e cel ce îl duce

SCURTE CONSIDERAȚII. „JURNALIȘTI ARĂDENI. SELFIE”

Carina A. BABA

Înlănțuite, din titlu, cele două substantive, compun o sintagmă care vine să ademenească lectorii, cu atât mai mult, cu cât „selfie” a devenit un cuvânt provenit din engleză și la îndemâna oricui (prin folosirea mijloacelor moderne în comunicare).

Recentul volum prezintă o sumă de texte autobiografice, disparate, dar care, în această unitate contextuală, formează un întreg și veritabil scenariu ca un traseu simbolic al devenirii.

Jurnaliștii arădeni, ca o înnobilitare, prin Selfie, își întrupează, prin narativ, arcuirea lăuntricului, fiecare în stilul personal, făurind un eseu de un ison aparte. Pentru că e una să citești și să cunoști un jurnalist prin reportajul sau cronică de ziar (la datorie) și alta e să îi citești mărturisirile. E frumusețea lumii văzute pe hârtie!

În existența sa, poate, uneori, irelevant, ziaristul se simte cu ușurință, dar ce ar rămâne dacă nu un exercițiu de admirație din partea celor care îi citesc, într-un fel, creația. Scriitura din acest volum, cu sau fără ghilimele, e, de-acum, un joc al timpului trecut pentru unii, și un altul, al prezentului, pentru alții.

Suntem convinși că acest Portret jurnalistic, la conceperea de la început, nu a avut acea întrebare lipsită de sens, ce va fi ziaristica peste zece ani, la subiectivismul său obiectiv, și nici banalul unde eliadesc „scriți, băieți, numai să scriți”, ci s-a vrut o împărtășanie a unei experiențe, fie una profesională, fie una voluntară.

De aceea, ortăcia cuvintelor a trecut bariera timpului și... dincolo de buletinele de știri, iată, avem o carte cu întâmplări de viață, de la profesie la carieră, de la vocație la pasiune. Se vede că aici nici cuvântul străin Selfie nu a speriat, iar adoptarea lui e tocmai feedback-ul așteptat! (pentru că așa cum există scriitori și nescritori, așa, poate, unii sunt jurnaliști, alții nejournaliști). Desigur, jurnaliștii prezenți în acest volum sunt dintre acei (douăzeci și cinci) care au transmis sau continuă! din câmpul știrilor, fapte, portrete, însemnări ș.a. dintre cele mai concludente, documentat și fără prețiozități.

De aceea și exigența a avut rolul unei permanente dimensiuni mereu posibile doar datorită acribiei și perseverenței. Iubind, am spune, disciplina intelectuală, din volum se desprind reflexii personale și valori ca răspunsuri la un set de întrebări legate de parcursuri și provocări. Nealuvionar și de un experimentalism aparte, lecțiile de viață ale ziaristilor arădeni devin șarje pe plaja unei cunoașteri aparte și nu neapărat livrești, ci de de un biografism propriu (cu sau fără epatări). Fără neîmpăcări și neliniști, timbrul elegiacului e mai mult ori mai puțin evitat, astfel că poveștile curg brăzdând chipuri, dar nici căzând în automanierism, care se doresc modele pentru cei neinițiați.

În mod firesc, rândurile cronicii de față au un alt specific decât al unei cronici obișnuite. Se dorește o reconsiderare a profesiei de jurnalist profesionist din prisma unui jurnalist amator, dar care îi resocotește mentori spirituali, iar discursurile acestora, potențiale coagulări în jurul unui apostolat necesar.

„JURNALIȘTI ARĂDENI. SELFIE” (Gutenberg, 2022)

Florica R. CÂNDEA

Povestea de viață a celor douăzeci și cinci de gazetari, deveniți actanți, este una pendulară: destin, experiențe, biografie mai mult sau mai puțin romanțată. „Este meritul Tipografiei Gutenberg, de a fi fost angajată în acest... contract... Decantarea în timp este o reală plăcere pentru comunitatea de gazetari arădeni, de a se semna prin pecetea scrisului pentru cei care au fost, sunt ori vor veni. Interviu-crochiu a dat o carte frumoasă! Ca obiect!” (Lavinia Beta, prof.univ.dr./coautor). „Suntem mulți azi, aici. Dornici să ne cunoaștem povestea unei vieți, pasiuni, vocații ori slujbe” (Vasile Filip, care s-a autodefiniț: „negrul pe pășune”, cel cu coasa îndemnului/email, ca noi să scriem frumos și adevărat.../coautor). Însă, fiecare fragment de viață, fie de gazetar, fie de jurnalist pasionat sau vocațional, a fost citit/citată de către prof.univ.dr.Ioan Biriș, un filosof arădean pripășit în mari medii academice din țară și care a venit cu „Legitimația” de veacuri! (Mulțumesc pentru elegantul speech cu referire!).

Fără o critică a limbajului, din contră, ca un lector care a citit de ceva vreme volumul, în care gazetarii/membri UZPR (Filiala Arad) au avut la îndemână „semne”/cuvinte pentru a perucea scrisului a la longue, scriem aceste rânduri în numele unei pasiuni-gazetăria, meserie pe care unii o înalță, alții o hulesc, dar asta e altă poveste!

În compania cuvintelor din carte, încă, se învață! Și... când ne-am ridicat în picioare, ne-am salutat în ochi de lacrimi Mentorul/Doru Dinu Glăvan, ziaristul /președinte care scrie în cer de stele! Întreaga desfășurare a întâmplării culturale s-a desfășurat în Grădina de Lectură a Bibliotecii Județene/moderator dr. Doru Sinaci/subprefect.

Cartea-document însumează peste două sute de pagini în care jurnaliștii de ieri, de azi... (douăzeci și cinci) se pun în slujba vremurilor și își deschid, amplu, sertarul inimilor, mai mult ori mai puțin o inginerie a scrisului, care captivează! Onorată să fie parte din carte! (la patruzeci de ani de pasiune).

„1848 – FRAGMENTE DESPRE EXIL”

Un volum care merită să se afle în biblioteca fiecărui dascăl
Carina A. BABA

„1848 – Fragmente despre exil” este un volum de peste 300 de pagini, semnat de Dana Dughi, apărut la Editura Gutenberg Univers, Arad, 2019.

Realizat în condiții grafice deosebite, având o copertă sugestivă, volumul tratează aspecte legate de fenomenul exilului în perioada pașoptistă, subiectul fiind tratat din dublă perspectivă: istorică și literară: „perioada pașoptistă este caracterizată printr-o puternică manifestare a conștiinței naționale în provinciile românești, între 1830-1860. În evoluția istorică a literaturii românești această perioadă este numită în mod curent epoca pașoptistă” (Introducere, pp. 5-6).

Volumul este structurat în patru capitole, urmate de Concluzii și Bibliografie. În primul capitol ni se prezintă condiția exilatului, accentul fiind pus pe exilul în perioada pașoptistă, exilul postbelic și, mai ales, exilul în propria țară (Capitolul I, Exil, emigrație, disidență – considerații generale). Capitolul II tratează activitățile politice și de creație literară ale pașoptiștilor, precum și participarea acestora la Revoluția de la 1848 (Capitolul II, Revoluționari și scriitori). În continuare, sunt prezentați câțiva dintre scriitorii reprezentativi ai acestei perioade: Nicolae Bălcescu, Ion Heliade Rădulescu, Dimitrie Bolintineanu, Mihail Kogălniceanu, Ion Ghica, Cezar Bolliac, C.A. Rosetti, Vasile Alecsandri (Capitolul III, Exil și creație la 1848. Scriitori reprezentativi). În fine, ultimul capitol prezintă aspecte legate de emigrația română de la 1848, de opera ei de propagandă, de influențele occidentale și orientale în literatură (Capitolul IV, Între Orient și Occident la 1848).

Așadar, „1848-Fragmente despre exil” reprezintă o lucrare bine documentată, bine scrisă, evidențiind aspecte mai puțin cunoscute, dar extrem de interesante, despre câțiva dintre oamenii importanți pentru patrimoniul nostru cultural, o lucrare care este bine să se afle la îndemâna oricărui cadru didactic, fiind o sursă bibliografică valoroasă atât pentru elevi și profesori, cât și pentru oricine este interesat de evoluția noastră culturală.

UNDE TU

Ovidiu CORNILA

SEMN DE CARTE

unde privirea trece de cer,
și gândul apune-a ajuns,
dincolo de tot,
tu încă ești...

unde visarea cădea goală
și cerul țipa rigide ploi
în falsa muzică a fiecărei zile,
tu începeai să fii...

unde simțirile clădeau
munți gri de umbre goale,
și însuși rostul de a fi
murea bătrân delir,
tu, una, te nășteai...

unde-am dansat până acum,
în glasul stins al mutei vorbe,
aici, un magic fel de-a ști
am înțeles că ești
și că vei fi...

ARIA DIVERSITAS

MONOVERBUL

Călin ISTRATE

Continuăm rubrica din numărul 50 al revistei, prin a vă supune atenției, un alt gen de enigmistică minoră și anume. MONOVERBUL

Există mai multe categorii de monoverbe, dar toate își au dezlegarea într-un singur cuvânt. O categorie aparte o constituie: *Monoverbul cu întrebare și răspuns*. În enunțul acesteia există o singură întrebare la care se răspunde prin 2-3 cuvinte, care unite formează dezlegarea enigmei, un cuvânt nou, care nu are nici o legătură cu întrebarea.

Formularea este următoarea:

GEOGRAFICĂ

2 – 7

Întrebare: De ce sunt despărțite echipele la voley?

GEOGRAFICĂ, reprezintă titlul monoverbului

Cifrele 2 – 7 reprezintă Cheia dezlegării: cifra 2 – numărul de cuvinte; cifra 7 numărul total al literelor noului cuvânt

Dezlegare : DE - FILEU adică DEFILEU (cuvânt din sfera geografiei)

1. Militară

(2 – 9)

De ce este mărginită o șosea?

2. Bun

(3 – 9)

Ce se învață mai întâi la judo?

3. Geografică

(2 – 8)

Ce spune un țăran când ară pe o culme?

4. Pendulare

(2 – 9)

Plecarea unui satelit artificial se numește decolare?

5. Apreciere

(2 – 9)

Ce-i spune piticul uriașului privindul?

6. Stafie

(2 – 7)

Cum poate fi numit un admirator al lui Toma Caragiu?

7. De dirijat

(2 – 7)

Fotbaliștii poartă cizme?

8. Geografică

(8 – 6)

Poneiul este un măgăruș?

9. Teatrală

(2 – 5)

De cine este interpretată o cantată?

10. Literară

(2 – 6)

Cum este cerul fără nori?

Dezlegare la pag.

1. de - șanțuri DESANTURI	6. fan - toma FANTOMA
2. cum - se - cade CUMSECADE	7. ba - ghetete BAGHETE
3. ar - dealul ARDEALUL	8. ba - i - cal BAICAL
4. ba - lansare BALANSARE	9. de - cor DECOR
5. ești - mare ESTIMARE	10. e - senin ESENIN

Miercuri, 25 mai 2022, ora 18, la Sala Clio din Arad, a avut loc vernisajul Colecției Foto Club Arad 2022 organizat de Asociația Foto Club Arad în parteneriat cu Complexul Muzeal Arad cu patronajele Asociației Artiștilor Fotografi din România nr. 014/2022 și Asociația Euro Foto Art nr. 2021/018.

Mulțumesc Complexului Muzeal Arad pentru găzduirea expoziției și domnilor Eugen Negrea, Președintele Asociației Artiștilor Fotografi din România, respectiv Toth Ștefan Președintele Asociației Euro Foto Art pentru patronajele oferite acestui salon!

Vă reamintesc numele celor 14 autori: Boran Octavian Mircea, Bulzan Radu, Buță Marius, Creștin Călin, Cristea Alexandru, Despotov Danijela, Draga Denis, Horga Andreea, Filip Ovidiu, Iolu Octavian, Iordan Camelia, Niță Brighita, Scrob George, Silaghi Octavian.

Salonul poate fi vizitat până pe 5 iunie.

Felicitări tuturor expozanților!

FELICIA BALTĂ SAU LIRISMUL CULORII

Horia Truță

La mijlocul lunii februarie a fost vernisată în sala *Clio* de pe strada Horia din Arad expoziția personală de pictură numită *Sufletul anotimpurilor*, semnată de Felicia Baltă.

Născută în nordul Moldovei, lângă Botoșani, cu studii plastice liceale la Iași, artista ajunsă cu mulți ani în urmă la Nădlac a adus cu ea ceva din farmecul acestui oraș, un spațiu apropiat și familiar nouă, prin identitatea și vigoarea culturii frecvent amintite în mediile naționale și peste hotare. Deși a început să picteze încă din adolescență, ca elevă la Liceul de Arte *Octav Băncilă* din capitala Moldovei, îndrumată de maestrul portretist Corneliu Baba, Felicia Baltă nu și-a făcut din această preocupare o îndeletnicire existențială. Nu a urmat cursurile unor înalte și pretențioase școli de artă, cu burse de specializare în străinătate și nu a frecventat cluburi și curente moderne încărcate de *isme* (cubism, abstracționism, suprarealism, futurism etc). Este un autodidact, ce face parte în adevăratul sens al cuvântului din categoria *pictorilor de duminică*, al acelor *ars amatoria*, îndrăgostiți de natură, care au mers pe linia figurativului clasic. S-a apropiat de pictură cu emoțiile și sensibilitatea plasticianului, care consideră mediul natural ca fiind sursă inepuizabilă de senzații pure.

Vizitatorul este întâmpinat în prima sală, cu flori de câmp și cultivate, strânse în buchete ori singulare, însoțite de o recuzită simplă, aluzivă, cu mai mică importanță în demersul pictural: câte o vază, ceva textile, o ceramică, mobilier simplu, piese ilustrate doar ca suport pentru a scoate și mai mult în evidență spectacolul diafan al plantelor.

Încă din vechime florile erau folosite pentru înfrumusețarea bisericilor, mormintelor, interioarelor, ca model în ornamentația arhitecturală, decoruri pentru icoane, surse de inspirație pentru artiști, gest de curtuazie la câte o serată sau vizită, ori ca simbol al caracterului trecător al vieții.

Aflăm din *Legenda Mare a Sfântului Gerard*, că în secolul al XI-lea episcopul Cenadului, Gerardus Sagredus era un bun cunoscător al plantelor cu flori, pe care le cultiva în grădini, nu doar pentru calitățile lor tămăduitoare, ci mai ales pentru priveliști, împodobirea bisericilor și mormintelor. Mai târziu, prin 1660, din scrierile călătorului turc Evlia Celebi, reținem de existența în Ineu a mulțimii de trandafiriști, a straturilor cu flori, ale căror frumusețe erau mai presus de orice înfățișare.

Rupte din matca lor și ajunse în mănunchi, fragila lor alcătuire se dezvăluie în detaliu, devenind poeme sau simfonii. Aduse în casă, sub expresia de naturi statice, semnele, contururile, volumele sunt rediate doar ca suport al exploziei de culori, îndepărtându-se de figurativul realist. Lumina uniformă și imobilă nu vine de nicăieri, ci asemenea celei din icoane, emană doar din lucruri.

Câteodată, visătoare și cu delicatețea sentimentului poetic, artista le face să vibreze liniștit, scoțând în evidență, doar lirismul cultivat cu generozitate. Arar, plantele izbucnesc vulcanic, în culori fierbinți, asemenea lavei sau într-o halucinantă explozie de sevă. Sunt și picturi în care universul floral capătă gravitate telurică, asemeni pământului din care se nasc și ale cărei structuri aparțin.

O altă caracteristică a artei sale florale, este aceea că deși fiecare imagine are povestea ei interioară, ele nu fac demersuri narative spre exterior. Din acest punct de

vedere, în unele lucrări se dezvoltă stilizări deliberate, în dauna elementelor figurativ-realiste. De fapt, în pictură, nu interesează pe nimeni, cu ostentație, speciile plantelor din compoziție și arareori încearcă cineva să le descriptiveze, asemenea unei lecții de botanică. Stilizarea formei merge uneori atât de departe, încât semnul, conturul, forma, sunt reduse doar pentru a fi suportul ideii și al culorii.

Fundalul tablourilor au culoarea pământului, astfel că natura nu e moartă, petalelor parcă stăruindu-le încă mireasma.

În alte tablouri Felicia Baltă urmărește să redea spectacolul colorat al naturii, cu priveliști rânduite în miezul zilei, când umbrele sunt estompate, dispar s-au devin diafane, după o logică severă prin respectarea datelor realității. Artista s-a apropiat de peisaj, ca una care nu vede în mediul natural un loc de refugiu romantic încărcat de farmec, cu luminișuri însozite, căpițe de fân sau sate colinare. Ea nu se lasă îndrumată de vederi largi panoramice, în care planurile să se succedă până la neglijarea detaliilor. Chiar și lumina este cea din natură, văzută în miezul zilei și transpusă pe întreg spațiul tabloului prin mijloace clasice, cu tonuri neglijabile dar savant orchestrate.

Cerul ocupă puțin loc, spațiul mărginit pare să se contracte, iar linia orizontului lipsește, vederea în adâncime fiind ecranată de vegetație. Arborii din prim plan, covârșesc prin detalii pline de armonie calmă, întregul peisaj degajând liniște. Omul nu este înfățișat în spectacol, dar prezența lui se simte aluziv, printr-o casă, drumuri sau poteci puțin umbrate. Puse într-o lumină cordială, nuanțele reușesc să surprindă prefacerile vegetale, în trecerile anotimpurale. Ași spune că în *Ulița largă din Nădlac* și *În livadă*, se poate vedea cel mai frumos verde de pe paletă, iar în *Reflexii de iarnă* sau *Iarna de altădată*, unde albastrul se infiltrează în albul zăpezii și griurile cerului, descoperim dramatismul unor zile mohorâte ale anotimpului rece.

Felicia Baltă abordează și portretul, dar cu o oarecare sfială, poate chiar reticență. Probabil acest lucru l-a făcut nu doar datorită unor impulsuri interne ci și prin dorința, rugămintea, insistența grupului de prieteni sau familiei.

În final, de remarcat este faptul, că prin această expoziție, Felicia Baltă, se arată aceeași stăpână pe culoare, compoziție, peisaj și portret, genuri pe care le tratează sărbătorește.

DĂ MAI DEPARTE Maria SOLOMIE, clasa a VIII-a

Destine pierdute în furtună,
Vise ce mor într-o lume nebună...
Pe ce cărare s-au pierdut pașii tăi,
De te poartă pe aripa timpului meu?
Dă mai departe, din zbor, speranță
Să te pot privi și mâine...
Dă mai departe iubire
Să nu existe suferință...
Dă mai departe zâmbete
Dă mai departe voință și credință
Să te pot purta veșnic
Pe aripa timpului meu...

EXPERIENȚE CARE NE TRANSFORMĂ

Luciana Cosmina VLAD

Dacă trăiesc cea mai frumoasă perioadă a vieții totul în jur este colorat, scilipitor, uimitor. E liniște, e pace, e armonie. Am înțelegere, modestie, încredere. Totul are sens și semnificație. Știu, pot, vreau, simt, admir, respir, sunt calm. Mă simt plin de iubire. Iubire pentru flori, muzică, soare, cer, stele. Îmi reamintesc de oameni minunați și zâmbesc. Fac câțiva pași de dans și mă simt plin de bucurie. Dar trecutul? Ciocăne la poarta Amintirii. Deschid. Nu văd decât imagini frumoase, precum eu vreau să fie. Toate sunt experiențe care trebuiau să vină la mine. Țin capul sus, am tărie, am acceptare pentru tot ce vine din voia Domnului spre mine. Sunt smerit acum, aici, astăzi. Am uitat revolta și mânia de altă dată. Azi sunt mulțumitor pentru toate. Recunoștința este pentru tot binele pe care îl chem și vine...

Aș ura lumii întregi să nu se mai mire, să nu se mai plângă, să nu se mai înfurie. Ci doar să se oprească. Să privească cu atenție. Să vadă. Să stea în durere, în suferință, în plâns, în întâmplare, în regret, în dezamăgire și să cugete! Reflectând, va găsi toate răspunsurile pe care le-a căutat vreodată. Dar, bineînțeles, nu mă ascultă nimeni... Așa cum nici eu nu am ascultat de nimeni altă dată. Eu cred că nu ne trezim, decât atunci când durerea ne înconvoaie, nu numai ne îngenunchiază.

Atunci, vom rămâne o vreme amorțiți, fără nici un gând, apoi încet-încet ne limpezim și descoperim că am învins frica. E fabulos. Simțim o mare ușurare. Nu avem încă nici un plan de viitor, dar a gusta liniștea e minunat. Zâmbim celor din jur și ei văd că suntem altfel, mai puternici, nu viguroși, pentru că am învins boala, răul, amenințarea. Stăm drept și dârzi în fața vieții... Unii ne bat pe umăr încurajator, alții ne strâng mâna, iar alții se retrag din calea noastră, nedumeriți: „A reușit să se ridice? N-aș fi crezut...”

Azi am îmbrățișat Speranța! Azi reflectez la prețul Fericirii. Azi pot spune lumii întregi că a meritat să cunosc legile și regulile suferinței pentru a mă înălța mai sus pe treptele transformării mele interioare. Suferința nu a fost o încercare, ci o provocare. M-am dovedit puternic, capabil să înțeleg și să soluționez probleme grele de matematică existențială.

Sunt eu cu mine. Simt acel ceva din mine mareț, splendid, extraordinar care s-a trezit în mine. Poate că era acolo. dar eu nu știam. Acum știu și sunt mulțumit. Este adevărul meu interior. Il simt. Il conștientizez. Îl prețuiesc. Mă îmbrac în Iubire. Mă împodobesc cu Lumină. Am uitat trecutul. Accept noul cu toată frumusețea sa!

Acum știu să trimit un gând cald și bun către întreaga lume. Acum înțeleg nevoia de iubire și stimă a fiecăruia. Mulți sunt lipsiți de siguranță de sine și caută în afara lor omul potrivit care să le dea ceea ce le lipsește. Dar și cel care dă încurajare are nevoile lui... Are momente când se simte obosit, apatic, nevolnic. Are el mijloace de a se redresa? Sigur. Omul generos știe cu ce să își alimenteze generozitatea. Dar cel slab? Vrea mereu susținere, ajutor, protecție fără limite. Îi compățimesc pe acești nefericiți, care pot trăi fără a-și descoperi comorile sufletului...

Azi am decis: pot să fiu fericit cu propriul meu potențial. Nu aștept de la alții daruri ambalate frumos, în care obiecte scumpe să mă bucure câteva minute. Apoi, să vreau altceva, și altceva, pentru că ceea ce dețin mă plictisește și mă atrage ceva nou.

Introduc acum fericire în cele opt planuri ale vieții: familie, viață personală, viață socială, carieră, relații, sănătate, finanțe, creativitate. Am descoperit greșeli din trecut care m-au împiedicat în drumul meu spre succes și acum le voi înlătura. Pentru că este de ajuns un

plan sau un domeniu să sufere, ca să destabilizeze întreg edificiul interior... Un stil de viață sănătos mi l-am format și vreau să îl mențin, pentru a mă simți bine, eu cu mine. Acum admit că nu există bine și rău în viața mea, există iubire și există frică. Dar mai există Duhul Sfânt, Spiritul Vieții și Alchimistul Divin care le aranjează pe toate, dacă sunt capabil să primesc harul lor, revărsat asupra mea... Atunci voi ajunge cea mai bună variantă a mea! Adică: exact așa, cum este cel mai bine pentru mine!

Când sunt în greșală, sunt în afara zonei de confort, reacționez spontan și inovez. Depășesc dezorientarea, privesc spre o nouă perspectivă, caut o altă viziune și o nouă direcție. Rup atașamentul de trecut, căci mi se dă șansa să trăiesc clipa.

Îmi cer iertare pentru învățămintele pe care nu le-am putut accepta repede și sunt recunoscător că m-am dumirit și avansez cu demnitate pe drumul meu evolutiv. Mulțumesc Universului pentru noile lecții trimise prin oameni, plante, animale, emoții, obiecte, bani, fenomene naturale, și îmi mulțumesc mie însumi pentru deschidere și atenție spre a primi.

Îmi asum responsabilitatea rătăcirilor mele! Cer iertare tuturor celor pe care i-am rănit și le sunt recunoscător tuturor celor care m-au sprijinit și m-au iubit în acele delicate momente. Mulțumesc lui Dumnezeu că și-a concentrat atenția asupra mea la momentul potrivit, în locul potrivit, cu oamenii potriviți, pentru a progresa și a ajunge aici. Mulțumesc maestrilor mei spirituali, care cu vibrația lor, mi-au călăuzit devenirea și m-au ajutat să îmi trezesc conștiința și să îmi trăiesc viața cu folos! Mulțumesc și celor care mi-au servit drept oglinzi și m-au inspirat să scriu aceste rânduri! Vă mulțumesc și vouă, pentru că sunteți minunați, frumoși și bravi, dorind să fiți mereu pe drumul de lumină, citind, informându-vă și înnobilându-vă sufletele!

Creații în versuri de la Cercul de Jurnalistică, Palatul Copiilor Arad

JOCUL DE-A CEASUL

Erick IONESCU, cls. a VIII-a

Tic-Tac bate ceasul
cât nasul,
bate dânsul
cu balansul
aduce sentimentul
uneori și râsul
accelerează pulsul
și alungă plânsul.
Ceasul e ca aurul
chiar când gerul,
sau piperul,
bate ceasul
Non-stop,
cât e ziua de lungă...
Oare pot să trec acest hop,
Da, prin zâmbet și joc!

SUNETUL ATINGERII

Daiana ORBAN, clasa a X-a

Te simt ca pe o lumină în întunericul meu,
Ma faci să uit de durere mereu.
Când lacrimile apar,
și simt că vreau să dispar,
pe tine totuși te pot vedea tot mai clar.

Vocea ta,
partea lipsă pe care o aveam în mine,
numai ea mai poate să mă aline.
Îmi închid ochii,
dintr-o data ești aici,
în lumea în care nu suntem doar amici.

Vreau să simt sunetul atingerii tale
Să știi că nu o sa te mai pot uita,
iubitul meu-amprentă, în mintea mea
nimic nu se mai poate acum schimba!

POVESTEA MEA

Lorena PLETEA, clasa a X-a

Încerc, de o săptămână și un pic, să scriu ceva
O strofă, ori un vers, măcar un gând
Dar nu mai pot, am ajuns străină de poezia mea
Vechiul „eu”, dus departe, a fost de vânt.

Nu mai simt, sau poate am uitat să scriu,
Cred c-am lăsat poeta din mine-n vechea eu.
Nu mai sunt nimic din tot ce cândva era atât de viu,
Poezia mi-a rămas doar rană pe trup
în dumul acesta care nu-i al meu.

Un drum întunecos cu raze de lumină ascunse în pământ,
Dar eu parcă mergeam pe un drum ce singură-l scriam,
Însă aici, atâția „eu” au fost aduși de vânt,
Acesta nu e drumul meu, nu-i drumul la care visam!

Parcă-mi doream să merg pe un drum neumblat,
Să las în urma mea cărare,
Dar m-am rătăcit pe acest drum
unde atâția oameni s-au înecat.
Eu nu vreau. Unde este vesta de salvare?

Eu am vise, vreau să ajung departe,
Nu vreau să mă înăbuș în anonim,
Vreau să am povestea mea aparte!
Până la urmă, nu cu toții ne-o dorim?

Stai cu capul în jos,
Ușa de la mașina e deschisă
Și aștepti să fi protagonistă
Într-o scenă sinistă...
Unde capul tău lipsit de oxigen,
Se zdrobește de etern,
Iar sunetul amestecului omogen
Ce țâșnește acum
Și se scurge pe drum,
Să fie un fel de refren.

CLEȘTAR ȘI AGONIE

Andreea PĂTCAȘ, clasa a X-a

privește partea bună!
nu există una.
privește partea rea!
n-am auzit de ea.
ce vrei să privești atunci?
cum mori și nu știi că o faci,
căci ești atât de vie.
tu te-ai născut să pieri,
prin trupu-ți să adie
fulgi de cleștar în agonie
să strice dulcea armonie
a inimii ce-a învățat
că moartea a fost odată vie.
privește partea bună!
care e aceea?
privește partea rea!
n-am auzit de ea.
ce vrei să privești atunci?
cum te zvârcolești,
cum mâna morții o ocolești,
cum privești la noi toți
și știi că n-ai să poți
să iubești, să crești, să treci
cum a trecut speranța mea cândva.

MOARTE URBANĂ

Alexandra VIDICAN, clasa a X-a

Ansamblu abstract
De clădiri vechi,
Dintr-un oraș stricat, uitat...

După fiecare fereastră
O poveste:
Dramatică, romantică...
Niciuna interesantă.

Străzi... ale orașului, escorte.
Liniște...
Șoapte uscate în noapte.
Ești plictisit sau pe moarte,
Ești pe moarte sau lipsit de cuvinte.

UN URCIOR CU APĂ ȘI UN MIC ANTIMIS

Manuela CODREAN

Îmi aduc aminte și acum plecarea la cer a bunicului din partea tatălui. Era așezat, în sicriu, pe o masă mare, în camera bună, cea mai îngrijită din casă. Deși aveam doar șase ani, mi s-a întipărit în memorie imaginea oamenilor din sat, care veneau rând pe rând cu buchețele mici de trandafiri pe care le așezau pe pieptul bunicului. În scurt timp sicriul era plin de flori și bunicul părea mai liniștit ca niciodată. Mirosul de trandafiri se amesteca cu mirosul de tămâie lăsat în urmă de cădelnița preotului din sat. În fereastră, bunica pusese un pahar cu apă din care să bea bunicul, iar noi, nepoții, ne miram cum apa din pahar tot scădea de la oră la oră. Cum reușea oare tata Vasile, așa îi spuneam noi bunicului, să bea apă fără ca cineva să-l vadă, mai ales că tot timpul, fără încetare, cineva stătea lângă el ca să îl păzească de spiritele rele?

Cei din casă îl jeleau și strigau să se întoarcă, iar eu mă gândeam atunci că bunicul se preface că nu-i aude. Obișnuia să-i spună bunicii că nu a auzit-o când îl ruga să pregătească căruța sau să nu mai piardă vremea cu vecinul, la gard. Am păstrat secretul, nu am vrut să îl pârăsc pentru că și bunicul trecea cu vederea năzdrăvăniile mele. La un moment dat, goarna a sunat iar în casă au intrat oameni înalți, cu prapuri în mâni, care l-au luat pe umeri și l-au urcat într-o căruță trasă de cai. Au plecat cu toții la biserică. „Vine el, înapoi!”, mi-am zis eu. De atunci, însă nu l-am mai văzut pe tata Vasile.

S-a dus să-l caute bunica, peste câțiva ani. M-a rugat ca eu să îi duc urciorul cu apă, cât timp ea va nu va mai fi deoarece va avea un drum lung de traversat. La noi se păstrase obiceiul ca timp de șase săptămâni după moartea celui drag, un membru al familiei să ducă, dimineața, un urcior cu apă rece de fântână unui vecin din sat. Acest drum cu urciorul a fost ca o rugăciune permanentă de 40 de zile și nici măcar nu am știut atunci...

A trecut timpul și alți oameni dragi s-au dus rând pe rând la biserică cu oamenii înalți, cu prapuri. Acum știu că nu se mai întorc pe acest Pământ. Azi nu mai duc urciorul cu apă, nu mai urmăresc paharul din fereastră. În schimb i-am făcut loc, în sufletul meu, unui mic antimis în care am așezat pomelnicele de la Sfânta Liturghie, amintirea oamenilor dragi, nădejdea că „Dumnezeul duhurilor” odihnește sufletele celor dragi „în loc luminat” și încredințarea că Hristos a Înviat!

ISSN 2248-308X
ISSN-L 2248-308X

Semnează în această ediție

IOAN ALEXANDRU ARDELEAN
CARINA BABA
CAMELIA BELEI
LUCIA BIBART
IOAN BIRIȘ
MIRCEA BORAN
SEBASTIAN BURNAZ
OVIDIU CORNILĂ
FLORICA R.CÂNDEA
DELIA CHEVEREȘAN
MANUELA CODREAN
LIVIA CIUPAV
IOANA CRIȘAN
D.C
IOAN DRAGA
CĂTĂLIN DRĂGAN
DANA DUGHİ
DANIELA FORCOS
DANIELA GUMANN
MARIUS GREC
MIHAI HANDARIC
GHEORGHE HODREA
ANTON ILICA
VALERIU ILICA
CĂLIN ISTRATE
SMARANDA KAFKA
PAUL KRIZNER

TRAIAN LĂPĂDUȘ
LAURIAN LODOABĂ
LAZAR MAGU
VASILE DAN MARCHIȘ
ADINA MATEI
AUGUSTIN MUREȘAN
LIVIU NADIȘ
NICOLAE NICOARĂ HORIA
MIRA ODAGIU
DIANA PETCUȚ
PAVEL PETCUȚ
IULIA PINTEA
EUGENIA PONTA
ALEXANDRA SEBASTIAN
LAURENȚIU SZEMKOVICS
LORENA STOICA
IULIU CEZAR STURZA
BRIGITTE TUDORAN
LOREDANA TUDORESCU
ALEXANDRA TUDORESCU
IOAN TULEU
HORIA TRUȚĂ
FLOREA VOICULESCU
AIDA VOIVODICIAN
LUCIA VLAD
MARCELA ZAHA
CERC JURNALISM

Revista Gutenberg precizează:

Vă rugăm să expediați materialele pentru luna iunie 2022 până în data de 25 iunie la următoarele adrese de email candea@yaho.com, tel. 0745263205; carina.anqa@gmail.com; tudlore@yahoo.co.uk

Materialele vor fi însoțite de o fotografie a autorului tip buletin, conținut o pagină A4, scris cu font Times New Roman, caracter de 12, text corectat cu diacritice.

Vom publica doar materiale inedite, cu trimitere la o sursă bibliografică (exclus internet sau webografie). Manuscrisele nu se înapoiază. Revista Gutenberg - Universul Cărții găzduiește opinii, creații sau înscrieri ale autorilor, din segmente culturale, cotidiene, mozaic, panoramic etc, dar responsabilitatea conținutului fiecărui text, aparține autorului în exclusivitate.

Materialele în excedent vor fi luate în seamă pentru viitoarele ediții cu precizarea expresă de a nu se depăși conținutul unei pagini A4.

Colegiul Editorial - Redacțional

Foaie culturală, recunoscută de C.N.C.S.I.S.
ISSN 2248 - 308X
ISSN-L 2248 -308X